

ÚJ

KÖZNEVELÉS

ÉRTÉKTEREMTŐ OKTATÁSI TÁJÉKOZTATÓ HAVILAP

71. ÉVFOLYAM / KÜLÖNSZÁM | 2015. AUGUSZTUS

**KÖTELEZŐ
ÓVODÁZTATÁS**

ÓVODÁSKOR

BESZOKTATÁS,
FEJLESZTÉS,
TEHETSÉGGONDOZÁS,
ÉLŐSZAVAS MESÉLÉS,
DROGMEGELŐZÉS

MAJDÁN FERENCNÉ
FÉLELEMBŐL GYŐZELEM

OFI
OKTATÁSKUTATÓ
ÉS FEJLESZTŐ
INTÉZET

Mikkamakka az iskolában

Az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet új, alsó tagozatosoknak szóló irodalmi, kulturális, ismeretterjesztő folyóirata.

Mese

vers

képregény

érdekes INTERJÚK

KÖNYVJAJÁNLÓ

Szeptember 24-től megtalálhatsz az iskolai könyvtárban!

Külön(leges)szám

Balatoni Kinga Cecília főszerkesztő

A közoktatás kifejezés helyett jóideje a köznevelést használjuk. Egyrészt mert a tanító, a tanár nemcsak oktatja a gyermekeket, de személyiségével neveli is őket. Másrészt mert nem az első osztállyal kezdődik a gyermek felkészítése az életre, hanem az óvodával – márpedig ott nevelés folyik. Olyan nevelő munka, mely megpróbálja a gyermekből a lehetőségekhez mérten a legtöbbet kihozni: gyengeségeit korrigálni, erősségeit fejleszteni. S mindezt teljes odafigyeléssel, gondoskodással, szeretettel és szakértelemmel.

Szakértelemmel, mert az óvónő nem csak ott van az óvodában, mint gyermekvigyázó, vagy mint játszótárs, hanem értőn vigyáz és értőn játszik. Figyeli a gyermek viselkedését, árgus szemmel követi minden mozdulatát, hogy vajon egyenes a gerince, szabályos a járása, ügyesen bukfencezik, biztonsággal markolja a mászóka korlátját, helyesen fogja a zsírkretát, vajon eszik-iszik eleget, és miért szorítja annyira a macit, a szaladgálástól vagy a hőemelkedéstől piros a kis arca, miért irigy, miért engedékeny, miért fél..., és nemcsak egy gyerekre figyel, hanem akár 26-ra... egy időben... név szerint ismerve őket... Az óvónő emellett tudatosan játszik, mely játék a pedagógusnak módszertani eszköz, a gyerekeknek munka és tanulás.

Szakértelme pótolhatatlan. Nem célja helyettesíteni a szülői szeretetet és gondoskodást – nem is tudná –, ám azt kiegészíteni pedagógiai-pszichológiai szemlélettel annál inkább. Ezért is lehet hasznos a mielőbbi óvodáztatás: időben fény derülhet olyan dolgokra, amiket 3 éves korban még könnyű korrigálni és iskolakezddéig szintre hozni. Az óvoda tehát olyan munkahely, amely tele van építőkövekkel, meg macival.

Jelen lapszámunkkal **az óvodáskor fontosságára, az óvoda intézményére és az óvodapedagógusok nélkülözhetetlen szerepére** kívánjuk ráirányítani a figyelmet. Akik ismerik lapunkat, jól tudják, hogy évente tízszer 48 oldalon jelenünk meg, s négy fő rovatunk van: az *Aktuális* rovat elsősorban a friss oktatáspolitikai döntéseket ismerteti, illetve enged betekintést a döntések háttérébe; az *Oktatás-nevelés* rovat tantárgyhoz köthető módszertani írásokat, jó gyakorlatokat tartalmaz; a *Hónap témája* egy olyan kiemelt téma, amit fontosnak vélünk annyira, hogy 15-20 oldalon keresztül, több oldalról körbejárva, több szakembert megszólaltatva foglalkozunk vele (pl. önismeret, osztályfőnökség, mozgás és sport, a szép beszéd, pénzügyi nevelés); a *Mi világunk* pedig a pedagógusok világa – konferenciákkal, továbbképzésekkel, személyes írásokkal, programajánlókkal.

Mivel lapunkat elsősorban az iskolák kapják meg ingyenesen, az óvodapedagógia világa méltatlanul háttérbe szorult ezidáig. Ezen kívánunk most változtatni, egyrészt ezzel a különszámmal – melyet most minden óvodába (is) eljuttatunk –, másrészt azzal, hogy jövőbeni lapszámainkban külön oldalakon foglalkozunk majd az óvoda világgal.

Addig is fogadják szeretettel tőlünk ezt a különszámot, melyben olyan témákkal foglalkozunk többek között, mint hogy mi a jogalkotó szándéka a **3 éves kortól kötelező óvodáztatással**, és ennek milyen fogadtatása várható; hogyan segíthetjük az óvodai beszoktatást gyermek és szülő számára; mi az óvodapszichológus feladata; miként foglalkozunk a **speciális nevelési igényű**, illetve a **tehetséges gyermekekkel**; miért fontos az élősavas mesélés; hogyan segíthetjük a **mozgás** fejlődését különféle eszközökkel; milyen játékokkal vezethetjük rá a gyereket, hogy felismerje a **veszélyes anyagokat és gyógyszereket**; mit ne várjunk el az **első osztályba** menő gyermektől; s nem utolsósorban, hogy mit szeret a gyerek az óvodában, és milyen tapasztalatokat szereztek szülők az óvodaválasztás során.

16

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Balatoni Kinga Cecília: Külön(leges)szám
- 3 Ötvös Zoltán: Rädä Barnen!

AKTUÁLIS**KÖTELEZŐ ÓVODÁZTATÁS**

- 4 Véleménykutatások eredményei
- 8 Miért kötelező? – Fontos a jogszabály helyes értelmezése

OKTATÁS-NEVELÉS

- 10 Kezdjük el időben! – Szűrések és fejlesztések az óvodában
- 12 Tehetséggondozás a Püspökladányi Óvodában
- 16 Játékgyűjtemény – személyiségfejlesztő, drog- és alkohelmegelőző programhoz

A HÓNAP TÉMÁJA: ÓVODÁSKOR

- 21 Ranschburg Jenő: Első nap az óvodában
- 22 Óvodásokat kérdeztünk... Milyen az óvodában?
- 25 Szülőket kérdeztünk... Mi alapján választanak óvodát?
- 27 Wolf Kati az óvodás évekről
- 28 Majdán Ferencné
- 34 „A mese a nevelés táltosparipája” – Bajzáth Mária és dr. Agócs Gergely
- 39 Kisjő Sándor: Árnyék
- 40 Labda, kavics, zsírkréta – Eszközhasználat az óvodában
- 42 Megadni a szép mozgás örömét – Dévény Anna
- 47 Óvodapszichológusok útkeresése
- 48 Az 1. osztály kicsit még óvoda
- 50 Aczél Petra: A kezdetektől
- 51 Balázs Géza: Legfőbb érték: az idő

A MI VILÁGUNK

- 52 Szódy Judit: Konfliktuskezelés az óvodában
- 56 Dr. Hídvégi Márta: Gondolatok az óvodáról szülőként és pszichológusként
- 59 Szauner Jánosné: Csillogó gyerekszemek (2. rész)
- 64 Iránytű

34

52

OFI

OKTATÁSKUTATÓ
ÉS FEJLESZTŐ
INTÉZET**IMPRESSZUM**

Felelős szerkesztő: Pálfi Erika • **Főszerkesztő:** Balatoni Kinga Cecília • **Szerkesztőbizottsági tagok:** Aczél Petra elnök, Balatoni Monika, Gloviczki Zoltán, Horváth Vanda, Indri Gyula, Ötvös Zoltán • **Tanácsadó testület:** Bagdy Emőke, Gáspár Mihály, Lányi András, Lévai Balázs • **Szerkesztő:** Indri Dániel • **Layout tervek:** Salt Communications Kft. • **Tördelés:** Karácsony Orsolya • **Olvasószerkesztők:** Gyimesné Szekeres Ágnes, Konkoly Edit • **Megrendelés/hirdetés:** Biró Anita, Telefon: [06-1] 235-7220, E-mail: kiado@ofi.hu • **Felelős kiadó:** Kaposi József

Szerkesztőség: 1143 Budapest, Szobránc utca 6-8., Telefon: [06-1] 235-7276, E-mail: koznevelas@ofi.hu, Internet: www.ofi.hu
Kiadja: Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet • **Nyomda:** Komáromi Nyomda és Kiadó Kft. [2900 Komárom, Igmándi u. 1.] • **Terjesztés:** Magyar Posta Zrt. **Előfizetés:** az Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet címén. Az Új Köznevelés lapszámait minden iskola egy példányban ingyenesen megkapja. **További példányszámok rendelése,** illetve egyéb megrendelések esetén egy lapszám ára 600 Ft • **Címdatalon:** Majdán Ferencné [Fotó: Szidor N. Gábor] **Fotók:** Europress Fotóügynökség
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

Terjedelem: 4 ív • **Készült:** 8000 példányban • **ISSN 2064-0625**

Rädda Barnen!

Ötvös Zoltán szerkesztőbizottsági tag

Van egy közkeletű tévedés a Rädda Barnen utcanévvel kapcsolatban. Sokan úgy gondolják – akárcsak az utca névadói 1947-ben – , hogy egy konkrét személyről van szó, pedig a Rädda Barnen egy nemzetközi gyermekmentő szervezet neve, melyet Svédországban alapítottak 1919-ben, az első világháború után. A svéd kifejezés magyarra így fordítható: „Mentsétek meg a gyermekeket!” (A szervezet ma a szintén 1919-ben alapított „Save the Children” nevű, angliai székhelyű nemzetközi szervezethez tartozik.)

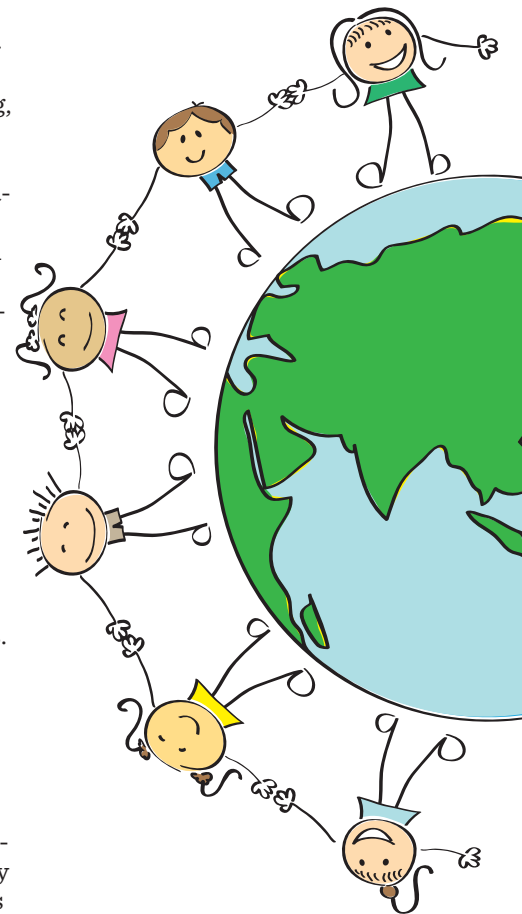
A második világháborút Svédország semleges államként vészelte át, a háború befejeztével pedig e szervezeten keresztül nyújtott segítséget világszerte a gyerekek számára. Csak Rákospalotán – ahol az utca található – kétezer gyerek kapott rendszeresen ételt a Rädda Barnen jóvoltából, többüket ez mentette meg az éhhaláltól. Különösen a fővárosban és környékén, valamint a bányászvárosokban segítették a háború utáni nyomorúságos helyzetből szenvedő gyermekeket és anyákat; ennek emlékére 1947-ben a város közgyűlése úgy határozott, hogy a svéd érdekek megőrzése érdekében egy utcát neveznek el arról, amit a svédek választanak. Ők pedig ezt kérték.

Van egy közkeletű tévedés vagy inkább téves képzet az óvoda világával kapcsolatban is. Sokan – köztük az oktatási ágazat dolgozói is – nem tekintik az óvodát és az óvodapedagógusokat a köznevelés szerves részének. Mintha az óvoda nem nevelő intézmény, csupán intézményesített gyermekmegőrző lenne, ahol az óvodapedagógusok egyetlen feladata, hogy vigyázzanak a kicsikre, ellássák őket, játsszanak velük addig, amíg a szüleik dolgoznak. Akik az óvodát a közoktatási rendszer elemének tekintik, még azok is önkéntelenül egy hierarchia alján lévőnek tartják, ahogy hajlamosak vagyunk a tanítókat lejjebb rangsorolni a tanároknál, különösen a középiskolai tanároknál. A felsőoktatásban dolgozókat pedig felettük állóknak tekintjük. Igényes és komoly szakmai munka, nevelő-tanító-fejlesztő tevékenység folyik, folyhat azonban bármelyik intézménytípusban – óvodától egyetemig. A szakmai minőség emberi oldala mindenütt döntően a szakmát művelők képzettségén, kompetenciáin, attitűdjein múlik nem feledve az adott gazdasági, jogi, dologi és szervezeti feltételrendszer meghatározó szerepét. Ebben nincs hierarchia.

Az óvodában többségében érdeklődő, izgó-mozgó, (néha túlságosan is) aktív, játékosan tanul, kreatív, a világra nyitott kisgyermeknek vannak. Ezt támogatja, tereli, táplálja az óvoda és az óvodapedagógus. Sajnos ez a gyermeki érdeklődés, nyitottság szinte törvényszerűen kopik meg a későbbiekben a legtöbb iskolában, különösen a szaktantárgyakba foglalt tudományok oktatása során. Ezekkel egyre kevésbé tud vagy akar azonosulni a gyermek, aki érdeklődő, bevonódó, azonosuló gyermekből szép lassan kényszeres munkává válik az ismeretszerzés, tanulás, majd a kenyérkeresés. Részben így van rendjén, de irigyeljük azokat, akiknek játszva megy az a munka, amit felnőttként hivatásszerűen művelnek.

Egészen addig, amíg az óvodákkal kapcsolatos fenntartói pozícióba nem kerültem, én sem gondoltam másként az óvoda világra. A helyzetüket és munkájukat megismerve jöttem csak rá, hogy az óvoda felelőssége óriási. A szocializáció és társas befogadás, az érzelmi nevelés legfontosabb elemeit már hat-hétéves koruk előtt megkapják a gyermekek, és értelmi fejlődésükben is meghatározó ez a korszak. Ugyanígy a bölcsődékben is hivatásszerűen, szakszerűen nevelik, fejlesztik, táplálják, védik és óvják a kisgyermeket, gyermekeinket. A jövőnk. Minket.

Mivel az óvoda a köznevelés szerves része, komoly adósságunkat pótoljuk ezzel a különszámmal, mely most az óvodapedagógusokat köszönti, részben nekik szánjuk, róluk szóló cikkekkkel, őket is foglalkoztató kérdésekkel, problémákkal, nevelési helyzetekkel, jogszabályi magyarázattal; részben pedig tanítóknak, tanároknak ajánljuk, bízva abban, hogy nagyobb megbecsülést kap az óvoda intézménye, s benne az óvodapedagógus személye és munkája. Rädda Barnen!

Reális helyzetkép, pozitív várakozások

Véleménykutatások eredményei

Szöveg: **Sallai Éva** | Fotó: Nagy Gábor

A közelmúltban jelent meg a **Változások az óvodarendszerben – véleménykutatások eredményei (2014/15)** című kiadvány, mely széleskörű áttekintést nyújt az óvodarendszer hazai és nemzetközi változásainak okairól, céljairól, és képet ad a magyar óvodarendszer működésének néhány jellemzőjéről. A kutatás módszeréről és legfontosabb tanulságairól a kötet szerkesztőjét, **Török Balázs** oktatásszociológust kérdeztük.

– Az európai társadalomfejlődés részeként az oktatási rendszer is folyamatos változásban van. Melyek a legfontosabb változások az Európai Unió aktivitásának köszönhetően és hogyan jelentkeznek ezek a magyar óvodarendszerben?

– A kérdés pontos, mert utal arra, hogy itt két eltérő szint egymásra hatásáról kell gondolkodnunk. Az utóbbi évtizedek meghatározó jellemzője, hogy a kisgyerekkori nevelést – ahová az óvodáztatást sorolják a nemzetközi szóhasználatban – nemzeti szintről nézve külső eredetű hatások alakítják. Ha röviden ki kellene emelnem a transznacionális oktatáspolitikát legforgalomképesebb termékét, az talán a minőségpolitika lenne. Ezzel kapcsolatban egyébként sok félreértést látok szakmai körökben. A minőségpolitika ugyanis bármilyen rendszerbe telepíthető, így a kisgyerekkori nevelés rendszerébe is. Lényege abban áll, hogy ahol bevezetik, ott az intézmények „versenybe kerülnek”. No, nem egymással, hanem saját korábbi teljesítményeikkel, illetve az óvodapolitikában meghatározott standardokkal. Ahol a minőségpolitika érvényre jut, ott felértékelődnek a „gyengeségek”, mert csak az lehet kiindulópont. Van, ahol pszichometriai tesztekkel méri a gyerekek jellemzőit az ellátásba lépés előtt, alatt és után, így keresik a fejlesztés lehetőségét. Más országokban az óvodapedagógusokra vonatkozó mérések mentén törekednek a jobb minőségre. Mindenesetre, ahol ilyen eljárásokat kimunkálnak, ott alapvető változásokat látok: onnantól egy kicsit mást jelent óvodapedagógusnak lenni.

A másik nemzetközi szinten megjelenő változás a kisgyerekkori nevelési rendszerek bővítése, melynek igazi mozgatórugója az unió gazdaságpolitikai célja. 2020-ra el kívánják érni a 75%-os foglalkoztatottságot. Ez csak úgy lehet, ha még több nő áll munkába. Lehet, hogy ez a modern élet rendje, de néha tréfásan fel szoktam vetni: kár, hogy erről a kezdeményezésről nem lehet megszavaztatni a hároméves gyerekeket.

– Mi volt az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet által végzett véleménykutatás célja, melyek voltak a módszerei?

– A kutatás kérdőívvel zajlott, hadd legyen pontos: 432 óvodavezető, 1451 óvodapedagógus és 3668 szülő válaszolt.

Kettős célunk volt. Egyfelől feltártuk, hogy az óvodavezetők, óvodapedagógusok miben igényelnének több támogatást, milyennek látják az óvodák felszereltségét, hogyan alakult a továbbképzési aktivitásuk az elmúlt években. Persze a fejlesztéspolitikát nem vélemények, hanem szakmai érvek alapján kell kimunkálni, de számíthat az is, milyen fogadtatása volt például az életpálya modellnek, vagy az ahhoz kapcsolódó béremelésnek. A kutatónak tudnia kell, miben látnak továbblépési lehetőséget az óvodáztatásban érdekeltek. És a feladat nagyon sokrétű, mert az óvodarendszer a legnagyobb intézményi szegmense az oktatásnak. Közel 4300 intézmény alkotja, és más előnyös a fővárosi, a városi, illetve a vidéki intézményeknek.

A másik célunk volt, hogy képet kapjunk az óvodák életéről. Az óvodapedagógusok és a szülők közötti kapcsolattartásról, a hátrányos helyzetűek támogatásával összefüggő erőfeszítésekről, a munkatársak esetleges kiegészéről, munkaerőhiányról vagy az optimális csoportlétszámról. Sőt olyasmiről is, amit tudtommal eddig nem vizsgáltak, hogy az óvodák milyen szerepet játszanak karitatív akciók szervezésében, a rászoruló szülők, gyerekek támogatásában. Egy kutató soha nem lehet érzelmes, de ez a munka bennem mély tiszteletet keltett az óvodák iránt. Az intézmények 45%-ában rendeznek karitatív akciókat! Van, ahol évente többször is. És gyakran éppen ott, ahol a legnagyobb a szükség, és amúgy is erejükön felül teljesítenek az óvodapedagógusok.

– Közismert, hogy Európában az első óvoda létrehozója Brunsvik Teréz volt; az ő tanácsai, tapasztalatai nyomán dolgozták ki pl. Németországban az óvodarendszert. Mi az, amiben mi, magyarok most is tudunk előremutató szakmai segítséget nyújtani az európai óvodáztatás alakításában?

– A kutatási adatok azt jelezték, hogy egyre több OECD-országban helyezik előtérbe a játék nevelő és személyiségfejlesztő szerepét. Ez egy világosan kirajzolódó szakmai fejlődési trend, amiben úgy tűnik, a magyar óvodáztatás némileg előrébb jár, mint más országok. Az angolszász országokban, így az Egyesült Államokban vagy Angliában például mindeddig nagy jelentőséget tulajdonítottak az irányított óvodai programoknak. Középpontban állt az írni, olvasni és számolni tudás.

Most kezdik felfedezni, hogy ez egyoldalú megközelítés, és hogy a gyereket célszerűbb önmagában teljességnek tekinteni, a játékát pedig szakmai szempontból érdemes nagyon komolyan venni. Magyarországon az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjához kapcsolódóan már 1996 előtt lezajlott a szakmai vita, és úgy látszik, olyan irányba indultunk akkor, amerre mostanság mások is elindulnak. Ha szabadna avantgard ötletekkel előrukkolni, most az általános iskola alsó szakaszának „óvodásításáról” lenne érdemes szakmai vitákat nyitni. De ez nem az én területem.

– Mit gondol, az óvodáztatás általánossá válása segítheti-e egy ország PISA-méréseken elért sikereit?

– Vannak általános elemzések, melyek egy-egy óvodában töltött évhez sokszoros – bármilyen hihetetlen, akár 70-szeres – társadalmi megtérülési rátát rendelnek. Szerintem nagyon kell vigyázni az összevetésekkel! Az oktatási rendszerek egyediek. Ami az egyik országban beválik, az egy másik országban esetleg alkalmazhatatlan. Hogy csak egy példát mondjak: Finnországban az 5 évesek 25%-a vett részt intézményes ellátásban, ami drasztikus eltérés az OECD-országok 82%-os arányához képest. Finnország ennek ellenére meglehetősen sikeres a PISA-méréseken, és ez láthatóan nem a kisgyerekkori ellátás általános bevezetésén múlott. Még azt is megkockáztatom, hogy éppen a gyerekek gondos otthoni nevelésén múlik a finn PISA-siker. De más országok egészen másképp működnek; ott esetleg komoly javulás várható az óvodáztatás általánossá tételétől, mert ott az emberek

Változások az óvodarendszerben – véleménykutatások eredményei (2014/15)

Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2015

A kötet első része rövid áttekintést nyújt azokról a fejlesztéspolitikai célkitűzésekről, amelyek a transznacionális térből kiindulva közvetve vagy közvetlenül hatással vannak a kisgyerekkori nevelés nemzeti rendszereire. A kötet terjedelmesebb, második részében a hazai óvodarendszer működésére és változásaira vonatkozó véleménykutatás eredményeit mutatják be. A 2014–2015 folyamán megvalósult – országosan reprezentatív – kérdőíves felmérés az intézményvezetők (432 fő), az óvodapedagógusok (1451 fő) és a szülők (3668 fő) válaszai alapján mutatja be az intézmények működésének feltételrendszerét.

Az adatok alapján megismerhető az intézmények infrastrukturális megfelelősége és külső kapcsolatrendszere; az intézményvezetők és óvodapedagógusok képzettsége és továbbképzési lehetőségei; a szülők intézményválasztási preferenciái és az óvodához fűződő kapcsolata. Az óvodarendszert az elmúlt években érintő változások közül elsősorban a hároméves kortól kötelező óvodáztatásra, a pedagógus-életpályamodellre és az ezzel összefüggő pedagógusbér-emelésre, a szakmai portfólió elkészítésére, az intézményi átszervezésekre, valamint a finanszírozási változásokra vonatkozóan ismerheti meg az olvasó a megkérdezettek véleményét. A kutatás mindezen túlmenően igyekszik bemutatni, hogy az óvodapedagógusok hogyan mérik fel szerepüket a gyerekek társadalmi és kulturális hátrányainak kompenzálásában. Újdonságnak tekinthető, hogy az óvodák társadalmi szerepvállalásához kapcsolódóan bemutattuk az intézmények önkéntes karitatív tevékenységeire vonatkozóan gyűjtött adatainkat is.

A kötet ingyenesen hozzáférhető:

- letölthető: http://ofi.hu/sites/default/files/1503613_ofi_valtozasok_az_ovodarendszerben_vegleges.pdf,
- ingyenesen megrendelhető korlátozott számban az info311@ofi.hu email címre küldött levélben, pontos postacím megadásával.

– így a gyerekek is – kevésbé sikeresek az önirányításban, lassabban tanulják, ezért többet profitálnak az intézményes támogatásból.

– Milyen a kötelező óvodáztatás bővülésének a megítélése?

– Az intézményvezetők négyötöde, az óvodapedagógusok és szülők háromnegyede ért egyet az új szabállyal. A médiában persze az a hír, ha valaki kritikát fogalmaz meg, de a szülőknek csupán 16%-a jelzett egyet nem értést a kötelező óvodáztatás kapcsán. Azt gondolom, ez az arány teljesen természetes egy komplex társadalomban. A 80% feletti szakmai és társadalmi egyetértéssel fogadott intézkedéseket célszerű legitimnek tekinteni, és a hároméves kortól kötelező óvodáztatás ilyen. Azért persze mindig meg kell hallgatni az egyet nem értőket, nekik is lehetnek okos érveik. Lehet, hogy javaslataik alapján érdemes változtatni ezt-azt.

– Mit javasolna az óvodapedagógusoknak munkájuk eredményességének fejlesztése, valamint a társadalmi elismertségük növelése érdekében?

– Ahogyan korábban említettem, a minőség alapú fejlesztéspolitika előbb-utóbb eléri az óvodarendszert is. Most nem az intézményi szintű minőségügyről beszélek, annak már kialakult a gyakorlata. Itt az óvodarendszer egészéről van szó. Előbb-utóbb az óvodáztatásnak is meglesz a nemzetközi PISA-mérése, és a nemzetközi eredménytáblák alapján mérlegre teszik a kisgyerekkori nevelési politikákat. Keresni kezdik majd a legsikeresebb gyakorlatokat, és ezek a transznacionális fejlesztési politikák professzionálisak, mondhatnám, elkerülhetetlenül hatékonyak. Érdeemes időben elkezdni az alkalmazkodást ehhez a megújuló környezet-hez, hogy minél inkább a hazai rendszerhez illeszkedő megoldásaink szülessenek.

Részletek a kötetből

HÁROMÉVES KORTÓL KÖTELEZŐ ÓVODÁZTATÁS

Jelenlegi helyzet

Az intézményvezetők becslése szerint óvodájuk környezetében általában a gyerekek 90%-a kezd hároméves korától óvodába járni, tehát az új szabályozás a gyerekek 10%-ára és azok családjára lehet hatással.

Az óvodakötelezettség hatása

A vezetők túlnyomó többsége szerint nem lesz szükség komoly átalakításokra. A vezetők 28%-a számít arra, hogy új munkaerő alkalmazására lesz szükség, 17-18%-a a férőhelyek, illetve csoportszobák bővítését prognosztizálja, 10%-uk pedig elképzelhetőnek tartja, hogy az udvar területének növelésére lesz szükség.

Az óvodakötelezettség megítélése

A kötelező óvodáztatás bevezetését erős támogatottság övezi: az intézményvezetők 81%-a, az óvodapedagógusok 76%-a és a szülők 75%-a ért egyet az új szabállyal.

KÖRZETEK, FÉRŐHELYEK

Intézményi létszámok

A mintába került intézmények egy átlagos csoportjába az óvodapedagógusok tájékoztatása szerint 22 gyerek jár – ez meghaladja a jogszabályban rögzített 20 fős, átlagos csoportlétszámot. A létszámok a fővárosban a legmagasabbak, és a községekben a legalacsonyabbak.

Létszámtúllépés

Az óvodapedagógusok szerint 18 fős vagy kisebb az ideális méret, az ekkora csoportok minden nehézség nélkül kezelhetőek. 22 gyerekig még komolyabb nehézségek nélkül elboldogul a nevelő, 26 gyerek fölött viszont jelentősen megszorodnak a gondjai.

AZ ÉPÜLETEK ÁLLAPOTA

Óvodai terek

A vezetők megítélése alapján az óvodaépületek 46%-a van jó állapotban, 43%-ukon javítás esedékes, de az állapot rövid távon nem jelent problémát, közel egytizede azonban azonnali felújításra szorul.

A mintában szereplő csoportszobák *harmada* nem éri el az adott csoportlétszámra kötelező méretet (kalkulált értékek alapján). A csoportszoba és az udvar mérete a fővárosból vidék felé haladva növekszik.

Fejlesztések

Az intézmények legalább kétötödében zajlott öt éven belül fűtésrendszer- illetve energetikai fejlesztés, valamint nagyobb léptékű eszközbeszerzés. Akadálymentessé tették az épületek harmadát. Épületbővítésre az intézmények 13%-ában került sor.

ESZKÖZÁLLOMÁNY, SZAKMAI INFRASTRUKTÚRA

Általános eszközellátottság

Az óvodák 80%-ában rendelkezésre állnak az alapvető tisztálkodási felszerelések, háromnegyedükben a megfelelő egészségvédelmi eszközök, munkavégzést segítő berendezések, játékok és nevelést segítő felszerelések. Az egyéb nevelést segítő eszközök, elektronikai cikkek az óvodák 57%-ában érhetőek el a megfelelő számban. Az óvoda már meglévő berendezéseinek, eszközeinek üzemeltetése nem mindenhol maradéktalanul megoldott kérdés. A legnagyobb nehézségek azoknál a tételeknél mutatkoznak, amelyeknél a legnagyobb anyagi vagy szaktudásbeli ráfordítást követeli meg a karbantartás (pl. épületben keletkező komolyabb károk kijavítása, a játszóudvar állapotának megőrzése, informatikai eszközök karbantartása).

A felszereltség fejlődése az elmúlt öt évben

Az intézmények 42%-ában zajlott le jelentősebb eszközbeszerzés az elmúlt öt évben, további 12%-uknál ez a közeljövőben következik be. Az óvodák 44%-ában nem történt komolyabb beszerzés 5 év alatt, és belátható időn belül nem is számíthatnak erre.

AZ INTÉZMÉNY ALKALMAZOTTAI

Elérhető szakemberek

Az intézmények 98%-ában van óvodapedagógus, 67%-ában pedagógiai asszisztens, 37%-ában óvodatitkár, 7%-ában önálló pszichopedagógus. Az intézmények 87%-ában dolgozik további személyzet a fent említetteken kívül.

Egy intézményre átlagosan 8 óvodapedagógus jut; de ez az érték számottevően magasabb a nagyobb létszámmal működő intézményekben, illetve a fővárosban és a megyei jogú városokban. Hasonló tendencia érvényesül a többi szakember vonatkozásában is.

Az óvodavezetők 62%-a érzékelt, hogy az elmúlt öt évben gyarapodott a logopédiai ellátást igénylő gyerekek száma, 45%-ban érkezett visszajelzés a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdők számának növekedéséről, egyharmaduk jelzett növekedést a sajátos nevelési igényűek, és az óvodapszichológiai ellátást igénylők kategóriájában, közel egyötödük érzékelt növekedést a gyógytestnevelés és konduktív pedagógiai ellátást igénylőkre vonatkozóan, és 12%-uk jelezte a kiemelten tehetségesek számának növekedését. (A változások feltehetően kisebb részben tekinthetők a belépő korosztályok tényleges jellemezőinek, nagyobb részt a pedagógiai diagnosztika és differenciálás következménye.)

Logopédus illetve fejlesztőpedagógus az intézmények csupán egyharmadában érhető el. Gyógypedagógus az óvodák kétharmadában tevékenykedik, a legjobb ellátottság pedig az óvodapszichológusok (75%), a gyógytestnevelők (88%) és a konduktorok (91%) szakterületein mutatható ki, igaz minimális heti óraszámban.

SAKMAI FEJLŐDÉS, TOVÁBBKÉPZÉSEK

Az általunk vizsgált 11 féle óvodapedagógus-továbbképzés közül az óvoda-iskola átmenet képzés bizonyult leginkább népszerűnek. A frekvenciátobb témák közé tartozik még a differenciálás-viselkedésrendezés, a komplex állapotfelmérés és egyéni fejlesztés, az érzelmi, akarati és szociális készségek fejlesztése, valamint a tevékenységközpontú óvodai nevelés. A középmezőnyben a tehetséggondozás, a fejlesztő pedagógia, valamint az óvoda-család kapcsolatának fejlesztése áll. Kevésbé gyakori a drámapedagógia, a gyógytestnevelés, mozgásterápia és a 3 éves kor alatti óvodáztatás. A vizsgált témaköröknél lényegesen gazdagabb az óvodapedagógusok továbbképzési aktivitása, amit az jelez, hogy sokan vannak, akik a fentiekén kívül egyéb tárgyban végeztek továbbképzéseket.

KAPCSOLAT A SZÜLŐKKEL

Intézményesült kapcsolatok – családlátogatás

Az intézmények 89%-ában van szülői munkaközösség. A megkérdezett szülők egynegyede tagja is annak. A fővárosban alacsonyabb a működő munkaközösségek aránya, és a szülők közül is kevesebben tagjai ezeknek. Az óvodapedagógusok aktív terepmunkát folytatnak, és a szülők meg vannak elégedve ezekkel a látogatásokkal. A megkérdezettek kétharmadánál vagy járt már óvónó családlátogatáson, vagy erre a jövőben számítanak. Ahol már volt családlátogatás, ott azt egyértelműen hasznosnak ítélte a szülők 84%-a, részben hasznosnak egytizede. 2014-ben az óvodapedagógusok szisztematikusan látogatták a családokat, azaz ugyanolyan figyelemmel kísérik az eltérő szociokulturális helyzetű gyermekek családjait.

Nehézségek az óvoda-szülő viszonyban

Az óvodapedagógusok és szülők kapcsolata általában véve rendezett. A leggyakrabban ismétlődő problémaforrást a beteg gyerek óvodába vitele jelenti (29%). Hasonló gyakorisággal adódó nehézséget a gyermek által az óvodába hozott tárgyak, játékok jelentenek (23%). Ezt követi: a gyermek távolmaradásának bejelentése, illetve igazolása (19, illetve 13%), az óvodába érkezés időpontja (11%), az óvodai étkezés (6%), térítési díj, illetve az óvodáztatási támogatás (6, illetve 5%), az óvoda nyitva tartása (4%). A legritkább esetben okoznak gondot a szülők vallási vagy etnikai szokásai, elvei (3-4%). Az óvoda alkalmazottai és a szülők viszonya, ha nem is felhőtlennek, de alapvetően békésnek mondható; a konfliktusok nagyon ritkák. Ugyanakkor az óvodapedagógusok összesen negyedét érte már enyhébb vagy durvább szóbeli sértés. A nevelők 7%-a számolt be róla, hogy valaki rossz híréket keltette. Más jellegű konfliktusok előfordulási gyakorisága viszont elenyésző.

AZ INTÉZMÉNY ÁLTAL NYÚJTOTT SZOLGÁLTATÁSOK

Külön foglalkozások

Az óvodában ténylegesen elérhető külön foglalkozások és a szülők külön foglalkozásokra vonatkozó igényei nincsenek szinkronban egymással:

	Mit szerveznek az óvodában (%)	Mit választana a szülő (%)
Vallási foglalkozás, hittan	56	24
Rendszeres külön torna, sport	36	46
Vízhez szoktatás, úszás	35	63
Nyelvtanítás	29	53
Játékos iskola-előkészítő foglalkozás	22	54
Ismerkedés a számítógéppel	6	15
Egyéb	13	5

Miért kötelező?

Fontos a jogszabály helyes értelmezése

Szöveg: Stöckert-Kozák Annamária | Fotó: Nagy Gábor

2015. szeptember 1-jén lép hatályba a jogszabály, amely előírja a 3. életévüket betöltött gyermekek kötelező óvodáztatását (a felmentés lehetőségével).

A rendelkezés céljairól, az óvoda tényleges szerepéről, illetve egy nemrég befejezett óvodai kutatás-fejlesztésről **Szent-Gály Violát**, az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Óvodafejlesztési Iroda vezetőjét kérdeztük.

(Az interjú júniusban került felvételre, augusztustól Szent-Gály Viola az Oktatási Hivatal munkatársa.)

– Miként kell értelmezni az ősszel életbe lépő jogszabályt? Mit takar a „kötelező” kitétel?

– Tapasztalataim szerint sokszor pontatlanul kommunikált a „kötelező” jelző, a sajtóban gyakran elmarad mellőle a felmentés lehetőségének megemlítése, amely része a szabályozásnak, élnek is vele a szülők. A kötelezőség azokra a gyermekekre vonatkozik, akik adott év augusztus 31-ig betöltik a 3. életévüket, de nem kell minden 3 évesnek óvodába járnia! Ugyanakkor a közszolgálatot biztosító fenntartó részére is kötelezettséget jelent, konkrétan: kötelezően biztosítandó férőhelyet. *Felmentést* a gyermek 5 éves koráig kérhet a szülő – családi napköziben is teljesíthető minőségi ellátását biztosító feltételek megléte esetén. A jegyző abban az esetben nem adja meg a felmentést, ha megítélése szerint az otthoni humán és szocioökonómiai körülmények nem biztosítják a gyermek mindenek felett álló érdekét: ez nem az intézményi nevelés kizárólagosságát, hanem a segítő szerepét helyezi előtérbe, a családdal együttműködésben.

– Tehát a hátránykompenzáció az egyik fő indoka, hogy ez a rendelkezés megszületett?

– A jogalkotó szándéka a köznevelési törvényben kiemelt célként szereplő iskolai, társadalmi lemorzsolódás csökkentése volt ezzel a paragrafussal is. Már kora gyermekkorban tenni kell azért, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek elmaradásait behozva sikeresen befejezzék iskolai tanulmányaikat, szakmát szerezzenek. Kutatások igazolják, hogy a halmozottan hátrá-

nyos helyzetű gyerekek beóvodáztatását támogatni kell, hogy ne lemaradással kezdjenek.

A jogszabálynak azonban nemcsak szociológiai háttere van. Az európai uniós szabályozásnak megfelelően Magyarország vállalta, hogy 2020-ig a 4 éves, illetve a tanköteles kort elért gyermekek 95%-a részt vesz az intézményes kisgyermekkorú nevelésben. Ennek a szintnek az elérésre jó esély van. A jogszabály megalkotása többek között ezt az uniós irányelvet is támogatja.

– A jogalkotó tehát a kötelező óvodáztatásban látja biztosítotttnak, hogy a gyermek iskolaéretté váljon, behozza lemaradásait, illetve kiteljesítse képességeit?

– Egy eszközről, de nem az egyetlen eszközről van szó. Az ingyenes bölcsődei és óvodai étkeztetés kiterjesztése is életbe lép szeptember 1-től. A magas színvonalú óvodai nevelés a helyi pedagógiai programjaival teljes mértékben alkalmas arra, hogy végigvezesse a gyermekeket ezen a nagyon összetett fejlődési folyamaton. A szakképzett óvodapedagógusok – a pedagógiai asszisztensekkel és az óvodapszichológussal együtt – komplex fejlesztést tudnak megvalósítani, képesek a gyerekek készségeit, képességeit kibontakoztatni. Közszolgálatnak gondolom, hogy az állam gondoskodik arról az ellátásról, amelyben a felnövekvő nemzedék a legmegfelelőbbben fejlődik.

– Mikor látszódnak majd az eredmények?

– Körülbelül 10 év elteltével lehet adatokkal szolgálni. Minden ilyen típusú, nagy horderejű beavatkozáshoz

fejlesztési évtizedet kell rendelni, amelyben célzott programok segítik az eredményeket. Itt ráadásul intézménytípusok közötti, egymásra épülő fejlesztésekben szükséges továbbra gondolkodni.

- A hátránykompenzáció mellett a tehetség gondozás is megjelenik az óvodákban.

- Igen, a megfelelő formában. Fontosnak tartom, hogy az óvodapedagógusok korszerű tudásra telessenek szert a tehetség típusok felismerésben, valamint hogy tudásukat képesek legyenek alkalmazni, átadni a mindennapi munkájuk során: a továbbgondozás, elirányítás lehetőségeinek ismeretében, és a szülővel való megfelelő kommunikációban. Ebben a feladatban segítheti őket több szakember, akik a gyermek környezetében vannak, illetve segítik a folyamatot a tehetség gondozó óvodák, programok, tehetségpontok is.

- A rendelkezésnek köszönhetően több gyermek beíratása várható az óvodákba. Hogyan lehet biztosítani, hogy elég férőhely legyen és minden fajta infrastruktúra rendelkezésre álljon?

- Magyarországon több ezer óvoda van, mindenhol a helyi (férőhely) igényeknek kell megfelelniük a fenntartóknak, ehhez pontosan fel kellett mérni azokat. A szükséges fejlesztésekhez komoly erőfeszítéseket tett a kormány: legutóbb 2014-ben, amikor 20 településen közel 900 óvodai férőhely költségeit finanszírozta; 2015 februárjában pedig egy 2,5 milliárd forintos pályázat ad újabb lehetőséget az igények kielégítésére. De a férőhelyek bővítését több fenntartó már éveken ezelőtt megkezdte, különösen a közép-magyarországi régióban. A szabályozás elkerülhetetlenné teszi, hogy folyamatosan ellenőrizni kell az igényeket, amely nyilván nem egyszerű. Tapasztalataim szerint a fővárosban különösen nagy a mozgás, hónapról-hónapra változik a gyermekszám, rendkívül nehéz a követés és a felelősségteljes tervezés.

- Történt-e változás az óvodai bemeneti-kimeneti követelményeket illetően?

- Az óvodai felvétel körülményei az utóbbi időben egyre részletesebb szabályozást nyertek. Személy szerint is indokoltnak láttam jogszabályba emelni az életvitelszerű tartózkodás igazolásának igényét a fenntartó részéről. A kimeneti tényezőkre vonatkozóan egyrészt az Alapprogram utolsó fejezete ad információt. Az óvodának nem feladata minden gyermeket azonos szintűre fejleszteni. Folyamatos érlelődésben lévő egyedi gyermekek vannak, akik az iskolába lépve egy átmeneti időszakba lépnek. Ha ezt az időszakot átmenetnek és nem iskolának éli meg a szülő, pedagógus, akkor lesz kudarcmentes az iskolakezdés, amely kihát a továbbiakra. Az iskolaérettség nem az évnytón dől el, ez hosszútávú futás – szokták mondani. A köznevelési törvény továbbra is lehetővé teszi a rugalmas beiskolázást, a tankötelezettség határnapjának augusztus végére halasztása nem jelenti ennek elvesztését! Ha a szakemberek úgy látják, a gyermek még egy évet maradhat óvodai nevelésben.

- A beszélgetésünk elején említett társadalmi lezszakadás megakadályozására a rendelkezés mellett módszertani fejlesztésekkel is segíteni kell az óvodapedagógusok munkáját. Az Educatio nemrég zárta le az óvodai kutatás-fejlesztését.

- A TÁMOP 3.1.1 II. szakaszának keretén belül, az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Óvodafejlesztési Irodája szakmai vezetése mellett valósult meg az az óvodai kutatás-fejlesztés, amelynek összefoglaló kötete – *Óvodai hátránycsökkentés, eredményes iskolakezdés* címmel – 3000 példányban kerül terjesztésre. A kutatás-fejlesztés témája jól ismert az óvodapedagógusok körében: az eredményes óvoda-iskola átmenet és az esélyteremtés, hátránykompenzáció (hátránycsökkentés) módszertani támogatása jelentős előzményekre tekinthet vissza. Ezek a kutatások, publikációk, jó gyakorlatok azonban mindeddig nem nyertek szintetizálást, egységes áttekintést. A szakirodalmi tájékozódás és a témánkénti jó gyakorlatok feltárása mellett ágazati és intézményi szintű javaslatokat is megfogalmaz. Így a program az óvodapedagógiai szakma valamennyi szintjét képviseli: óvodapedagógusoknak, munkaközösség-vezetőknek, óvodavezetőknek, szaktanácsadóknak, szakértőknek, az intézményfenntartóknak, és az ágazati irányítás résztvevői számára is van mondanivalója.

” Lényeges üzenet: a gyermek jövődj tanítójához el kell juttatni a gyermek fejlődéséről vezetett dokumentációt, hiszen rengeteg lényeges információt tartalmaz. ”

- Melyek a kutatás legfontosabb megállapításai?

- Az óvoda-iskola átmenettel kapcsolatban az egyik leglényegesebb üzenet, hogy a gyermek jövődj tanítójához el kell juttatni a gyermek fejlődéséről vezetett dokumentációt, hiszen az óvodák rendeletben szabályozottak szerint vezetik azt, és rengeteg lényeges információt tartalmaz a főszereplőről: a *gyermekről*. Ezzel az erőforrással feltétlen élni kellene a jogalkotónak. A kutatás-fejlesztés többek között feltárt olyan jó gyakorlatot, ahol erre vonatkozóan együttműködési megállapodás van az intézmények között, és évekre kidolgozott az átmenet pedagógiai gondozása. A hátránykompenzáció területén a családokkal való tevékeny együttműködés lehetőségeit és szervezetfejlesztésre vonatkozó jó gyakorlatok elemeit azonosítja a kutatás-fejlesztés. Ilyen például a „beövodázási program”, amely több szereplő együttműködését írja le a 3 évesek óvodai felvételének segítésére. Alapvető azoknak a családoknak a megtalálása, ahol a 3 évesek óvodáztatása valami miatt nem működik jól. A kutatás-fejlesztés rámutatott, hogy a családokkal való együttműködés kialakításában – amely az óvoda-iskola átmenetben is kulcsfontosságú – az óvodavezető motiváltsága, tájékozottsága és kommunikációja kiemelkedő jelentőségű.

Időben kezdjük el!

Szűrések és fejlesztések az óvodában

Szöveg: **Moldoványi Tibor** | Fotó: Nagy Gábor

Ha kell, „kézből kézbe” adják egymásnak a gyermekeket a **II. kerületi Pedagógiai Szakszolgálat** munkatársai, akik nagyon jól együttműködnek az óvodai és az iskolai fejlesztőpedagógusokkal. **K. Németh Margit**, a szakszolgálat vezetője számol be arról, milyen

fejlesztő módszerekkel segítenek a gyerekeken, mi áll figyelmük középpontjában, és megtudjuk, miért népszerű az Érelő tábor.

– Milyen feladatot lát el az intézményük? Milyen kiemelt feladatellátási területeik vannak?

– Intézményünk a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Tagintézménye. Több területet is ellátunk: korai fejlesztés, logopédia, szakértői bizottsági tevékenység, gyógytestnevelés, tehetséggondozás, óvoda- és iskolapszichológiai munka koordinálása. Kiemelt feladatellátási területünk a nevelési tanácsadás. Ennek keretein belül végzünk szűréseket, fejlesztő és pszichoterápiákat, valamint iskolaérettségi vizsgálatot. Intézményünk elsődleges célja a kerületi lakosok és a kerület intézményeibe járó gyermekek, fiatalok sokoldalú megsegítése. Kiemelten kezeljük a gyermekek preventív megsegítését, mely elsősorban az óvodások körében valósul meg. Célunk ezzel az iskolai kudarcok csökkentése, a sikeres iskolakezdés. Ennek érdekében a logopédusok és a nevelési tanácsadás szakemberei minden évben szűrnek a nagycsoportos óvodásokat. Noha a szűrés anyaga nagyon játékos, kifejezetten azokat a területeket nézi, amelyek érettsége elengedhetetlen a sikeres iskolai tanuláshoz, az alap kultúrtechnikák elsajátításához.

– Melyek ezek a területek?

– A mozgás fejlettsége, a differenciált auditív és vizuális észlelés, a nyelvi struktúrák fejlettsége, valamint az artikuláció. És mindennek a **mozgás** az alapja. Ha a gyerek **nagy-mozgása** és **finommotorikája** nincs rendben, akkor

nagy hátrányba kerül az olvasás, az írás és a számolás elsajátításában. Hozzá tartozik a mozgásfejlettséghez a mozgáskoordináció is. A tanulás sikerességéhez szükség van a szem-kéz, szem-láb koordinációra. Egyébként is az óvodáskor végére az úgynevezett szenzoros integrációnak be kell következnie. Mindez elengedhetetlen ahhoz, hogy a gyerek kudarc nélkül elsajátítsa a tananyagot. Érdemes kitérni arra, milyen nagy jelentőségű a **differenciált vizuális észlelés**. Gyakran, amikor a gyerek keveri a b és d betűket, felvetődik a diszlexia vagy a diszgráfia gyanúja. Holott sok esetben arról van szó, hogy nem tud térben tájékozódni. Esetleg nincs alakforma-állandósága, és emiatt keveri a betűket. Hasonlóan fontos a megfelelő **hallási differenciálás** is. Munkatársaink azokra a területekre koncentrálnak, amelyek elengedhetetlenek a sikeres tanuláshoz. A logopédusok is azért dolgoznak, hogy mire a gyerek iskolába kerül, úgymond minden hangja meglegyen: **tisztán ejtse, jól artikulálja** a hangokat. A **nyelvtani problémákat** gyakran a gyenge beszédészlelés, a beszédértés nehézsége okozza. Ráadásul itt „átfordításról” is szó van: a hallott információt kell motorossá alakítani, vagyis a „keresztcsatornák” működését is vizsgálják a kollégák.

– Hogyan történik a nagycsoportosok szűrése?

– Óvodásainkat egyénileg és csoportosan is megfigyelik a kollégák. A vizsgálat meghatározott protokoll alapján zajlik, előírt vizsgáló eljárásokkal. Az eredményről pedig tájékoztatjuk a szülőket.

– **Mi történik a szűrés után?**

– Az eredmény határozza meg a fejlesztendő területet, valamint a terápiás eljárást. Van, amikor **célzott fejlesztésre** van szükség, ami a mozgásra, a beszédre, vagy a grafomotorikára irányul. Azoknál a kisgyerekeknél, akiknél viszont úgy látjuk, hogy többoldalú segítségre van szükség, esetleg olyan eszközre, amely nincs az óvodában, akkor itt, a szakszolgáltatásban foglalkozunk velük, **komplex foglalkozás** keretében: ez mozgás és kognitív fejlesztést, mozgás és grafomotoros fejlesztést jelent, aminek diszlexia-, diszgráfia-, diszkalkulia-prevenációs hatása van.

Sokféle terápia létezik, például: tükörtábla-terápia, TSMT-terápia, kognitív fejlesztés, anyanyelvi fejlesztés, neuro feedback terápia, különféle pszichoterápia. A nagyobb korosztálynál pedig már inkább módszertani megsegítést adunk. A II. kerületben szinte minden óvodában vannak fejlesztő óvónők, akik egyben fejlesztőpedagógusok, ezért nagyon sok gyerekkel helyben tudnak foglalkozni.

– **Mennyi ideig tartanak a komplex foglalkozások?**

– Általában kétszer negyvenöt perc hosszúak. Az elsőben lehet például az úgynevezett TSMT, a **Tervezett Szenzo-Motoros Tréning**, mely egy mozgásfejlesztő program, az idegrendszeri éretlenség korrekciója a mozgáson keresztül, majd ezt követi a **kognitív rész**. Az egyszerűbb gyakorlatokban is figyelmet kapnak a nagy és finom mozgások: mindazon testrészek dolgoznak, amelyek kellenek az íráshoz. Nagy hangsúlyt fektetünk a testséma-ismeretre, amire elengedhetetlenül szükség van a térben való tájékozódáshoz. Mindezen keresztül a gyerek megtanulja az irányokat, fejlődik a térpercepciója.

– **Miért szerveznek tábort az iskolába menőknek?**

– Intézményünkben régi hagyománya van az Érelő tábornak. Létrehozója, megálmodója a fejlesztőpedagógus munkacsoportunk volt évekkkel ezelőtt. Célja az éves fejlesztő munka lezárása egy intenzív héttel, mely nagyon játékos, de egy kicsit már az iskolát modellálja, hiszen „forgó” rendszerben, **négyszer 35 perces foglalkozáson** vesznek részt a gyerekek. A foglalkozások tematikája: mozgás, grafomotorika, beszédészlelés és beszédértés, valamint a számolási készség fejlesztése. Egy csoportban négy gyermek van, s a „nagyszünetben” udvari játékot szervezünk számukra.

– **Kik mehetnek ebbe a táborba?**

– A gyerekek beválogatásánál elsősorban azt vesszük figyelembe, hogy kinek van a legnagyobb szüksége arra, hogy még a nyár előtt plusz megerősítést kapjon. Egyébként a gyerekeket „kézből kézbe” adjuk. Vagyis, ha azt látjuk, hogy a sok fejlesztés után is segítségre szorul az elsős gyerek, még akkor sem írjuk meg a papírt a tanulási problémáról, hanem az iskolában dolgozó fejlesztőpedagógust kérjük meg további foglalkozások megtartására, hogy második osztályban már kevesebb gondja legyen a gyerekeknek.

– **Mikor és miért van szükség tanulásmódszertani tréningekre?**

– A felső tagozatos és a középiskolás korosztálynál már hatékonyabbnak tartjuk a tanulás tanítását annak érdekében, hogy kompetenssé váljon a tananyag elsajátításában. A tréningen olyan módszereket ismernek meg a diákok, melyek segítségével kompenzálhatják részkepesség-gyengességüket.

– **Mi kell ahhoz, hogy más kerületek is meg tudják teremteni a fejlesztés személyi, szakmai és tárgyi feltételeit?**

– Én elsősorban a szakmai oldalról tudok nyilatkozni. Kerületünkben jó az együttműködés az önkormányzattal, tankerülettel, óvodákkal, iskolákkal. Az óvodában dolgozó fejlesztőpedagógusok a szűrésnél és a szűrés után is segítik munkánkat, hiszen van olyan gyermek, akit az óvodában fejlesztenek. Ami a pénzügyi részét illeti, nagy segítség számunkra, hogy a már hagyományos és igen népszerű Érelő táborra minden évben pályázhatunk anyagi támogatásért az önkormányzattal, és eddig minden évben sikerült is nyernünk. Nem utolsósorban pedig kell egy jó csapat, amelyiknek szívégye a gyermekek megsegítése. Büszkén mondhatom, hogy nálunk van egy ilyen jó csapat.

TEHETSÉGGONDOZÁS a Püspökladányi Óvodában

Szöveg: **Moldoványi Tibor** / Fotó: Püspökladányi Egyesített Óvodai Intézmény

Egy felmérés szerint 95-99%-ban elégedettek a szülők a tehetséggondozással a Püspökladányi Egyesített Óvodai Intézmény hét tagóvodájában. A rendkívüli népszerűség mögött magas színvonalú szakmai munka van, amiről **Papp Lászlóné** intézményvezetőt kérdeztük.

– Az önök tehetséggondozó programját sokan emlegetik jó gyakorlatként. Milyen sikereket értek el a tehetségigéreték kibontakoztatásában?

– Intézményünk tehetségpontként működik. Ismereiteink szerint önálló óvodaként az országban elsőként kaptuk meg a regionális szintű Akkreditált Kiváló Tehetségpont címet, ami azt jelenti, hogy – országos szinten – hatást gyakorolunk a kora gyermekkori tehetséggondozás terjesztésére, fejlesztésére.

– Mit tartanak a tehetséggondozás céljának?

– Azt, hogy a gyermek adottságai minél teljesebben kibontakozzanak, emellett kiemelten fontos a tanulás iránti érdeklődésük felkeltése, illetve szeretnénk megnyerni a szülőket a tehetségigéreték támogatásához.

– Hogyan figyelnek fel a tehetségre?

– A gyermekek megfigyelési és fejlesztési szempontjait tartalmazó *Gyermektükör* című dokumentumba – melyet Nagy Jenőné, a kora gyermekkori tehetséggondozás elméletének és módszertanának kidolgozója írt – beépítettük a tehetségazonosítás szempontjait. A gyermekeket folyamatosan figyeljük az óvodában, a megfigyeléseken az erős oldalukat keressük.

– Hány éves korban jelentkezik a tehetség?

– Azt valljuk, hogy már egész korán kereshetjük és fejleszthetjük a gyermekek tehetségsírait, csak tudnunk kell, hogyan értelmezzük a jogszabályi felhatalmazást, melyet a Nemzeti Tehetség Program így fogalmaz: „A tehetséges fiatalokra, különösen kora gyermekkorban, a környezetük figyel fel, és tehetségük kibontakozásához többlet-lehetőségeket biztosít.” A környezeten egyaránt értenünk kell a családot és az óvodát, valamint annak kapcsolatrendszerét. Szakmai tudásukkal az óvodapedagógusok segíthetnek a szülőknek abban, hogy közösen megtalálják gyermekük legjobb adottságait és

személyiségük erős oldalát. Ezek pozitív megerősítésével és fejlesztésével hathatunk a gyermek egész személyiségének fejlődésére.

– Hányféle tehetség mutatkozhat meg óvodás korban?

– Az óvodás korosztálynál nyelvi, zenei, térbeli-vizuális, testi-kinesztetikus, logikai és természeti tehetségterületek jellemzői egyaránt megfigyelhetők.

Az interperszonális, társas, egyének közötti és az intraperszonális, belsőből eredő önreflexió-fejlesztést ezekbe a tehetségterületekbe beágyazva valósítjuk meg.

– Mit könnyű és mit nehéz felfedezni?

– Ha jó megfigyelési szempontsorunk van, tulajdonképpen minden tehetségterület viszonylag könnyen azonosítható, de ha választani kell, akkor azt gondolom, a mozgásos és a zenei adottságok nyilvánulnak meg legkorábban. A gyermekek motiváltságát egyszerű megfigyelni, mivel a kedvelt tevékenységet végzik leggyakrabban, leghosszabb ideig, legelmélyültebben és nagy szeretettel. Játék közben figyeljük meg a kreativitást, de vannak erre a területre játékos mérőeszközeink is.

– Meg tudják-e oldani az egyéni képességeket figyelembe vevő differenciált fejlesztést?

– Óvodáinkban minden öt évet betöltött gyermek számára biztosítjuk a harmincórás komplex tehetséggondozó programban való részvételt. Az óvodapedagógusok két évig megfigyelik a gyermekeket, ekkor már jól körülírható a speciális adottságuk, motiváltságuk és a kreativitásuk. A megfigyelések eredménye alapján beválogatják őket a kis létszámú, differenciált fejlesztő csoportokba, a tehetséggondozó műhelyekbe. Nevelési évenként a gyermekek számától és a mérési eredményektől függően a hét tagú óvodánkban összesen 22-24 tehetséggondozó műhelyt szervezünk, melyekben gyakorlatilag egy-egy tehetséggondozó programot valósítunk meg. A gardneri tehetségterületeken belül

Tehetségterületek >>>

„Gardner Frames of Mind c. könyvében (1983.) mutatja be sokoldalú intelligencia elméletét. (...) Gardner arra a következtetésre jut, hogy nem létezik egy bizonyos, mindent átfogó intelligencia, mivel annak számos különböző megjelenési formája van. Későbbi könyvében, a The Unschooled Mind címűben (Iskolázatlan elme, 1991.) **hét egymástól független emberi intellektuális képességet különít el: logikai-matematikai, nyelvészeti, testi-kinesztetikus, térbeli, zenei, interperszonális, intraperszonális.** Ezek a speciális tehetségterületek elkülönítésére is alkalmasak kiindulási pontként a főbb tehetségfajták megkülönböztetéséhez. (...)

Az 1996-os bécsi European Council for High Ability (ECHA) konferencián tartott beszédében Gardner az intellektuális képességek **két további formájával egészítette ki** a listát: a **természeti** és az **egzisztenciális** komponensekkel. Beszéde közben ezt a listát **egy további, tizedik elemmel bővítette:** az **érzelmi intelligenciával.**

Mindezek alapján a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségének tehetségpont-akkreditációjához a következő tehetségterületek elkülönítését alkalmazzuk (zárójelben példát is adunk arra, hogy milyen típusú tevékenységek tartoznak az egyes tehetségterületekhez. A tevékenységek komplex jellegük miatt nem mindig sorolhatók egyértelműen az egyes területekhez, de az alábbi példák segíthetik a besorolást):

- **logikai-matematikai** (pl.: matematikai szakkör, IQklub, sakk és más logikai tevékenységek, tanulási stratégiák fejlesztése, illetve a máshova nem sorolható közismereti tantárgyakhoz kötődő gazdagító programok);
- **természeti** (pl.: mindenféle természettudományos témakörű foglalkozás, természetjárás);
- **nyelvészeti** (pl.: anyanyelvi és idegennyelvi programok);
- **testi-kinesztetikus** (pl.: sport-programok, tánc-, mozgás-kultúra);
- **térbeli-vizuális** (pl.: képzőművészeti, filmművészeti foglalkozások, kézügyességet igénylő szakmai tevékenységek, népi mesterségek);
- **zenei** (pl.: mindenféle ének-zenei program);
- **interperszonális** (pl.: dráma-foglalkozások, színjátszás, kommunikációs foglalkozások, vezetői kompetenciák fejlesztése);
- **intrapersonális** (pl.: önismereti foglalkozások).

Meg kell jegyezni azonban, hogy ez sem teljes körű áttekintés, hiszen a szakemberek egyetértenek abban, hogy annyiféle tehetség van, ahányféle emberi tevékenység. Ennek teljes rendszerezése szinte elképzelhetetlen. (Vö: Gyarmathy, 2006)”

[Részlet a „Fogalomtár a Tehetségpontok számára (alapváltozat)” című kiadványból. Összeállította: dr. Balogh László és dr. Mező Ferenc. 2010. március 10.

<http://www.geniuszportal.hu/sites/default/files/fogalomtar.pdf>]

a műhelyek különböző profilt választanak. Például egy térbeli-vizuális területen szervezett műhely profilja lehet a képzőművészet, a barkácsolás, a fazekasság, a téralakítás vagy akár ezek ötvöze is. A műhelyfoglalkozásokon – Nagy Jenőné szavaival – „a gyermek átlagon felüli adottságát kihívásra készítjük, olyan játékokkal, melyek célirányosan fejlesztik a kreatív adottságait, fokozzák a motiváltságát a speciális adottsága területének irányába”. Így minden gyermek csodákat élhet át, miközben egyénre szabott fejlesztésben részesül.

– Mondana példát a „csodára”?

– A csoda megvalósulásának a feltétele, hogy olyan élmények várják a gyerekeket a műhelyekben, amelyeket máshol nem kapnak meg. Korosztályukhoz illő, és az óvodai nevelés általános gyakorlatát gazdagító programokat, tevékenységeket biztosítunk számukra. Például a zenei tehetségműhelyekben a profiltól függően gyermekkorussá válhatnak a műhelybe járó gyerekek, és átélhetik a közös éneklés örömét. A népi játékos műhelyben gyönyörű népi ruhába felöltözve elevenítik fel a régi gyermekjátékokat, melyeket alkalomadtán be is mutatnak. A természeti műhelybe járó gyermekek kerékpártúrákon fedezik fel közvetlen környezetük élővilágát, a logikai műhelybe járó gyermekek igazi szellemi csatákat vívhatnak a sakkkal vagy a társasjátékokkal. A Kisügyes kézműves műhely gyerekei saját maguk készítették el mázas kerámiából a karácsonyi csengettyűt, a Bütykölő műhely gyerekei népi kismesterségek iskoláját látogatták meg, és a diákok segítségével gyakorolhattak különböző techni-

kákat, majd a műhelyben ezeket alkalmazva készítették el a Szent György-napi vásárra a vásárfiákat. A cigány hagyományokat elevenítették fel a Levelibéka műhely gyerekei, amikor vályogot vetettek, amiből kemencét szeretnének építeni.

– Manapság már az óvodások is különórákra járnak. Hogyan találnak időt a foglalkozásokra?

– A harmincórás komplex tehetséggondozó programot heti egy alkalommal szervezzük, 30-40 perces időtartamban, a délutáni játékidőbe ágyazva, így nem terheljük külön a gyerekeket.

” A harmincórás komplex tehetséggondozó programot heti egy alkalommal szervezzük, 30-40 perces időtartamban, a délutáni játékidőbe ágyazva, így nem terheljük külön a gyerekeket. ”

- Hogyan fogadják a programot a szülők?

- Teljes mértékben partnerek. Örömmel járatták gyermekeiket a műhelyekbe, szívesen részt vesznek a foglalkozásokon a műhelyvezetők meghívására, a gyűjtőmunkákban aktívan közreműködnek. Különösen nagy hatású a cigány családokra ez a folyamat. Boldogok, hogy gyermekeik jó adottságaira fókuszálunk, hogy segítjük azok kibontakozását. Sokkal közelebb kerültek az óvodához ezek a családok is, elfogadják tanácsainkat és segítségünket az óvodáskor utáni fejlesztési lehetőségekkel kapcsolatban.

- Milyen többletfeladat elé állítja az óvodapedagógust a tehetséggondozás?

- A mi intézményünk óvodapedagógusai 2009-ben egybehangzóan támogatták a kora gyermekkori tehetséggondozás rendszerszerű működtetésének kidolgozását és bevezetését, amit egy pályázat segítségével kezdtünk el. Tudtuk, hogy ez többletfeladatot jelent, de azt nem gondoltuk, hogy ekkora siker és örömforrás lesz gyermek, szülő és óvónő számára egyaránt. Minden műhelynek olyan óvodapedagógus a vezetője, akinek szintén erős oldala az adott tehetségterület. Tapasztalatunk alapján elmondható, hogy a tehetséggondozás során végzett munka igazi jutalma az, hogy a pedagógusok is kiteljesedhetnek a tehetséggondozó foglalkozásokon, olyan eredményeket érnek el a gyerekek fejlesztésével, amiket a csoportban nem tapasztaltak. A műhelyfoglalkozásokon szerzett élmények a gyerekek által beszívárognak a csoportokba is, így aztán az egész gyermekközösségre pozitív hatással vannak. Ezt nyilatkozta az óvodapedagógusaink 96 százaléka.

- Követik-e az iskolába került gyerekek tehetségfejlődését?

- Igen, városunk valamennyi iskolájával működtetjük az óvoda-iskola átmenet projektet, melynek része, hogy utókövetést végzünk. Külön program nélkül, de figyelemmel kísérik a gyerekeinket a város művészeti iskolájában, művészeti egyesületeiben és a sportegyesületekben is.

Kérdőíves hatásvizsgálat arról, hogy miként viszonyulnak a szülők a tehetséggondozáshoz:

SZÜLŐI KÉRDŐÍV	Elégedettség mértéke
Örül-e, hogy gyermeke átlagon felüli adottságát tehetséggondozó műhelyekben fejlesztjük?	99%
Szívesen jár-e gyermeke a tehetséggondozó műhelybe?	99%
Szokott-e gyermeke mesélni a tehetséggondozó műhelyben szerzett élményeiről?	95%
Mennyire tartja elegendőnek a műhely munkájáról kapott információkat?	95%
Élményeit átviszi-e az otthoni tevékenységekbe, játékokba?	90%

Játékgyűjtemény

személyiségfejlesztő, drog- és alkoholmegelőző programhoz óvodáskorú gyerekek számára

Összeállította: **Ferenczné Gulyás Ilona**, a Budapest III. kerületi Hétpettyes óvoda vezetője

AZ EREDETI – FŐLEG ISKOLÁSOKNAK SZÁNT – PROGRAM

Az „Egészséged testben, lélekedben” drog- és alkoholmegelőző programot az USA-ban székelő CHEF fejlesztette ki; hazai adaptációját a CHEF Hungary Alapítvány végezte 1992-ben.

A program óvodáskortól a középiskola végéig alkalmazható, korosztályonként más-más feldolgozási lehetőségeket ajánlva. Nem előadásokra, hanem aktív részvételre alapozódik. A gyerekek józan belátására, személyes felismeréseire építő, a tévedés lehetőségét is megengedő foglalkozási mintákat ad, sok-sok szituációs játék lehetőségével.

A feldolgozásra ajánlott anyag minden korosztály számára négy alkotórészből áll:

- Információ a drogokról, veszélyes anyagokról
- Önismeret, önbecsülés fejlesztése
- Döntéshozási technikák megismertetése
- Stresszkezelés

A program sikerének titka:

- Ismereteket ad a drogokról, veszélyes anyagokról, megismerteti azok hatását;
- A valahová tartozás érzésének táplálásával erősíti a gyerekek énképét és értékítéletét;
- Tudatosítja a gyerekekben érzelmeik és érzéseik cselekvéseikre gyakorolt hatását;
- Fejleszti problémamegoldó képességüket; döntéshozási technikákat ismertet meg úgy, hogy felismerhetik a gyerekek döntéseik önmagukra és másokra gyakorolt hatását;
- Megmutatja a „jó érzés” kialakításának útjait;
- Rávezeti a fiatalokat arra, hogy pótszer nélkül is lehet boldogan élni, minőségi életvitelt alakítani.

A siker feltételei:

- Előítélet-mentes atmoszféra, amelyben a gyerekek kifejezhetik érzéseiket anélkül, hogy megvetéstől vagy kinevetéstől kellene félniük;
- A felnőttnek a csoport egyenrangú tagjaként kell játszania a gyerekekkel;
- Speciális felkészültségű pedagógus. (Ezt segítik a CHEF-Hungary Alapítvány 24, illetve 120 órás felkészítő foglalkozásai.)

AZ ÁTDOLGOZOTT – FŐLEG ÓVODÁSOKNAK SZÁNT – PROGRAM

Az „Egészséged testben, lélekedben” című programot 1992-ben ismertük meg, de túlzottan iskolásnak tartottuk. A kipróbálás során azonban bebizonyosodott, hogy megfelelő módosításokkal segíti egyes nevelési céljaink megvalósítását.

- Az eredeti program nagycsoportos korú gyermekeknek szól, mi azonban **kisebb gyermekeknek is felkészítünk** a későbbi, mélyebb tartalommal bíró anyag feldolgozására.
- A javasolt húsz foglalkozás helyett **sokkal több lehetőséget kínálunk** a gyerekeknek a veszélyes anyagok megismerésére, önismereti, döntéshozó és stresszkezelő képességük fejlesztésére.
- Főleg játékidőben és minden más tevékenységi formába beépítetten, **komplex módon alkalmazzuk** a programot, melynek legfőbb értéke, hogy a gyerekek önkéntes részvételén alapul és spontán élethelyzetekbe jól beépíthető.
- A drog kifejezés helyett főleg a **veszélyes és veszélytelen anyagok kifejezést** használjuk.
- Célunk, hogy a **háztartásban is fellelhető veszélyes anyagokat** is ismerjék meg a gyerekek.

A JÁTÉKGYŰJTEMÉNYÜNKRŐL

A felajánlott játékokat az „Egészséged testben, lélekedben” című programból vettük, illetve saját magunk találtuk ki; az önismereti, döntéshozó, stresszkezelő játékokat különböző szakirodalmakból vettük, illetve saját magunk találtuk ki. Vannak játékok, melyeket átdolgoztunk, annak érdekében, hogy játékosan mélyítsük a gyermekek ismereteit.

A játékgyűjteményt **Ferenczné Gulyás Ilona (F.I.)** szerkesztette saját anyagából; illetve a **Dr. Pálúr Istvánné (P.I.)** és a házi munkaközösség által gyűjtött játékokból.

A játégyűjtemény a megszokottól eltérő módon készült:

- **Nem korcsoportonkénti rendszerezés jellemzi**, mivel az ajánlott játékok többsége 5–7 éves korú gyermekek számára ajánlott.
- **A játékleírások nem tűnnek egységesnek**, mert van ahol a párbeszéd formát is jelöltük (báb jeleneteknél, provokatív játék kezdésénél). Tettük ezt azért, mert úgy éreztük, a játék menete így is érthető, vagy azért, mert a program lényege az, hogy nem határozzuk meg, mit mondjanak a gyerekek. Fontosnak tartjuk, hogy a gyerekek önmaguktól jöjjenek rá a megoldásra, az ő ötleteik vigyék tovább a foglalkozást.
- **A játékok szám szerinti aránya nem azonos az egyes témaköröknel.** A legnagyobb hangsúlyt az önismeret fejlesztésére helyeztük, óvodáskorban ugyanis ez a legfontosabb.

Játégyűjteményünk nem módszertani segédanyag, ezért arra kérjük kollégáinkat, ne a módszertani megfelelés, hanem a használhatóság szempontjából tekintsenek azokra.

Sokszor kipróbált játékainkat jó szívvvel ajánljuk minden óvodapedagógusnak.

JÁTÉGYŰJTEMÉNY

Játégyűjteményünk – a programnak megfelelően – négy téma köré épül:

- I. Veszélyes anyagok, drogok
- II. Önismeret
- III. Döntéshozás
- IV. Stresszkezelés

I) VESZÉLYES ANYAGOK, DROGOK

Célunk, hogy felismerjék a gyerekek, hogy szaglással, látással nem állapítható meg, mely dolgokat fogyaszthatjuk el bátran, és melyeket nem. A szerek hatásairól is beszélgetünk, keressük a választ arra, hogy kitől kérhetünk segítséget, ha bizonytalanok vagyunk abban, mi káros és mi hasznos számunkra.

Az információkat játékba építetten szerzik a gyerekek.

A drogok és nem drogok, a veszélyes és veszélytelen anyagok válogatása, fogalmuk megismerése az alábbiak szerint történik:

- **Kis- és középső csoportban** kirándulásaink során ehető és mérgező bogyókat gyűjtünk. Megbeszéljük, hogy kik fogyaszthatják el a bokrok, fák terméseit, illetve mi történne, ha mi is megkóstolnánk pl. a tiszafa levelét, termését. (Már ekkor megtanulják a gyerekek, hogy a számukra ismeretlen dolgokat nem szabad megkóstolniuk.)
- **Nagycsoportos gyermekekkel** tisztázzuk a veszélyes anyagok, a drog fogalmát: *azok az anyagok, amelyeket ha megkóstolunk vagy belélegzünk, kellemetlen érzéseket keltenek, megfájdul a hasunk,*

a fejük, megbetegedhetünk tőlük. Mindennapos játékainkban többször használjuk a veszélyes, illetve veszélytelen anyagok formát; a drog kifejezést pedig azért használjuk, hogy megismerjék a fogalmat.

Játékaink során:

- **Válogatjuk az anyagokat.** Nem a felnőtt mondja meg, hogy mit hová kell tenni, hanem a gyerekek beszélnek meg, mit kaphat Méreg Benő és minek örülne Boldog Berci.
- **Ismerkedünk az anyagokkal**, szagolgatjuk, nézegetjük őket – de nem ízleljük! –, miközben megnevezzük azokat, megbeszéljük hatásukat, és hogy mire valók. Tesszük mindezt egyszer nyitott szemmel, másszor bekötött szemmel, csak a tapintást, szaglást igénybe véve.
- **Együtt gondolkodunk** arról, hogyan lehetne különválasztani az ehető és a veszélyes dolgokat.
- **Erdei sétáink során beszélgetünk** a mérgező növényekről, gyümölcsökről, gombáról. Az esetleg összegyűjtött gombát gombaszakértóhoz visszük; beszélgetünk arról, hogy mi történne, ha megkóstolnánk azokat.

Közben felmerülő kérdések:

- Mi történik azzal, aki szeszes italt iszik?
- Mi történne, ha megkóstolnád a pohárban maradt ismeretlen italt?
- Ittál-e már bort, sört vagy pálinkát?
- A gyógyszer veszélyes vagy veszélytelen? Miért igen; miért nem? Ki mondja meg, mit kell bevenni és mennyit?
- Mi a sok, mi a kevés? (Segít annak tisztázásában, hogy a mértékkel fogyasztott legális szerek felnőttek számára nem veszélyesek, illetve ha egészséges élelmiszerekből sokat fogyasztunk, az veszélyes is lehet.)

Fontos a beszélgetésnél, hogy ne mi, felnőttek mondjuk meg a válaszokat! Lényeges, hogy a gyerekek egymást győzzék meg arról, mit helytelen cselekedni; maguk jöjjenek rá arra, hogy ismeretlen anyagokat nem kóstolunk meg, bármennyire is illatosak és csábítóak; ne vegyenek be cukorkának tűnő dolgokat, mert az akár gyógyszer is lehet.

I/A) A VESZÉLYES ANYAGOK, DROGOK FELISMERÉSE

- **A legfontosabb általános szabály**, hogy csakis felnőtt felügyeletével játszhatók a játékok; mindenkit meghallgatunk; megkóstolni semmit nem szabad (a kivételt jelöljük), szagolni, tapintani, megnézni szabad.
- **A játékleírások** egy-egy szóval jelölik a fejlesztő hatást. Minden játéknál szerepel a szükséges eszköz, a feladat és a játék menete.
- A játékok frontálisan szerveződnek, de mikrocsoportosan is játszhatók – az óvodapedagógus maga dönti el, hogy melyik lehetőséget választja.

- A **játékok legfőbb értéke**, hogy meghagyják a felfedezés örömét, ugyanakkor lehetőséget adnak a közös gondolkodásra, segítenek egymás meggyőzésében, a veszélyek kiküszöbölésében. Nem kell tiltani a veszélyes anyagok kipróbálását, hiszen a gyerekek maguk ismerik fel a veszélyeket, kíváncsiságukat kielégíthetik anélkül, hogy veszélybe sodornák magukat.

1. MIVEL KÍNÁLTALAK?

(problémamegoldó gondolkodás fejlesztése)

Feladat: Kellemes, kellemetlen ízekkel való ismerkedés, ízlelék felidézése

Eszközök: A mindennapokban használatos élelmiszerek; kendő (a gyerekek szemének bekötéséhez)

A játék menete:

A körben ülő, bekötött szemű gyerekeket megkínáljuk jellegzetes ízű és halmazállapotú ételekkel: kockacukorral, keksszel, kenyérrel, citromlével vagy citromdarabokkal, mézzel stb.

- Állapítsd meg, mit ízleltél! Honnan tudtad, hogy az? Milyen íze volt? Milyen módon kellett elfogyasztani? (rágtam, szopogattam, csak lenyeltem, mert folyékony volt...)
- Kellemes/kellemetlen íze volt-e? Ismersz-e hasonló ízű ételeket? Milyen ételek készítéséhez használnak ilyet?
- Mit juttat eszedbe?

Nehezített változat:

Egy-egy gyerekkel kétféle, egymáshoz hasonló ételt kóstoltatunk: kenyeret és zsemlet, narancsot és mandarint, tejfölt és kefir, ...

- Próbáld meg elmondani, mi köztük a különbség!

2. MINEK AZ ILLATÁT ÉRZED?

(beszéd-készség, szagérzékelés fejlesztése)

Feladat: Kellemes, kellemetlen illatok felismerése, illatemlék felidézése

Eszközök: Jellegzetes illatú, ehető és ehetetlen anyagok; kendő (a gyerekek szemének bekötéséhez)

A játék menete:

A körben ülő, bekötött szemű gyerekekkel szagoltassunk jellegzetes illatokat: citrom, petrezselyem, technokol ragasztó, ecet, stb. [Az illatok keveredésének megelőzése miatt érdemes zárt tégelyben (kozmetikai vagy orvosságos) kínálni. Felnyitás után legyező mozdulattal kell eloszlatni a térben az illatot.]

Nevezd meg a gyerekek, milyen illatot éreznek, mire emlékezteti őket, megkóstolnák-e, miért igen, miért nem?

- Mi történne, ha megkóstolnának ezekből valamit?

Illatemlék-játék, mely felidéz érzéseket, hangulatokat (kamillatea, kávé, elfújtt gyertya, stb.).

3. MÉREG BENŐ ÉS BOLDOG BERCI KOSARA

(beszéd-készség, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése)

Feladat: Drog, nem drog, veszélyes, veszélytelen anyagok fogalmának megismerése

Eszközök: (Mindig valóságosak, nem üres üvegek és dobozok!) Tea, kávé, bor, sör, pálinka, mosópor, szappan, porcukor, liszt, csokoládé, ásványvíz, üdítő, hajfesték, sampon, cigaretta, cukordrazsé, gyógyszerek, cigaretta, rágó, szörp, szirup, kosarak, Méreg Benő és Boldog Berci fejdíszek

A játék menete:

A teremben/asztalon elhelyezett tárgyakat Méreg Benő, illetve Boldog Berci kosarába viszik a gyerekek. (A válogatás során szabad szagolni, tapintani, de ízlelni nem!)

Vidd, amit találtál:	Boldog Bercihez	Méreg Benőhöz
Ki mit gyűjt?	ehető anyagokat	veszélyes anyagokat

B.B., illetve M.B. bólintással, illetve nem tetsző fejrázással jelzik, hogy elfogadják-e a kapott árut (lehet először úgy is játszani, hogy azt mondják, hogy „elfogadom”, illetve „nem fogadom el”).

A csoport tagjai megindokolják, hogy miért nem oda való az a tárgy, amit felajánlott a gyerek B.B.-nek, illetve M.B.-nek.

4. VÁLOGATÁS BEKÖTÖTT SZEMMEL

(érzékelés, megfigyelés fejlesztése; szaglási, tapintási, problémamegoldó képesség fejlesztése)

Feladat: Fedezzék fel a gyerekek, hogy valami bármilyen illatos is, vagy ismerősnek tűnik, nem biztos, hogy veszélytelen; illetve, hogy illat, tapintás alapján nem dönthető el, hogy valami veszélyes vagy veszélytelen anyag.

Eszközök: Veszélyes és veszélytelen anyagok, kosarak, Méreg Benő és Boldog Berci fejdíszek

A játék menete:

Bekötjük az egyik gyermek szemét, aki kiemel valamit a kosárból; megszagolja, megtapogatja, majd eldönti, kinek adná a kezében lévő tárgyat: Méreg Benőnek vagy Boldog Bercinek. Megnézheti nyitott szemmel, hogy jól döntött-e. (A válogatás során szabad szagolni, tapintani, de ízlelni nem!)

5. JÓZSI BÁCSI, MARI NÉNI

(empatikus készség, beszéd-készség fejlesztése) (F.I. játék)

Feladat: Veszélyes és veszélytelen anyagok válogatása

Eszközök: Polc, melyen kesze-kusza összevisszaságban az előző foglalkozásokhoz is használt eszközök vannak. A felső polcon felirat: „veszélyes anyagok” + Méreg Benő kép. Az alsó polcon „veszélytelen anyagok” felirat + Boldog Berci kép. Férfi (Józsi bácsi) és női (Mari néni) báb

A játék menete:

A báb szól a gyerekekhez:

Józsi bácsi báb:

– Szervusztok drága gyerekeim! Nagy bajban vagyok, segítsetek! Mari néni elutazott, nyitva felejtettem a kamra ablakát, a macska beugrott és leverte mindent a polcokról. Visszaraktam én, de most látom, hogy valami feliratok is vannak a polcokon, ezek biztos valamit jelentenek, nem találok a szemüvegemet, nem tudom elolvasni, mi van ide írva. Mari néni, ha megjön, biztos szomorú lesz, hogy egyedül kell átpakolnia mindent, segítsetek!

A gyerekek megmagyarázzák, hogy mit jelentenek a feliratok a polcokon és segítenek szétválogatni a polcokon lévő dolgokat.

Mari néni báb:

– Szervusz Józsikám! Jaj, de szép rendben vannak a polcon a tisztítószeresek, meg az élelmiszerek, köszönöm, hogy rendben tartottad, amíg távol voltam!

Józsi bácsi:

– Ugyan, Mari, semmiség.
– *(a gyerekek felé fordulva)* Köszönöm, gyerekek!

6. JÁTÉK A VESZÉLYES ANYAGOK HATÁSAINAK ÉRZÉKELÉSÉRE

(érzékelés, gondolkodás fejlesztése) *(F.I. játék)*

Feladat: A veszélyes anyagok kellemetlen mellékhatásainak játékos felfedeztetése

Eszközök: -

A játék menete:

A játékvezető irányításával intenzív mozgás: helyben futás, guggolások, térdelések, utána az érzések megbeszélése.

– Ezt érezné az, aki sok kávé ivott.

Szabadon szabad pörögni szédülésig:

– Ezt is érezheti az, aki sok alkoholt iszik.

Próbáljuk ki magunkat a forgás után: végig tudunk-e menni egy egyenes vonalon?

7. VESZÉLYES ANYAGOK MEGJELÖLÉSE

(gondolkodás fejlesztése)

Feladat: A veszélyes anyagok jellel való ellátása, a kicsik figyelmének is felhívása a veszélyre

Eszközök: Kb. 3 cm átmérőjű, ragasztós hátú Méreg Benő lapocskák

A játék menete:

A gyerekek a csoport mosdójában a tisztítószeres szekrényben lévő eszközöket a – veszélyt jelző – Méreg Benő lapocskákkal jelölik meg.

A kiscsoportosok mosdójában is keresünk ilyen anyagokat, megjelöljük őket.

A gyerekek visznek haza ilyen lapocskákat és otthon is megjelölik a veszélyes anyagokat, majd elmesélik másnap, hogy hol találtak otthon ilyeneket.

I/B) A GYÓGYSZEREK JÓ ÉS ROSSZ HATÁSAIT ISMERTETŐ PROVOKATÍV JÁTÉKOK

A gyerekek a játék élményén keresztül jutnak el a felismeréshez, hogy ismeretlen drázsét semmiképp ne vegyenek be, mert bajt okozhatnak maguknak. Így tiltás nélkül megvédhetjük a gyerekeket a véletlenül ott felejtett gyógyszer bevitelétől.

- Ezeket a játékokat **mindig úgy játsszuk**, hogy a jelenetben szereplő személyekre is a gyerekek tesznek javaslatot és saját gondolataikat mondják el a jelenetben, mi csak a szituációt mondjuk el.

8. A KISTESTVÉRED A SZOBÁJÁBAN A SZŐNYEGEN ALSZIK; KÖRÜLÖTTE SZÉTSZÓRT DRAZSÉK VANNAK. MIT TENNÉL?

(kommunikáció, kreativitás, együttműködés fejlesztése)

Feladat: A probléma megoldása a szereplők saját véleménye alapján

Eszközök: Cukordrazsék, a gyerekek által kiválasztott szerepjáték-eszközök

A játék menete:

Az óvodapedagógus ismerteti a szituációt, a gyerekek szerepeket vállalnak, majd eljátszák a jelenetet saját gondolataik alapján.

9. BEVEHETEM? NEM VEHETEM BE?

(kommunikáció, együttműködés, kreativitás, gondolkodás fejlesztése)

Feladat: Fedezzék fel, hogy nem dönthet egy gyermek arról, hogy bevegyen, vagy ne vegyen be egy gyógyszert

Eszközök: Kistányéron gyógyszerek és cukordrazsék

A játék menete:

A gyerekek körben ülnek, az óvónő provokatív kérdéseket tesz fel:

– Görcsöl a hasam, fáj a fejem, talán lázas is vagyok.

Mit tehetnék?

– Beveszek ugyanolyan gyógyszert, ami a múltkor is használt. Miért igen, miért nem?

– Akkor olyat veszek be, ami Terinek is jó volt! Miért ne vegyem be? Ki tudja megmondani, hogy mit vegyek be?

A gyerekek szinte tevőlegesen akadályozzák meg az óvónőt, hogy az ismeretlen gyógyszerekhez nyúljon.

10. GYÓGYSZER- ÉS CUKORKAVÁLOGATÁS

(együttműködés, kommunikáció, gondolkodás fejlesztése) *(F.I. játék)*

Feladat: Fedezzék fel, hogy nem dönthet egy gyermek arról, hogy bevegyen, vagy ne vegyen be egy gyógyszert

Eszközök: Ételmintás üvegben gyógyszerek és cukordrazsék vegyesen, kis tányér

A játék menete:

A gyerekek körben ülnek, az óvodapedagógus provokatív beszélgetésbe kezd:

Óvodapedagógus:

– Ugye észrevettétek gyerekek, hogy nagyon rossz a kedvem, sajnos fáj a fejem, de megtaláltam ezt az üveget, biztos van benne olyan gyógyszer, amelytől elmúlna a fejfájásom. Melyiket vegyem be? Az a zöld biztos jó lesz!

(Máris veszi le a tetőt)

- Dani, melyiket vegyem be?
- Te talán tudod, Peti?
- Várjatok, nem látjátok elég jól, kiöntöm a tányérba, így jobban látszik.
- Ne vegyem be, mert cukor? Biztos, nem. Nem az a rózsaszín feliratos? Várjál, elolvasom: Algoflex Forte, ez nem cukor.
- Válogassuk szét, együk meg a cukrot. Miért ne?
- Igaz, a cukor meg a gyógyszer egymás mellett volt, könnyen baj lehetne abból, ha a cukornak vélt valamiket megennénk.
- Ki segíthetne rajtam?

Más változat:

Kistányéron cukordrzsék, köztük olyan is, ami nagyon emlékeztet a gyógyszerekre.

- Megkínállak benneteket erről a tányérról, mi lehet rajta? Nem mind cukor? Ne együk meg? Miért? Ki segíthet a betegnek?

Mindkét játékot csak akkor ajánljuk, ha több foglalkozás után már óvatosabbak a gyerekek és ismerik a gyógyszerek hatását!

11. RÉGI PAPIRTEKERCS A NAGYMAMA PADLÁSÁN

(figyelem, koncentráció fejlesztése) (F.I. játék)

Feladat: Az előző tevékenységek során szerzett ismeretek játékos gyakorlása, az ismeretek elmélyítése

Eszközök: „Antikolt” papírtekercs olyan állításokkal, amelyeket, ha megteszünk, veszélybe sodorhatjuk magunkat; vagy igaz és hamis állítások szerepelnek rajta

A játék menete:

A gyerekek körben ülnek, az óvodapedagógus az összekert papírtekercsen szereplő szöveget olvassa fel, az olvasott szöveg állításaira reagálnak a gyerekek, annak megfelelően, hogy igaz vagy hamis az állítás.

Ha hamis az állítás, vagy nem ajánlatos megtenni, amit hallanak, tapsolni kell a gyerekeknek. Aki nem tapsolt, vagy nem megfelelő helyen tapsolt, zálogot ad.

Például:

Javaslatok torokfájás esetén:

- Ha fáj a torkod, végy egy kanál mézet, tedd a teádba, és idd meg!
- Kérjél a nagymamádtól egy Kalmopyrint, majd elmúlik a torokfájásod.
- A forralt borral is gyógyíthatod gyermek nátháját.

A zálog kiváltása:

2 veszélyes, illetve veszélytelen anyag megnevezésével lehet a zálogtárgyat kiváltani. Helyes válasz esetén visszakapja a zálogát a gyerek.

12. TÚL SOK ZAJ. MENNYIA TÚL SOK?

(gondolkodás fejlesztése)

Feladat: Érezzenek rá a gyerekek, hogy az egészséges ételek is lehetnek károsak, ha túlzásba visszük őket, a túlzásba vitt dolgok veszélyesek

Eszközök: Sok zajkeltő eszköz, melyek egyszerre szólalnak meg (tv, rádió, magnó)

A játék, a beszélgetés menete:

Megkérjük a gyerekeket, hogy beszélgessenek, miközben minden zajkeltő eszköz egyszerre szól.

Utána beszélgetünk a tapasztalatainkról:

- Nem gondoljátok, hogy túl nagy zaj van a teremben? Képesek vagytok egymást megérteni?
- Mit éreztetek, miközben minden egyszerre szólt?
- Mi történe, ha 3 tányér töltött káposztát megennél egyszerre? Miért, hiszen az enivaló és egészséges?
- Mi lenne, ha egy üveg kólát meginnál?
- Szabad édességet ennetek?
- Mennyi édesség a túl sok édesség?

Folytatjuk...

Felhasznált irodalom:

Dévai Margit: *Játszd meg magad*, LAMIN Kft., Budapest, 1994

Óvónők kincsesládája, RAABE kiadó, Budapest

Kaposi László (szerk.): *Játékkönyv*, Kerekasztal Színházi Nevelési Központ. Marcibányi Téri Művelődési Központ, 2002

Varga Irén – Gönczi Károly – Pintér István: *Önismereti játékok gyűjteménye*, Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2008

Pinczésné Dr. Palásthy Ildikó: *Önismereti tükör*, Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2007

Napról napra: bábdarabjaink, receptjeink, Sinai Miklós Utcai Óvoda, Debrecen, 1995

Gönczi Károly: *Önismereti játékok gyűjteménye 2.*, Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen

Perlai Rezsőné (szerk.): *Az óvodáskor fejlesztőjátékai*, OKKER Kiadó, Budapest, 1999

Óvodáskor

Ranschburg Jenő

Első nap az óvodában

I.

Most sírok. Itthagyt anyu.
Sírok és nem törölöm le a könnyemet...
Hadd lássák, hogy én most szenvedek!
És hiába dobják ide a labdát
Nem gurítom vissza...
Nem lehet.
Itt fogok ülni a széken estig
S a mesét se hallgatom.
Úgyse tetszik!

II.

Sírok.
És csak a nagy, fehér ajtót nézem
Ahol anyu elment
És este eljön értem!
És rájöttem, hogyha nagyon mereven
Sokáig nézem azt a díszítést
Az ajtókereten
Megelevenedik, és színes mesévé válva
Ott a Hófehérke
És a vasorrú bába,
Meg a torkos farkas,
Ahogy rátámad nagymamára
Aki úgy reszket a félelemtől...

Azt játszom: mindjárt engem is bekap...
Olyan jól tudok sírni ettől!

III.

Sírok. Ha itt lenne velem anyu...
Vagy legalább a nagymamám!
Sírok, sírok
És nem szól senki
Egy szót se rám...
Mért nem kérdezik meg, hogy mért sírok?

Úgyse mondanám meg ám!

Óvodások

Milyen az óvodában?

BARNABÁS

– Ki szokott vinni az óvodába, és ki megy érted délután?

– Anyukám visz reggel, és a nagymamám szokott hazahozni.

– Van kedvenc meséd?

– Nincs, de amiben autó vagy vakond van, az nem rossz. A sárkányokat és az egereket is szeretem a mesékben, ilyenek legyenek benne.

” Az óvónők nem nagyon szeretik, amikor megmutatjuk nekik ezeket a bogarakat, de egyébként nincs vele bajuk. ”

– Ki a legjobb barátod az óvodában?

– Marcinak hívják, és ő is most megy majd iskolába. Szeretünk bogarakat keresni a bokrok között.

– Miért jó barát Marci?

– Mert vicces, és mert szívesen játssza azt, amit én, én meg szívesen játszom azt, amit ő akar.

– Szerinted mi a legjobb az oviban?

– A játékok. Van ott egy nagy parkolószerű, ott mennek ilyen vonatok meg autók és azokat szeretem. Ez bent

van a csoportszobában, műanyagból van. Otthon is autókkal szeretek játszani, meg kisvonattal. Jó lenne nagygal is. *(nevet)* Jó, nem vezetném..., de csinálnám, amit a kalauz, integetnék.

– Mit szoktatok még játszani az oviban?

– Kint az udvaron például sokat szoktunk hintázni, és a műanyag csövekből várat építeni és abban játszani. Rámászunk, meg csúszdázunk, mert van egy műanyag csúszda, és azt is hozzá lehet szerelni. Igen, magunk alakíthatjuk a játékot, mert vannak hozzá ilyen alkatrészek, és azokból lehet összerakni.

– Amikor haza kell menni délután az óvodából, akkor szívesen mész haza, vagy inkább még maradnál?

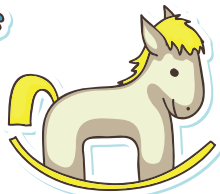
– Inkább maradnék, mert a Marcival szeretjük még ott gondozni a bogarakat, és ma is például alig akartam hazamenni, mert találtunk egy lárvát és az nagyon megtetszett. Lehet, hogy felnőttként is akarok majd bogarakkal játszani. *(nevet)* Vagyis dolgozni. Az óvónők nem nagyon szeretik, amikor megmutatjuk nekik ezeket a bogarakat, de egyébként nincs vele bajuk.

– Szerinted az iskola nagyon más lesz, mint az óvoda?

– Ahogy a testvéreim mesélték, igen, de annyira nem tartok tőle.

– Mit mondtak a testvéreid, miben lesz más?

– Hogy sokkal többet kell tanulni, és hogy majd lesznek szünetek is, meg általában négy-öt óránk lesz és majd ott megtanulunk írni, olvasni meg számolni. Szerintem jó tanuló leszek. Főleg, ha a bogarokról kell tanulni.

kérdeztünk...

Szöveg: Rimányi Zita

„Az óvoda olyan, mint otthon, csak több a gyerek. És kevesebben vannak a nagyok.”
„Az óvoda olyan, mint egy játékkuckó. Vidámsággal, szeretettel...” – Nagycsoportos óvodások mondták ezeket a mondatokat, amikor arról kérdeztük őket, milyen az óvodában.

VANDA

– **Ki visz reggel oviba?**

– Anyu.

– **Amikor beértek, mit szoktál legelőször csinálni?**

– Átveszem a szoknyát, aztán megyek a csoportba, és elkezdek játszani a barátaimmal. Az Ádival, ő nagycsoportos, a Rozival, ő középsős, meg a Lizivel, ő is középsős. Ha nincs ott a Melinda, akkor szoktam sírni, de anyu azt mondta, ne rontsam el a napomat. Nem rontom el a napom, és aztán megjön a Melinda... vagy holnap jön.

– **Miket szoktatok játszani reggel?**

– Én rögtön beülök a boltba és árulok, a Melinda meg vásárol, kiadom neki a holmit. Ezért nem jó, ha nem jön reggel a Melinda. Otthon játékkasszám is van. Csilingel... Aztán meg ilyen lovasat szoktam a barátaimmal játszani: valaki ló, valaki lovas. A Rozi meg a Lizi volt a ló, az Ádi meg én a lovas.

– **Mit szeretsz legjobban játszani?**

– Anyukásat. Egyikünk az anyuka, a másik a kisgyerek. Én mindig anyuka szoktam lenni. Az Ádi az apuka, a Lizi meg a Rozi a kisgyerek. Megmosdatom őket, meg főzök nekik... Ők is főznek velem, én is szoktam otthon anyuval.

” Én rögtön beülök a boltba és árulok, a Melinda meg vásárol. ”

”

– **Az óvodában mit szoktak nektek főzni? Mit szeretsz enni?**

– Borsófőzeléket. A levesből pedig a paradicsomlevest. Nagyon jó ebéd van az oviban.

– **Hányan vagytok egy csoportban?**

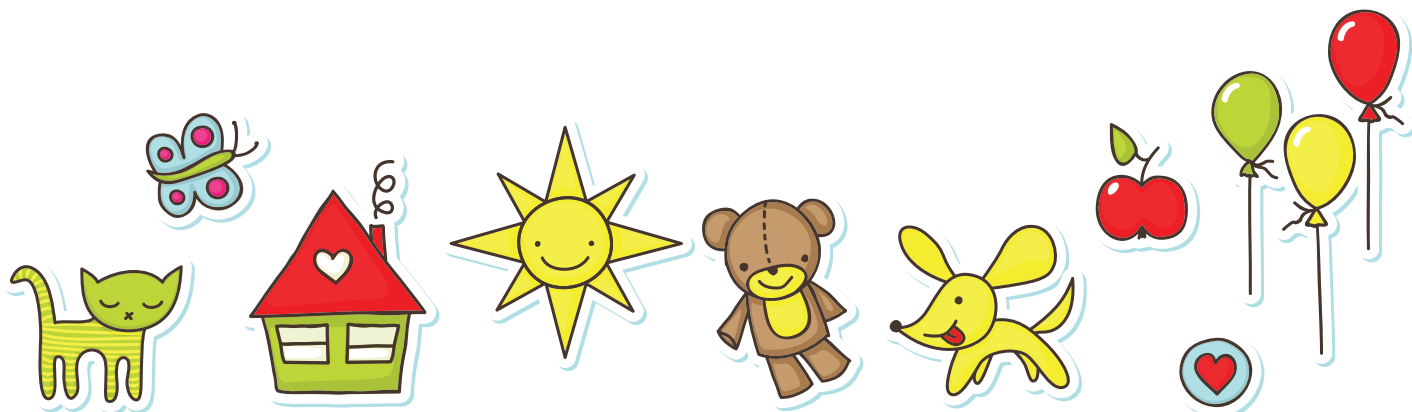
– Néhányan még hiányoznak. *(számol a kezén)* Tízen vagyunk meg még ugyanennyien, de sokan nem jönnek már oviba. A Leila meg a Dorina, ők is a barátnóim, ők elutaztak a szüleikkel, a Bogi meg elköltözött. Ő is iskolába fog járni.

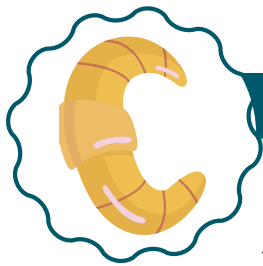
– **Minden csoporttársad a barátod?**

– Igen... Azért nem. Nem mind.

– **Hamarosan iskolába mész. Várod már?**

– Nagyon! *(elkes, mosolyog)* Szeretem az iskolát, a tesóim sulisok. Nagyon szeretek tanulni, meg rajzolni, meg írni, meg olvasni. Már tanulok olvasni, a tesóim nem segítenek, inkább anya. Ha megkérdem, hogy ez milyen betű, megmondja. ▶

GÉZA

– Amikor reggel elindultok az óvodába, mire szoktál gondolni?

– Arra gondolok, hogy ott jókat fogunk játszani, meg hát igen, felkelni nem nagyon szeretek... álmos vagyok... korán kelni nem jó.

– Mit szeretsz az oviban?

– Az udvaron a fa vonatot, azon nagyon sokszor szoktam mozdonyvezető lenni.

– Miért szoktak megdicsérni az óvodában? Miben vagy a legügyesebb?

– Abban, hogy ügyesen számolok és már valamennyire tudok olvasni, és ebben nagyon meg szoktak dicsérni. Jó vagyok ám... Az óvoda jó hely, mi meg jó gyerekek vagyunk. *(nevet)* Ja és néha rosszkedünk, de ezt megbeszéljük, aztán jobbak leszünk. Ahogy otthon is. Az óvoda olyan, mint otthon, csak több a gyerek, és kevesebben vannak a nagyok. Azért az jó, ha csak rám figyel apu vagy anyu, ha csak nekem mesélnek vagy társasozunk. Mindent meg lehet így beszélni. Anyu gyakran mondja, hogy beszéljük meg, apu meg nevet. Apunak is szokta ezt mondani.

” Az óvoda olyan, mint otthon, csak több a gyerek. ”

– A mozgást is szereted?

– Persze, járok úszóedzésre és tornára is, és az úszást azt nem annyira szeretem, de a tornát azt nagyon.

– Az óvodában is vannak olyan foglalkozások, amikor sokat mozoghatsz?

– Igen, szokott lenni. Például, amikor kint az udvaron körjátékot játszunk. Sokszor mondják az óvó néni, hogy akkor most játsszunk. Akkor fogócskázunk vagy bújócskázunk vagy ilyesmiket csinálunk.

– Bánod, hogy ha nyáron szünet van, akkor nem mentek oviba?

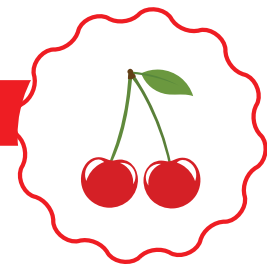
– Hát..., igen is meg nem is. Mert nem lehetek a barátaimmal, de egyébként nagyon szeretek elmenni nyaralni, elvisznek a szüleim.

– Szeretnél már iskolás lenni?

– Igen, nagyon, mert szeretném már megtudni, hogy milyen az iskola, és az osztályfőnökömről is sokat meséltek a testvéreim, úgyhogy már nagyon várom.

– Hazafelé gyalog szoktatok menni, vagy autóval, biciklivel?

– Bicajjal vagy gyalog szoktunk hazamenni, csak akkor megyünk kocsival, ha edzésre kell menni.

ILONA

– Van kedvenc óvó nénid?

– Az Ica néni, az Ági néni meg a Teca néni, mert jó játékokat tudnak. Mindegyik a kedvencem.

– Általában ők javasolnak játékokat, vagy ti mondhatjátok meg, hogy mit szeretnétek játszani?

– Mi találjuk ki, mit játszunk. De ha azt mondják, énekeljünk, az is jó. Azt szeretem, hogy „Kecske ment a kiskertbe...”.

– A csoportszobában vagy inkább az udvaron szeretsz játszani?

– Mind a kettőt. Mert ki fogunk menni az udvarra is, mindig kimegyünk, aztán bemegyünk ebédelni. Kint a fogócska meg a bújócska a legjobb játék, bent pedig a rajzolás meg a babázás. Mindig együtt játszunk a barátaimmal. Meg vannak építők is, de azokat a játszás végén össze kell szedni és a kockákat a dobozába vagy kosárba kell tenni. Ezt az óvó néni mondják, de a fiúk nem mindig akarják. Az óvoda olyan, mint egy játékkuckó. Vidámsággal, szeretettel... Anya ezt szokta mondani.

– Szerinted az iskolában is lesz majd játék?

– Szerintem lesz, kimegyünk az iskolaudvarra és játszunk! De már nem lesz alvóállat meg alvás. Én azért viszek a suliba kabalamacit, beteszem a táskámba. Nem biztos, hogy előveszem.

– De tudod, hogy az iskolában nem csak játék lesz?

– Hanem tanulás is! De nem baj. Már anyától is sokat tanultam. Például mosogatni, de azt ritkán engedni, mert fel kell állnom egy székre és azt mondja, mindent összefröcskölök. Nem szereti, ha a mosogatószert fröcskölöm. A vizet azt néha pacskolhatom, ha megfog a széken és a műanyag elefántos tányérom elmoshatom. Az óvodában is van kis mosogató, egész teáskészletet el lehet mosni *(nevet)*, de csak víz nélkül. Kis vasaló is van vasalóállvánnyal. Egyszer nagyon megdicsért az óvó néni, mert egész nap vasaltam. Azt mondta, nagyon rendes vagyok, nála is vasalhatok. Vasaláskor csendben vagyok.

– Elmeséled otthon, mi volt az oviban?

– Ha anya jön értem, akkor rögtön elmondom, ha rossz voltam. Nem szid meg. Azt mindig megbeszéljük, ha valakivel összeveszttem. Anya mindig meghallgat, vele sosincs harag. Másnap meg az óvodában a barátommal kibékülünk.

– Kivel szoktál hazamenni az óvodából? Mindig anya meg érted?

– Legtöbbször anya, vagy a mama. Ezt reggel mindig megkérdezem. A papa csak ritkán jön, pedig az jó. *(nevet)* Olyankor huncut vagyok. Mindent tőlem kérdez, én meg egyszer azt mondtam, nem kell lecserélni az ovicipőt, abban mentem haza. *(nagyon nevet)*

Szülőket kérdtünk...

Mi alapján választanak óvodát a gyermeküknek?

Szöveg: **Tóth András**

Móricz Nikoletta kisebbik gyermeke a szegedi Katona József Utcai Óvodába jár, szeptembertől lesz középső csoportos. Nem ismeretlen számukra az intézmény és annak nevelési programja, ugyanis a nagyobbik gyermekük is itt volt óvodás.

– Mi alapján választottak óvodát a gyermeküknek?

– Már jól ismertük az intézményt, a nevelők személyiségét és munkáját, ugyanis a nagyobbik gyermekünk is ide járt. Fontos hangsúlyt kap a környezeti nevelés, a környezet megismerése és védelme. Rendszeresen szerveznek az óvodában zöld napokat, és ha az időjárás is engedi, nagyon sok programot az udvaron tartanak. Fontos emellett a gyermek önállóságra nevelése, az iskolára való felkészítés, illetve nagy szerepet kap a játéktevékenység a mindennapokban. Az óvodaválasztásunkat nagymértékben befolyásolta még, hogy közel van a lakóhelyünkhöz, tömegközlekedéssel és kerékpárral is könnyen megközelíthető, ha pedig autóval megyünk, könnyen találunk parkolót.

– Milyenek tartja az óvónőket?

– Nagyon lelkiismeretes óvodapedagógusok és dadusok dolgoznak ebben a szegedi intézményben, úgy gondolom, a gyermekeink a legjobb kezekben vannak. Ami nagyon tetszett már korábban is, hogy a gyerekek fejlődését önmagukhoz képest is figyelik, odafigyelnek az egyéni eltérésekre, és ehhez igazodva terhelik őket.

– Kivel beszél meg a problémáit, kinek mondja el a kéréseit?

– Legjobban azok az óvónők ismerik a gyerekeket, akik nap mint nap foglalkoznak vele, így velük beszélem meg, ha problémám vagy örömöm akad. Az óvoda a lehetőségeikhez mértén maximálisan figyelembe veszi a kéréseimet, én is hallgatok az óvodapedagógusok tanácsaira. Mindkét fél kezdeményezi a találkozót, a gyakoriság pedig attól függ, hogy milyen teendők adódnak. Hetente egyszer mindig beszélünk.

Jellemzően egy-egy probléma vagy siker esetén ugyanazon az állásponton vagyunk. A vezetővel is jó a kapcsolatunk, hozzá inkább adminisztratív jellegű dolgokkal megyek. Külön pszichológus nincs az óvodában, alkalomadtán tart fogadóórát, de ha ilyen jellegű problémánk adódna, egyénileg keresnék szakembert.

– Van esetleg olyan körülmény, amin változtatna?

– Sajnos nem elég tágas az óvoda udvara, bár kellően fel van szerelve játékokkal, és sok a növény is. Sajnálom, hogy leállítottak néhány különfoglalkozást; jó lenne, ha a lányom angol és ének-zene foglalkozásokon is részt vehetne itt az oviban. Bár ezek a foglalkozások plusz költséggel járnak, de tudnánk vállalni.

Az általunk megkérdezett édesanyák leginkább az intézmény közelségét, az óvodapedagógusok hozzáállását, a nevelési programot és az udvar kialakítását emelték ki. Budapesti, szegedi és balmazújvárosi szülőkkel beszélgettünk.

” Fontos a gyermek önállóságra nevelése. ”

Molnárné Zavaczki Mariann kislánya, Emili a balmazújvárosi Nyitnikék Óvoda Margaréta csoportjába jár. Ez a legrégebbi ovi a városban, fontos hangsúlyt kap a nevelés során a szabadidős napok szervezése.

– Mi alapján döntöttek a Nyitnikék Óvoda mellett?

– Azért ezt az óvodát választottuk, mert egyrészt közel van az otthonunkhoz, barátságos környezetben található, másrészt a nagyobbik lányunk, Noémi is ide járt. Már annak idején is elégedettek voltunk az óvodával és az óvónőkkel, ezért nem volt kérdés, hogy a kisebbik gyermekünket is ide fogjuk beíratni.

Szeretem az intézmény tágas udvarát, nagy gondot fordítanak a parkosításra, az udvari fa-

fém- és műanyag játékok beszerzésére. Van fedett homokozó, ami pedig nagy öröm! És veteményeskert, ahol már ovis korban megismerhetik a gyerekek a növénytermesztés alapjait. Nagyon tetszik, hogy mindig próbálnak újdonságokat kitalálni a gyerekeknek. Minden évben szerveznek szabadidős napot az óvodában, amelyen a szülők is részt vesznek. Az óvodapedagógusok odafigyelnek minden gyerekre, babusgatják őket – de ha kell, akkor kellő szigorral fegyelmezik őket. Én ezzel a nevelési elvvel teljes mértékben egyetértek.

– Van valami, amin változtatna?

– A futballedzés és a drámafoglalkozás mellé játékos angol tanulást szerveznék, valamint jó lenne, ha néptánc foglalkozás is lenne. Korábban, amikor idejárt Noémi lányunk, nagyon szerettük ezeket az órákat a gyerekek.

– Kihez fordul, ha kérése, kérdése vagy problémája van?

– Ha Emilivel kapcsolatban van valami, azt bármikor megbeszélhetem az óvónénikkel, vagy egy előre egyeztetett időpontban nyugodtan bemehetek az oviba. Eddig úgy tapasztaltam, hogy ha valamilyen kérésem, problémám volt, odafigyeltek rám és igyekeztek segíteni. Megfogadom a tanácsaikat, hiszen ők vannak vele egész nap. Azt tapasztalom, hogy megfelelő a gyerekek fejlesztése, illetve felmérése, felkészítése az iskolai életre. Folyamatosan tájékoztatnak bennünket, szülőket az eredményekről. Nagyobbik lányunk, Noémi, aki most lesz harmadikos az általános iskolában, könnyen veszi az akadályokat a tanórákon. Emlegetik is mindig az iskolában a Nyitnikék Óvodát és annak felkészült óvodapedagógusait.

Az ötéves Frigyes a budapesti Csupa Csoda Tagóvoda „piros” csoportjába jár. Édesanyja, Perczel Enikő egyedül neveli. Nem volt egy leányálom megtalálni a megfelelő intézményt – mondja az anyuka.

– Mi alapján választották ki az óvodát? Mi volt a döntő érv?

– Az óvodakereséskor több körzetes óvoda nyílt napjára is ellátogattunk Friggyessel. Szándékosan vele mentem, bár volt olyan intézmény, ahol ennek nem örültek. Pedig azt gondolom, neki is van beleszólása a saját életébe, és miután egyedül nevelem, így minden döntést átbeszélünk: elmagyarázom neki az adott dolog előnyeit és hátrányait. Arra is kíváncsi voltam, miként lakja be az ovikat, hogyan fordulnak felé az óvodapedagógusok, illetve a leendő társai.

” Tárt karokkal fogadták Friggyest.”

Wolf Kati az óvodás éveiről

Anyaként elsősorban az ösztöneimre hallgatok, és mindig hosszú távú perspektívában gondolkodom. Az óvodaválasztásban a legfontosabb szempont az óvónő személye volt, emellett az óvoda területe, főként az udvara, elvégre a gyermekem ennek a három évnek jelentős részét itt fogja eltölteni. Amikor beléptünk a Csupa Csodába az intézmény nyílt napján, azonnal barátságosan üdvözölték, tárt karokkal fogadták Frigyeszt.

Emlékszem, minden csoport az udvaron volt, egy tágas, fás-bokros, sokhomokozós, trambulinos, „autópályás” udvaron, ide nézett a legtöbb csoportszoba ablaka, előttük pedig nagy terasz... Azt hiszem, abban a pillanatban tudtuk, hogy ez a megfelelő hely.

– Milyenek a Csupa Csoda Tagóvoda pedagógusai?

– Az óvónők pótanyukák, játszótársak, sokat mesélnek és énekelnek, mindig jókedvűen végzik a munkájukat.

– Az óvoda figyelembe veszi-e az ön személyes kéréseit? Kire hallgat leginkább?

– Maximálisan figyelembe veszik a kéréseimet. A rendhagyó időbeosztásom miatt, a sűrűbb időszak előtt mindig átbeszéltem az óvónőkkel, mi lesz a menetrendünk, ilyenkor mindig jobban odafigyelnek Frigyesre. Hallgatok az óvónők véleményére, és igyekszem változtatni, ha szükséges.

– Említette, hogy egyedül nevelem a fiát. Milyen plusz költségei vannak az óvodai létnek?

– Születése óta egyedül nevelem és tartom el őt, de a kivételesen összetartó, csodálatos családom segít a minden napok gondjaiban, a plusz költségeket a segítségükkel tudom csak vállalni. Az angolóra és a futballedzés, valamint a korcsolyázás több forrást igényel. Továbbá itt vannak az alkalmi kiadások is, így a színház- és hangversenyjegy, valamint a kirándulások költségei.

Szentendrén nőttem fel, ott jártam oviba is. Egy ilyen városban felnőni is más, mint egy nagyvárosban, és az óvodai környezet is meghatározta a gyermekkori élményeimet. Nagyon szerettem oviba járni, anyukámmal vitt, néha robotgéppel, amit imádtam. Nagyon barátkozós gyerek voltam, és szinte csak jó emlékeim vannak az oviról. Rengeteget voltunk kinn az udvaron, a legtöbb emlékem a kinti játékról van – az anyák napi, meg egyéb ünnepeket is ott tartottuk. A kedvenc játékom az volt, ha állatoknak öltöztünk, és kergetőztünk; ráadásul nekem volt valamilyen állatmintás kezes-lábasm – nagyon menő volt ez akkoriban –, és ha abban mentem, akkor „félelmetes vadállat” lettem. Volt kinn egy kicsi medence is, egy pancsoló, az még óriási dolog volt, ha nagy melegben használtuk. Amikor nagycsoportos lettem, akkor az ebéd utáni alvást kétszer egy héten megszüntem, mert szolfézs órára mentem, illetve vitt a nagypapám. Én voltam a mázlista, akiért jöttek ebéd után, és nem kellett aludnom. Sok ovistársammal aztán egy iskolába, osztályba kerültünk.

Most anyaként azt gondolom, hogy a legfontosabb az óvónő személye: ha gondoskodó, melegszívű és érti a dolgát, akkor az ovis évek szilárd alapot adnak a gyerek későbbi éveire.

”

Fontos, hogy mi, felnőtt kollégák is odafigyeljünk egymásra, hiszen a gyerekek azonnal észreveszik, ha valami – akár óvodától független ok miatt – fáradtak, rosszkedvűek, figyelmetlenek vagyunk.

”

Majdán Ferencné

„Gondos kertész módjára neveljük őket”

Szöveg: **Maczák Ibolya** | Fotó: Szidor N. Gábor

Az „óvodapedagógus-dinasztia” alapítója, **Majdán Ferencné Margó néni** 1973-ban kezdte pályáját a kompolti óvodában. Voltaképpen már kiskorában bizonyossá vált számára, hogy a későbbiekben gyerekekkel kíván foglalkozni – bár ő maga mindössze két hétig járt óvodába, annyira nem tudta megszokni az idegen környezetet. Az egykori félénk kislányt talán ez is befolyásolta a pályaválasztásban: meg akarta mutatni, hogy igenis létezik olyan óvoda, amelyre örömmel gondolnak a gyerekek.

Margó néni saját otthonában fogad minket. Finom süteményekkel és számos, óvodával kapcsolatos emlékekkel, élménnyel...

– Alapvető indítást az óvónői pályára az adott számomra, hogy mint minden pályatársam, én is nagyon szerettem a kicsi gyerekeket. Ahhoz azonban, hogy ezt válasszam, fontos volt, hogy elképzeléseimet más tartalommal is meg tudjam tölteni. Mindig az volt a célom, hogy azokat a kisgyerekeket, akiket a szüleik ránk bíztak, ne csak neveljük, hanem növeljük is: erkölcsi, értelmi, testi-lelki szempontból többek legyenek a mi segítségünkkel az óvodai évek alatt. A legfontosabbnak azonban azt tartottam, hogy boldog gyerekeket neveljünk, s ehhez kiegyensúlyozott, jó légkört kellett teremtenünk. Olyanok az óvodásaink, mint a növényपालánták, akiket gondos kertész módjára kell táplálnunk, nevelnünk – olykor szelíden nyesegetnünk is. Éppen ezért, amikor nevet kellett választanunk, Gyermekkertész Óvodára kereszteltük intézményünket. *(Régen gyermekkertnek hívták az óvodát, gyermekkertészeknek az óvodapedagógusokat. – Szerk.)*

Negyvenéves pályafutása során számos élménnyel gazdagodott az immáron nyugalmazott óvodavezető.

– Szép emlék volt – *meséli* –, amikor 2002-ben, intézményünk alapításának 50. évfordulóján több generáció énekelt együtt, gyertyákkal a kezükben. Mindig is szerettem az óvodai ünnepélyeket, mert ilyenkor kiléphet az ember a hétköznapi egyhangúságából. És mindig fontosnak tartottam ezt megtanítani a gyerekeknek is: tudniuk kell, hogy vannak olyan alkalmak, amikor szebb ruhát veszünk fel, kidíszítjük a csoportszobát és ünneplőbe öltöztetjük a babaszoba lakóit is. Sok gyerek az óvodában tanulja meg, hogy a családi eseményeken túl vannak olyan események, amelyeket az egész ország ünnepel: ők itt ismerik meg a nemzeti évfordulók hagyományait. Ezért különösen szép emlék számomra – bár tagadhatatlanul sok izgalmat rejtett magában – a rendszerváltás utáni első március 15-i ünnepség... Akkor lettem vezető és még nem alakult ki az esemény megünneplésének gyakorlata. Rengeteget készültünk rá: én magam varrtam meg negyven kislány és kislánynak az ünnepre szánt magyaros ruhát, mellényt. Akkor koszorúzták meg először óvodásaink a kápolnai csata emlékművét is – hatalmas tapsot kaptak. Csodálatos emlék marad számomra, hogy a jelenlévő felnőttek is megértették e gesztus üzenetét.

A kompolti óvoda gyakorlatában jól megférnek az értéket közvetítő konzervatív nevelési szemlélettel Celestin Freinet pedagógiai elvei. Margó néni így vall az élménypedagógiai eszközök alkalmazásáról:

– A kompolti óvodában az ismereteket cselekvés által, több érzékszerven keresztül sajátítják el a gyerekek – hiszen így válnak ezek igazán maradandóvá. Ha egy képen mutatja meg az óvónő a hangyát vagy a katicabogarat, könnyen lehet, hogy másnapra már alig emlékeznek rá a gyerekek. Ha azonban az udvaron – nagyítókkal, kis vödörrel felszerelve – figyelhetik meg ezeket az állatokat (s közben láthatják, hallhatják, vagy akár meg is érinthetik őket), akkor olyan élményeket szerezhetnek, amelyek sokáig megmaradnak az emlékezetükben. Ráadásul mindezt a szabadban, a jó levegőn, szórakozva tehetik! Mindig is igyekeztünk minél több élményszerző programot biztosítani a gyerekek számára – így akkor is, amikor környezetvédelmi találkozóink alkalmával „minierdőt” telepítettünk az óvoda közösségi helységébe és hivatásos vadászok ismertették meg a jelenlévőkkel az erdő varázslatos világát. Az ilyen programok során tudatosan építettünk a gyerekek kíváncsiságvágyára is. Az élménypedagógia eszközének mind gyakoribb alkalmazásával egyre inkább környezetvédő magatartást alakítottunk ki az óvodásaink s általuk a szülők körében. Ennek eredményeként immár harmadik alkalommal nyerte el a kompolti intézmény a „Zöld Óvoda” címet.

Ezek az élmények azonban csak nyugodt, rendezett körülmények között valósulhatnak meg, s ennek elengedhetetlen feltétele a fegyelem elsajátítása is.

– Úgy gondolom – mondja Margó néni –, egy gyereknek mindent el lehet és el kell mondani – főként arról, hogy mit miért csinálunk, illetve mit miért várunk el. Természetesen ki fogja próbálni a határait, hogy meggyőződjön róla, hogy „meddig mehet el”. Rendszerint addig, amíg mi, felnőttek engedjük... Ám ha egy gyerek érthető magyarázatot kap arra, hogy mit miért kell megtennie,

majd ezt követően várjuk tőle egy-egy feladat végrehajtását, s azt következetesen számon kérjük, akkor azt gond nélkül megtanulja, elvégzi. Fontos tudni, hogy az óvodai „követelmények” nem öncélúak és nem is következtelnek. Az itt elsajátítandó alapszabályok azt a célt szolgálják, hogy biztonságosan, egymás testi-lelki épségét tiszteletben tartva teljenek a gyerekek óvodai napjai. Néha szomorúan tapasztaltam munkám során, hogy a szülők közül sokan úgy „nevelnek”, hogy – jó szándéktól vezérelve – korlátok nélkül mindent megvesznek és megengednek gyermekeiknek, mivel azt hiszik, hogy így teljesítik szülői kötelességüket. Ezt az elgondolást nem tartom helyesnek. Számos okos, nagy tudású pedagógus elődömmel vallom a „követelek, mert szeretlek”-elvet. Ennek szellemében igyekeztem kollégáimmal igényességre nevelni a gyermekeket, s rajtuk keresztül a családokat is. Céljainkkal többnyire a szülők is egyetértettek.

Tudnunk kell azt is, hogy az óvodai szabályok nem azonosak a felnőtt életben megszokott követelményekkel...

– Amikor óvodai szabályokról beszélünk, éppen a gyerek életkori sajátosságaira vagyunk tekintettel – ilyenkor ugyanis figyelembe vesszük, hogy azok a tevékenységek, amelyek nekünk, felnőtteknek természetesen, nekik még tanulni- és gyakorolnivaló feladatokat jelentenek. Olyan elemi dolgokra gondolok például, hogy ha óvodai csoporttal megyünk valahová, mindenkit meg kell várni és egyszerre kell elindulni, mert huszonöt sétáló gyermeket három felnőtt csak így tud biztonságosan „átlátni”. (Élénken él bennem egyik első közös kirándulásunk óvodai csoporttal, amikor egy másik intézmény gyerekeit hangozomondóval keresték az állatkertben...) Ezek nem életidegen szabályok, betartásuk sikerélményt, sőt biztonságot jelent a gyerekek számára. Tapasztalataim szerint hamar megtanulják és a nagyobbak meg is tanítják rá a kisebbeket vagy az újonnan érkezett csoporttársakat – vallja Margó néni.

Amikor arról kérdezem Majdán Ferencnét, mennyiben más a munkája most, mint negyven évvel ezelőtt, nem a változó intézményi keretekről vagy pedagógiai programokról beszél. Ismét a gyerekek kerülnek szóba – hiszen a velük való törődés jelenti a munka középpontját Margó néni számára, minden más csak ez után következik.

– Bizonyos szempontból nincs különbség – mondja. – A mai óvodások ugyanolyan kíváncsiak, mint azok a gyerekek, akikkel pályám kezdetekor találkoztam. Viszont változik a világ; érzésem szerint a mai gyerekek sokkal nyitottabbak, ellenben kevésbé elmélyültek, mint a korábbiak. Eltérő a két generáció technikai érdeklődése is, hiszen ma már új ismeretek és eszközök állnak rendelkezésre. Ennek következtében az utóbbi időben egyre több olyan kérdést kaptam a gyerekektől, melyek esetében hirtelenjében gondolkodni kellett a válaszon. A Föld forgásáról vagy a világűrrel feltett kérdésre adandó feleletet „le is kellett fordítanom” a kérdező gyerekeknek, azaz külön ügyeltem az óvodások számára is érthető, ám pontos megfogalmazásra. S ez nem volt könnyű feladat.

Nem véletlenül kerülhetnek szóba a csillagokra vagy a Földre vonatkozó információk a kompolti óvodások között. Margó néni környezetvédelemmel kapcsolatos elhivatottságát munkája során igyekezett a legkisebbeknek is továbbadni. Ő kezdeményezte a Föld Napja tiszteletére megrendezett Környezetvédelmi Tehetséggondozó Találkozót is.

– Az immáron hét éve működő rendezvény töretlen sikernek örvend a környékbeli óvodákban is – *mondja büszkén Majdán Ferencné.* – Programjában játékos vetélkedők kaptak helyet, melyekben csapatban vesznek részt a gyerekek. Természetesen a feladatok is játékosak, óvodásokra szabottak: puzzle-játék, természetvédelmi ismeretekre építő társasjáték, illetve tréfás kvízkérdések kaptak benne helyet. A program lebonyolítása során mindig figyeltünk arra, hogy senki ne térjen haza üres kézzel. Rendszerint nagyon élvezik a gyerekek, s az is előfordult már, hogy a környékbeli óvodák csoportjai közül csak akkor tudtunk újabb résztvevőket fogadni, ha egy másik „küldöttség” nem tudott eljönni a találkozóra. Ugyanakkor fontosnak tartottuk, hogy – bár semmiképpen sem akartuk „iskolasítani” az óvodában elsajátítandó tudást – valamifajta áthidaló programunk legyen a hagyományos, játékos óvodai ismeretátadás és iskolai versenyzés között. Olyan rendezvényt szerettünk volna, amelynek ugyan van „tétje”, azonban mégsem „megy vérre”. Fontosnak tartottuk, hogy a gyerekek megismerjék, megérezzék a versenyzés hangulatát és örömét. A csapatok csoportmunkájában pedig kiemelt szerep jutott a közös munkának, az együtt elért sikernek.

A kompolti óvoda programjai nemcsak szakmai berkekben és a környékbeli óvodák körében váltak ismertté, Margó néni irányításával igyekeztek a falu felé is „nyitni”...

– Óvodásainkkal 2012-ben csatlakoztunk a Föld Órája programsorozathoz is – *meséli.* – E nemzetközi mozgalom keretében – az energiatakarékosság jegyében, bolygónk védelme érdekében – hatvan percre sötétbe borul a résztvevő település egy ismert épülete. Ennek keretében Kompolton nemcsak az óvodai villanyokat kapcsoltuk le a megadott időpontban, hanem gyertyafényes felvonulást is rendeztünk a faluban. A menet büszke résztvevői voltak óvodásaink is, akik ekkorra már természetesen – életkoruknak megfelelő szinten és módon – tisztában voltak a program jelentőségével. Később egyre többen csatlakoztak hozzánk: faluszerkezett kedvelt, sőt várt eseménnyé vált a program az évek során. Ennek keretében környezetvédelmi előadásokat is tartottunk és energiatakarékossági tippeket is népszerűsítettünk, illetve egy-egy kapcsolódó témában külön tájékoztató füzeteket is állítottunk össze. Kedves emlékem volt, amikor valaki azt kérdezte, hol vesszük azt a nagyon finom kenyeret, amellyel a felvonulás utáni zsíroskenyér-parti keretében megvendégtük a résztvevőket. Meglepődött, amikor megtudta, hogy ugyanabban a boltban, ahol ő is vásárol: jobban esett neki a kenyér, mivel közösségben, jó hangulatban ehette meg. Fontos volt számomra, hogy nyissak a település lakói felé. Nem titkolt céllal: azért, hogy az óvoda programjainak közösségteremtő hatása legyen – és ezzel is példát mutassunk a gyerekeknek.

Margó néni pályájának fordulópontja volt vezetői kinevezése, melynek során csoportos óvónőből intézményvezetővé kellett válnia. Így emlékszik vissza rá:

– Miután a gyermekek között nagyon jól éreztem magam, nem készültem tudatosan az újabb feladatokra, bár tíz évig voltam vezető helyettes, s az elődöm saját tapasztalatainak átadásával is igyekezett felkészíteni a váltásra. Nagy szabadságot kaptam tőle, s ez rendkívüli módon inspirált, további munkára serkentett. Csoportvezető óvónőként is voltak tehát bizonyos típusú vezetői tapasztalataim, bár én magam sokáig ózdkodtam a pozíció betöltésétől, hiszen az addig megszokottól gyökeresen eltérő feladatot jelentett egy egész óvodáért felelni... Hosszú ideig kellett tanulnom és tapasztalnom e munkakör eredményes végzése érdekében. Az új módszerekre és irányzatokra mindig nyitott voltam. Igyekeztem az óvodánkba kihelyezett továbbképzéseket szervezni, s az évek során óvodánk továbbképző központként működhetett: így minden kollégánk első kézből kaphatott új ismereteket. Jól képzett munkatársaink pedig a gyerekek között kamatoztathatták tudásukat. Soha nem éreztem nehéznek a munkámat, mert segítők és megértők környezetben éltem, sok segítséget kaptam a kollégáimtól. Kiváló helyettesem volt, akinek örök jelszava mindig a fülemben csengett: „ne izgulj, megoldjuk!” Rengeteg munkám fekszik az óvodai pályázatokban is. Talán azért voltam bennük sikeres, mert sohasem nagy tétélekre pályáztam – és mindig az volt a legfőbb célom, hogy az elnyert összegek révén magasabb szinten tudjuk végezni a munkánkat, s egyre jobb feltételeket biztosítsunk óvodásainknak.

Arról, hogy mi lehetett sikerének, eredményes vezetői éveinek titka, a következőképpen vall Majdán Ferencné:

– Azt gondolom, szigorú, de lojális vezető voltam – és mindenkitől annyit vártam el, amennyit én magam is tudtam teljesíteni. Vallom, hogy mindenkinek vannak pozitív tulajdonságai, ezeket kell kihasználni. Az egyik kolléga rajzolni, a másik énekelni tud jobban, a harmadiknak pedig a szervezőkészsége jó: fontos, hogy egymást segítve adjuk ezeket a közösbe – a gyerekek érdekében. Nagyon szeretem az embereket, s nem vagyok haragtartó: el tudom felejteni a rosszat és tudok újrakezdeni. Éppen ezért kollégáimmal semmi gondom nem volt vezetőként. Azért is fontos, hogy mi, felnőttek is odafigyeljünk egymásra, hiszen a gyerekek azonnal észreveszik, ha valami – akár óvodától független ok miatt – fáradtak, rosszkedvűek, figyelmen kívül hagyunk. Ezért óvodavezetőként mindig nagy hangsúlyt fektettem az egymást elfogadó és kiegészítő óvónői párok kiválasztására, akik biztonsággal vezetik az óvodai csoportokat és segítik egymást. Fontos volt számomra az is, hogy elképzeléseimet – bármilyen ötletéről legyen is szó – közösen oldjunk meg a kollégákkal. Nagy örömet jelent nekem, ha azt látom, hogy egykori munkatársaim – köztük a számomra legkedvesebb, Kati lányom – is megtalálta örömét abban a munkában, amely kitöltötte az életem. Jó érzés látni, hogy sok tekintetben ma is követik azokat az elveket, amelyeket én dolgoztam ki vagy honosítottam meg az intézményben.

Majdán Ferencné a lányával, Katalinnal

MAJDÁN FERENCNÉ

MAJDÁN FERENCNÉ (64) a Kompolt-Nagyúti Gyermekkertész Óvoda nyugalmazott vezetője. 1973-ban kezdte pályáját a kompolti óvodában, negyven esztendő után, 2013-ban vonult nyugdíjba. Pedagógiai munkásságáért számos elismerést kapott, 2014-ben Brunsvik Teréz-díjban részesült.

Összegzőképpen joggal tehető fel a kérdés Margó néni- nek: mit tanácsol azoknak, akik az óvónői pályát választják? Gondolkodás nélkül feleli:

– Fontos, hogy jó teherbírása legyen és össze tudja egyeztetni az óvodai feladatokat a magánéletével. Egyaránt átlátja a gyerekekkel, a szülőkkel és az intézmény működésével kapcsolatos feladatokat. Képes megújulni, s akár a fiatalabb kollégáktól is tanulni.

Bármilyen kérdést tettem fel – pályafutásáról, intézményvezetői tapasztalatairól vagy éppenséggel arról, miként adta át tapasztalatait óvodavezető lányának –, Margó néni szabatosan fogalmazott, lényegre törő válaszaiban előbb-utóbb mindig kitért a gyerekekre: azokra az emberpalántákra, akiket ma is az ő elvei alapján nevelnek, nővelnek a kompolti Gyermekkertész Óvodában. A mai napig gyakorta látogat az intézménybe. Ma délelőtt mi is elkísérjük.

„Örömteli, szép napot!” – ilyen és hasonló feliratokkal találkozunk a bejárat mellett a kompolti Gyermekkertész Óvodában. Az épület falai kívül-belül mosolygós napsárgák, folyosói patyolattiszták. Már-már kételkedni kezdenék abban, hogy ide – szaladgáló, olykor-olykor maszatos kezű – gyerekek járnak, mikor benyitunk az egyik csoportszobába: jókedvű, gyereknapitáncmulatásba csöppenünk. Az óvodások önfeledtek, de nem fékezhetetlenek. Már messziről integetnek Margó néninek.

– Óvodánkban rend és tisztaság van – mondja Oroszné Majdán Katalin, az intézmény jelenlegi vezetője, Margó néni lánya –, de ez nem áll ellentétben a jó hangulattal.

Amilyen nagy gondot fordítunk ugyanis a környezetünkre, annyira tudatosan igyekszünk ápolni az emberi kapcsolatainkat is. Reggelente beszélgetőkört tartunk az egyes csoportokban, s ilyenkor megemlítjük azokat az óvodásokat is, akik adott napon – betegség vagy más ok miatt – hiányoznak. Továbbá bevezettük a felnőttek között a napindító pozitív kártyák gyakorlatát. Az egyik ajtónkon pedig gyakran és szívesen használt eszközünk „A 100 pozitív állítás” listája: ez abban segít mindannyiunkat, hogy változatos megerősítésekkel, különféle módokon tudjuk megdicsérni a gyerekeket és egymást is. Fontos, hogy ilyen téren is tudatosan fejlesszük a szókincsüket és példát mutassunk ennek gyakoroltatásában. Olyannyira „vérünk ké vált” ez, hogy elnyertük a Mosolygós Óvoda címet és referenciain intézmény lettünk e téren.

Nem hagyhatom szó nélkül, hogy Kati édesanyja nyomdokait követte az óvónői, majd óvodavezetői pályán...

– Nekem huszonöt évig volt a főnököm az édesanyám, de a munkahelyen mindig Margó néni volt, még az irodájába sem mentem soha egyedül – kezdi mesélni Kati.
– Mindig is óvodapedagógusnak készültem, semmi nem tántorított el ettől. Elszántságomat az élet is igazolta: a pedagógiai szakközépiskolába kétszáz jelentkező közül vettek fel harmincunkat... A szarvasi főiskolára is a magam erejéből jutottam. Édesanyám – óvónőként és óvodavezetőként is – elsősorban saját példájával tanított. Mindig támogatott az ötleteim megvalósításában, bármilyen új módszert kipróbálhattam – de óvodánk egészére is jellemző volt, hogy mindig igyekeztük az újdonságokat és jó gyakorlatokat meghonosítani. A stafétabotot szerencsére tovább tudom adni: a lányom is kedvet érez a tanításhoz.

„A mese a nevelés

Szöveg: **Sallai Éva** | Fotó: Szidor N. Gábor

Pedagógusok, pszichológusok, oktatáspolitikával foglalkozó szakemberek és agykutatók egyaránt hangsúlyozzák a mese óriási jelentőségét, fejlesztő hatását. Ezúttal két országosan ismert szakembert, **Bajzáth Máriát**, a Paloznaki Meseközpont vezetőjét, a Népmesekincstár mesepedagógiai módszer kidolgozóját, és **dr. Agócs Gergely** néprajzkutatót, a Hagyományok Háza tudományos munkatársát, az ott működő népmesemondó tanfolyam vezetőjét kérdeztük arról, mit, miért és hogyan meséljünk.

Kérem Bajzáth Máriát, kezdjük a beszélgetésünket a Paloznaki Meseközpont bemutatásával.

– A Meseközpont 2010-ben jött létre, azzal a céllal, hogy gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyerekeknek lelki támogatást, bátorítást, életviteli segítséget, és örömteli élményeket adjon. A Meseközpontban zajló munka alapja a mesélés, amelyet a művészeti nevelés eszközeivel egészítünk ki. Munkánkkal – amely a táborok után gyermekotthonokban folytatódik – minél több gyermeket szeretnénk hozzásegíteni ahhoz, hogy igazi esélye legyen egy kiteljesedett, boldog életre. Mindig a gyermekek életkorától, érdeklődésétől függ, milyen mesékkel, módszerekkel foglalkozunk velük.

– Ön a Népmesekincstár mesepedagógiai módszer kidolgozója. Mi a módszere alapja, lényege?

– A Népmesekincstár mesepedagógiai módszer alapja, hogy a mondókákat, a népdalokat és a népi játékokat a mese aranyfonalára felfűzve adjuk át a gyerekeknek. Tehát egy-egy Népmesekincstár mesefoglalkozás mesemondásról, közös játékról, közös éneklésről, mondókázásról és találós kérdésekről szól, úgy, hogy közben a gyermek egyre beljebb kerül a mese csodálatos terébe, megérti a mese neki szóló üzenetét, anélkül, hogy a pedagógusnak kérdéseket kellene feltennie, vagy a gyerekeknek beszélnie kellene a meséről. A népköltészeti alkotások ugyanazon a gyönyörű szimbolikus nyelven szólítják meg a gyereket és szólítják meg a szívet, a lelket, mint a mese. Mindez egységes egészet alkot, mert amiről van mese, ahhoz kapcsolható mondóka vagy egy játék, és mindehhez lehet találni egy találós kérdést is. Korosztályonként egységbe fűzve, tulajdonképpen ezt raktam össze a Népmesekincstár mesepedagógiában, a világ összes tájáról válogatva a meséket és a különféle

„táltosparipája”

népköltészeti alkotásokat. Fontosnak tartom elmondani, hogy mindez a gyerekek számára nem lehet kötelező! Nem hiszek abban, hogy mesét mondani vagy hallgatni, énekelni, játszani parancsszóra lehet. A naponta ismétlődő mesélés, mesemondás-mondókázás, a közös játék, tánc és éneklés minden résztvevő számára örömforrás, élmény kellene, hogy legyen.

– Hogyan változik a mese szerepe a gyermekek életében, és hogyan változnak a mesék a kisdedkortól kamaszkorig?

– A mesei nevelés, mesére nevelés már magzati korban kezdődik, az anya-apa mesél a magzatnak. Születés után, a kicsi gyerekeknél a mesehallgatásra hangolásnak a höcögtetőket-ringatókat, a dúdolókat, a mondókákat tartom. (*Höcögtető: az ülő felnőtt térdére ülteti a gyermeket, s míg a mondóka tart, lovagoltatja, „höcögte” – a szerk.*) Ritmusuk van, ismétlődő szószerveket tartalmaznak, a konkrét, a gyermeket körülölelő világot vagy a saját testét írják le, de a gyermeki élet szinte minden fontos elemére van mondóka. A következő lépés, amikor rövid, egy kicsi gyerek számára is befogadható, végighallgatható meséket mondunk. A mese hossza, a szereplők száma, a szöveg bonyolultsága, a mese tartalma, a helyszínek száma a gyermek életkorához, érdeklődési köréhez kellene, hogy igazodjon, vagyis megfeleljen az életkori sajátosságoknak. A meseanyag akkor jó, ha úgy változik, ahogyan a gyermek. Ahogyan nő a gyermek, az érdeklődési köre egyre tágul. A szűk környezetén, a testén, a családján kívül érdekelni kezdi a barátság, a társas kapcsolatok, az állatok, a világ. 2399 mesetípus van (*lásd: Aarne-Thompson mesekatalógusát – a szerk.*), és ennek százezernyi változata. Kevés olyan téma vagy probléma létezik, amelyre ne találjunk választ a mesékben, és ne találjunk meg a feltett kérdésre a mesékbe kódolt választ, tudást. A mesélés célja az örömszerzés mellett az is, hogy segítségükkel a gyerekek felfedezzék az összefüggéseket a világban, képesek legyenek történetekben gondolkodni, és ebben a rendszerben önmagukat elhelyezni és másokhoz kapcsolódni.

A mesemondással kapcsolatban én mindig a Hagyományok Házát szoktam javasolni, mint olyan helyszínt, ahol *mesemondást* lehet tanulni. A Hagyományok Házában elsősorban a népmesékkal foglalkoznak, a magyar népmesékkal kapcsolatos mesemondó szokásokat, hagyományokat, mesemondási tudást adják át a hallgatóknak az ottani képzők.

– Mit tanácsolna a pedagógusoknak, hogyan foglalkozzanak a tanórákon a mesékkel?

– Nagyon fontosnak tartanám a pedagógusképzésben megváltoztatni azt a szemléletet, hogy a mese elsősorban olvasandó, feldolgozandó vagy dramatizálható, bábozható szöveg. Attól a pillanattól kezdve, hogy akár egy felolvasott, akár egy elhangzott mese után kérdésekre kell válaszolni, egyáltalán valamit csinálni kell, pont a lényeg tűnik el: a mesei varázs! Hiszem, hogy az intézményes nevelés keretei között – akár óvodáról, akár iskoláról van szó – helye van olyan mesélésnek, amikor a mese élőszóban hangzik el, és a világon semmilyen kérdésre nem kell válaszolniuk a mesehall-

– Miért jobb az, ha emlékezetből mesélünk vagy egy saját történetet mondunk el, mintha felolvassuk a népmesét? Kiből lehet jó mesélő?

– A mese egyik legfontosabb tulajdonsága és az erejének a titka tulajdonképpen az, hogy lélektől lélekig tud szállni. Akkor tudok belenézni a mesét hallgató szemébe, akkor tudok megteremteni egy olyan burkot, amelyben a mesehallgató és a mesemondó egyaránt biztonságosan barangolhat, ha élőszóval mesélek. Ugyanakkor azt is hozzáteszem, hogy sem egy szülőtől, sem egy pedagógustól nem várhatom el, hogy minden napra legyen egy-egy emlékezetből elmondható meséje. Ahhoz, hogy valaki szívből, emlékezetből, fejből meséljen, ahhoz idő kell, arra időt kell szánni, azzal a mesével a mesélőnek foglalkoznia kell. Ettől a mesélő és a mese is értékesebbé válik, csakúgy, mint a saját kezűleg, sok munkával készített ajándék. *Voigt Vilmos* mondja azt, hogy mesét hallgatni és mesét mondani mindenki tud. Én hiszek ebben, és ezt is tanítom. Hiszem, hogy minden pedagógus és minden szülő alkalmas arra, hogy meséljen. A mese pedig minden gyereknek jár.

Agócs Gergely néprajzkutató legutóbb a *Hagyományok Házában működő népmesemondó tanfolyam tanulságairól* tartott előadást a május 29-én megrendezett „A népmese(mondás) szerepe a pedagógusképzésben” című szakmai konferencián.

– Ön szerint miért fontos a hagyományok szerinti, szóban elmondott népmese?

– A mese nagyjából az emberiséggel egykorú, és ez alatt a több tízezer év alatt az ember egy olyan technikát fejlesztett ki, amelyet már nem lehet tovább tökéletesíteni, mert az évezredek tökéletesre csiszolták. A népmesék valami nagyon-nagyon fontosat mondanak arról, milyenek vagyunk mi, emberek, függetlenül az anyanyelvünktől, a kultúránktól vagy attól a földrésztől, amelyen élünk.

A mese azért is fontos, mert a fantasztikum az ember képzeletét képes kiragadni azokból a mindennapi problémákból, amelyek sokszor fékezik a kreativitást. Az ember attól ember, hogy az elméjével csodát alkot, de ha ez az alkotóképesség lefékeződik, boldogtalanná válik. A mese segít abban, hogy a mindennapos tevékenységből kiragadjon minket, függetlenítse a lelkünket a mindennapi gondoktól.

– Ön szerint kiből lehet jó mesemondó?

– Jó mesemondó minden olyan emberből lehet, akinek jó narratív készsége van. Bármely baráti társaságba becsuppenünk, pillanatok alatt kiderül, ki az, akinek a szavára mindenki odafigyel, aki a beszédmodorának eleganciájával vagy éppen a humorával, a találékony-ságával elvarázsolja, magával ragadja a hallgatóságot. Minden ilyen emberből jó mesemondó lehet. Természetesen mesét bárki mondhat ettől függetlenül is, hiszen a mese a népművészet része. Vannak tehetségesebb és kevésbé tehetséges művészek, alkotók, s a mesével

„ A mese erejének titka, hogy lélektől lélekig tud szállni. Akkor tudok belenézni a mesét hallgató szemébe, ha élőszóval mesélek. „

gatóknak. Egyszerűen lehetőség teremődik arra, hogy a pedagógus elmondjon egy mesét, amit a gyerekek meghallgatnak, és utána egy nagyot játsszanak. Ez a játék legyen népi játék, énekeljenek, mondókázzanak. Szívből, örömmel, együtt, közösen!
Mindemmellett, amikor képzést tartok – van egy 40 órás akkreditált képzésem, ami pedagógusoknak, óvónőknek, tanítóknak és tanároknak szól –, akkor arra helyezem a hangsúlyt: hogyan választunk mesét, miért mesélünk, és hogy a mese sokkal több annál, mint aminek látszik. Azt tanítom, hogy a mese a nevelés táltosparipája, egy univerzális segítő, amit fejlesztő eszközként tudunk használni. Egy mesepedagógia foglalkozással fejleszthető mind a tíz intelligencia-terület, a képzelet, a gondolkodás, a rendszerező képesség, az elemző képesség, a társas kapcsolat. Egy olyan végtelen lehetőséget biztosító „eszköz”, mint az Óperenciás-tenger maga.

sincs ez másként, tehát a mesére is egyrészt születni kell, másrészt mindenki, aki tud beszélni és összefüggően tud gondolkodni, képes lehet egy szép történet elmondására.

– De azért más családi körben mesét mondani egy kisgyerek számára, mint egy társaságot szórakoztatni vagy esetleg színpadra kiállva mesét mondani.

– A mese műfaját a kultúra nem a gyermekek számára alakította ki. A mese mindenkihez szóló műfaj volt régen, és ma is az lenne, ha az európai racionalizmus térhódítása nem igyekezett volna száműzni azt a gyermekek világába. A mese mindjárt a felütésben azt mondja magáról, hogy „hol volt, hol nem volt”. „Bilo, nye bilo” – mondja az orosz népmese kezdő formulája, ami azt jelenti: „volt is, meg nem is.” Tehát a mese már az első másodpercekben közli, hogy ami most elhangzik, az nem igaz! A racionalista gondolkodásmódba ez nem fért bele, hogy egy felnőtt, kivált férfiember, valami olyasmivel töltse az idejét, amiről lehet tudni, hogy nem igaz. Pedig nagy szükség van a fantasztikumra, az elvonatkoztatásra, az absztrakcióra, az absztraháló készség kialakulására az életünk minden területén! Nemcsak azért, hogy egy művész csodálatos alkotást hozzon létre, hanem azért is, hogy ne omljon össze a híd, amelyet egy hidász tervez vagy elkészüljön az étel, amit egy szakács készít. Hiszen ha nem tudják eltervezni, szinte biztos, hogy nem sikerül. És persze a tervhez mindenki hozzáteszi a maga saját képzelőerejét, de a bevált, kipróbált modelleket, azaz a hagyományokat is.

– A Hagyományok Házában működő „Magyar népmese – hagyományos mesemondás – A szövegfolklor tanulása és tanításának módszertana” című, 60 órás akkreditált tanfolyamot olyan több évtizedes szakmai tapasztalattal rendelkező oktatók és előadók tartják Agócs Gergely néprajzkutató mellett, mint Berecz András, Fábíán Éva, Raffai Judit, Sándor Ildikó és Voigt Vilmos. Hogyan működik ez a tanfolyam?

– Hihetetlen nagy szerencsénk van, hogy minket Raffai Jutkával az a Voigt Vilmos tanított az egyetemen – ő volt a folklorisztika tanárunk –, aki gyakorlatilag a nemzetközi folklorikatának ma egyik élő vezéregyénisége, és aki sok más elődjével közösen kialakította és alakítja a mai napig azt a magyar folklorisztikát, amelyik világelső, ezt bátran kijelenthetjük. Nem hiszem, hogy lenne még egy olyan nép a világon, amelyik ilyen sokat tudna a saját hagyományos kultúrájáról, mint mi magyarok. Kevés dolog van, amiről elmondhatjuk, hogy abban világelső vagyunk, nos, a néprajztudomány ilyen.

Mesetanfolyamunkkal azt tűztük ki célul, hogy azt a meseanyagot, amely agyonnyomorítva, agyonszerkesztve és rövidítve kerül a könyvekbe, mi előszóvá varázsoljuk, az élő szó művészetévé tesszük újra. Hiszen lélektanilag teljesen más, amikor én valakihez beszélek, valamit felolvasok, vagy egy betanult szöveget mondok el számára. Tessék csak elképzelni, milyen lenne, ha a szomszédasszony átjönne, és könyvből olvasná fel, hogyan égett oda a rántás. Ez elképzelhetetlen! Számunkra pedig a mesével kapcsolatban elképzelhe-

„ Azt tanítják a pedagógusképzőkben a hallgatóknak, hogy a meséket tessék felolvasni, majd dramatizálni és eljátszatni a gyerekekkel. Pedig a mesével a legfontosabb, ami megtörténhet, az, hogy elmondják! ”

tetlen, hogy miért kellene azt szóról szóra bemagolni vagy felolvasni. Annyira más az élőszónak az összes törvénye! Nem szabad haragudnunk a mesekönyvek szerkesztőire, mert ahhoz, hogy olvasmánnyá váljék egy szövegfolklorisztikai alkotás, az írott szónak a követelményeihez kell igazítani. De a leírt mese szövege így már nem, vagy csak részlegesen alkalmas azokra az eredeti funkciókra, amelyeket a társadalmak életében az idők kezdete óta egészen tegnapelőttig ellátott.

– Nagyon izgalmas konferenciát szervezett májusban a Meseszó Magyar Mesemondó és Szövegfolklor Egyesület és a Hagyományok Háza Népművészeti

Módszertani Műhely, amelyen többen, így Ön és Raffai Judit is előadást tartottak.

– A Meseszó Egyesület az én kezdeményezésemre, az itt végzett hallgatóink szervezésében jött létre, és ezen a konferencián a Hagyományok Házával karöltve a mesemondás tanítására próbáltuk ráirányítani a figyelmet. Miközben a 40-es években, *Ortutay Gyula* vezetésével kibontakozott ún. „Budapesti Iskola” a magyar népmesékkel, a magyar szövegfolklor anyagával kapcsolatban kialakított egy olyan egyéniség-kutató módszert, amit a világ összes komoly egyetemén tanítanak, a magyar közoktatásban a népmesével kapcsolatban gyakorlatilag ma 1930-at írnak. Tehát még mindig azt tanítják az óvónőképzőkben, tanítóképzőkben és a tanárképzőkben a hallgatóknak, hogy a meséket tessék felolvasni, majd dramatizálni és eljátszatni a gyerekekkel. Pedig a mesével a legfontosabb, ami megtörténhet, az, hogy elmondják! Nem felmondják, nem felolvassák, hanem annak szövegeit élő szóban mindig újra- és újraalkotva elmondják. Csak így működik.

A konferencián megpróbáltuk ezt a különféle oktatási intézményekből ideérkező pedagógusoknak bemutatni és elmagyarázni. De bevallom, csalódott vagyok, mert azt láttam, nem értjük egymást, nem beszélünk egy nyelvet. Teljesen másról beszéltünk! Ők azt mondták el, melyik kompetencia-felmérés vagy szövegértés-fejlesztés érdekében, milyen olvasás-tanmenetnek, melyik fázisában, hány szótagot kell elolvasniuk a diáknak, és erre a mese miért alkalmas...

A pedagógusok számára azért szerveztük meg ezt a konferenciát, mert aki a mesemondást megtanulja, az a szövegmondásnak olyan technikáival ismerkedik meg, olyan módszert kap a kezébe, amelynek a segítségével a kémiatananyagot is sokkal könnyebben át tudja majd adni. Hiszen *a mesemondás a szövegmondásnak a hagyományban kialakult, évezredek óta csiszolódott gyakorlata*. Olyan gyakorlata, amely arra teszi alkalmassá az embert és a szöveget, amit elmond, hogy aki hallgat-

ja, semmi másra ne tudjon odafigyelni, csak arra, amit a mesemondó mond. Ha azt úgy mondja!

A mese az élő szó művészete! A beszélt nyelv nevű piramisnak a csúcsa! Tehát semmi nem használhat jobban a szövegértésnek vagy az anyanyelvi logika fejlődésének, mint az, ha a gyerek sok mesét hallgat. Nem felolvassák neki, nem eljátszatják vele, hanem elmondják neki a mesét. Ha ezzel a módszerrel adjuk át, akkor megragad bennük. Miért is? Mert olyan technikái alakultak ki a történetmondásnak a mesékben, amelyek egészen egyszerűen beraktározzák az ember tudatába azt a történetet. Ha elolvassa, tizedannyi nem ragad meg az adott történetből, ezt kutatások bizonyítják.

Azt javaslom mindenkinek, keresse azokat az alkalmakat, ahol élőszavas mesemondás zajlik. Mára nagyon sok kiváló kolléga kilépett a színpadokra a tanítványaink közül is, és gyakorolja az élőszavas mesemondást. Figyeljék csak meg, mennyire rögzülnek ezek a történetek!

– Lát esélyt arra, hogy a pedagógusképzésben, a felsőoktatásban az Önök szakmai segítségével a hagyományos mesemondást tanítani kezdjék?

– Ehhez először egy közös nyelvet kellene kialakítanunk, és el kellene jutni oda, hogy a felsőoktatásban dolgozó pedagógusok kíváncsiak legyenek ránk. Sajnos ezen a konferencián azt láttuk – tisztelet a ritka kivételnek –, hogy akik el is jöttek ide, még azok sem „hallották” meg, amit mondunk. Jó lenne, ha kölcsönös nyitottság alakulna ki közöttünk. Mert mi odafigyelünk a közoktatásra, odafigyelünk a pedagógusokat képző intézményekre, és érzékeljük azokat a problémákat, amelyek hátráltatják, vagy legalábbis fékezik a folyamatokat. Próbálunk segíteni, konferenciákat szervezünk, előadásokat tartunk. Remélem, a jövőben eljutunk egy közös nyelvezet kialakításához, ami a közös munka kezdete lehet.

AJÁNLOTT MESEGŰJTEMÉNYEK:

Kisebb-nagyobb gyerekeknek:

Bajzáth Mária: Itt vagyok, ragyogok! Népmesék a világ minden tájáról 0–4 éveseknek, Kolibri Kiadó, 2014
 Bajzáth Mária: Járom az új váramat! Népmesék a világ minden tájáról 4–6 éveseknek, Kolibri Kiadó, 2014
 Calvino, Italo: A nap leánya, Európa Kiadó, 2006
 Grimm: Gyermek és családi mesék, Kalligram Kiadó, 2009 (felnőtteknek szóló történeteket is tartalmaz!)
 Håncsvirág. Norvég népmesék, Móra Könyvkiadó, 2008
 Kovács Ágnes (szerk.): Icinke-picinke. Magyar népmesék óvodásoknak, Móra Könyvkiadó, 2014
 Luzsi Margó: Mesélj nekem – sorozat, Manó könyvek, 2012
 Benedek Elek, Kriza János és Merényi László népmesegyűjtései (elérhető az interneten)
 Több mint ezer népmese közül lehet válogatni
 a <http://www.nepmese.hu/mesetar/nepmesek> oldalon.

Felnőtteknek:

Magyar Népköltészet Tára. Népmesék, regék, mondák. Gyűjtései, több kötetben (Balassi Kiadó)
 Boldizsár Ildikó felnőtteknek szóló mesegyűjtései (Magvető Kiadó)
 Népek meséi, 12 kötet (Móra Kiadó) – már csak antikváriumban kapható
 Népek meséi, 84 kötet (Európa Kiadó) – már csak antikváriumban kapható

(A könyvajánlót Bajzáth Mária állította össze.)

Kisjó Sándor *Árnyék*

Keresztfiam hároméves, és mint ilyen, szenvedélyes kutatója a természeti jelenségek okainak. Megyünk a Körúton, s arra leszek figyelmes, hogy időnként hátra-hátranéz.

– Mit keresel? – kérdem.

– Azt, hogy hova lett az árnyék.

Meglepődve pillantok rá, miféle árnyékról beszél? Mutat a járdára, hogy az előbb ott még árnyék követte léptünket, most pedig nem követi.

– Ó, te kis bohó – tanítom szeretettel –, időközben felhő takarta el a napot, és eltűnt az árnyék.

– De hova lett? – kérdi.

Szeretem, ha a gyerek nem tér közömbösen napirendre a számára érthetetlen dolgok felett, és ha természettudományos választ kap efféle kérdésre. Elmagyarázom hát nagy türelemmel, hogy az árnyékot a nap, illetve annak fénye, jobban mondva a tárgyaknak a fénnel szemben tanúsított áthatolhatatlansága okozza, azaz helyesebben az át nem tolható hatlanság által és következtében. Egyszóval, amíg napfény volt, árnyék is volt, de hogy borulás volt lett, árnyék nem lett volt.

– De hova lett?? – kérdi csökönyösen.

– Hogyhogy hova lett?!? – ordítok, ám leintem magam, csigavér, pajtás, nincs szebb feladat, mint ismereteim bő tárházából hinteni a tudás magvait. – Idefigyelj, bűdös kölok, azazhogy kedves öcsikém... – és a legnagyobb odaadással vezetem be a roppant Térség titkaiba. Elmesélem, hogy a nap százötvenmillió kilométerre van, tehát messzebb, mint Óbuda, ahol Juci néniék laknak, és hogy a fény abból az irdatlan távolságból ennyi meg annyi idő alatt érkezik, ilyen meg olyan sebességgel. Elmondom a húszmillió fokos hőséget, el a parabolát, a hiperbolát, a tejutat, az Androméda ködöt és mindazokat a csodálatos mifénéket, amik az űrt benépesítik, és amik hirtelenében az eszembe jutnak. És éppen azon gondolkodom, hogyha ezt a tökéletesen világos magyarázatot sem érti, akkor megcsapom... amikor szerencsére pont szembe jön anyukája, szeretve tisztelt húgomasszony. Már messziről látja, hogy van valami köztünk, mert pityergőre áll a kisöreg szája, felkapja hát, és gügyög neki a maga anyanyelvén, amit én annyira helytelennek tartok.

– Mi baj, gyönyörűm? – szorítja arcát arcához.

– A keresztpapi nem tudja megmagyarázni, hogy hova lett az árnyék – vádol a kis alattomos teljesen igaztalanul.

– Miféle árnyék, gyémántbogár??

Elszipogja anyunak az érthetetlen természeti tüneményt, és szánakozva nézek szegény asszonyra, no, híres anya, most hogyan fogod megmagyarázni a te nagyon szerény képességeiddel azt, amit én, a kiművelt emberfő nem tudtam megértetni.

– Ja, hogy az árnyék? Hát arra vagy kíváncsi, tündérmadár?! Idefigyelj, arany pillangóm!

Az arany pillangó odafigyel.

– Az árnyékot elvitte a cica – hangzik a tudományos felvilágosítás.

Öcsi szeme kitágul, ajka mosolyra nyílik. Egyszeriben megértette.

Labda, kavics, zsírkréta

Eszközhasználat az óvodában

Szöveg: **Rimányi Zita** | Fotó: Szidor N. Gábor

A konstruálást is segítő építőkockák nélkülözhetetlenek az óvodában. Nemcsak a manuális tevékenység fejlesztése miatt, hanem a kreativitás, a fantázia miatt is. Ezért ilyen játékoknak feltétlenül lenniük kell a csoportszobában, de az se baj, ha az óvodában van számítógép. Többek közt erről is beszélt lapunknak **Barkóczi Mariann** fejlesztő- és óvodapedagógus, a budapesti Fasori Kicsinyek Óvoda vezetője, szaktanácsadó.

– A nagymozgások és a finommotorika fejlesztésére egyaránt szükség van óvodáskorban. Milyen szempontokat tartsunk szem előtt a nagymozgások fejlesztésekor?

– A nagymozgások fejlődése már egész kis korban elkezdődik a kúszással, a mászással, illetve a járás során. Minél többet mozog a kicsi a szabadban vagy a szobában, annál jobb. A nagymozgások fejlettsége szoros kapcsolatban van a tanulási képességekkel. A mozgásban az a jó, hogy akkor is megvalósítható, ha nincs sok eszközünk; néhány labda, apró tárgyak, kavics, termények is elegendő hozzá. Az óvónő tudja, hogy a legjobb, ha a gyermek a saját tapasztalása során fejlődik, a testtudata így szinte észrevétlenül alakul. Fontos, hogy a nagymozgás nemcsak a tornaszobában fejleszthető. Ezért jó például, ha az óvodaudvaron többféle burkolat kialakítására van lehetőség; ha lehet, akkor legyen füves, kavicsos rész is, gumiburkolat, kis lejtő, emelkedő, farönk-sor az egyensúly fejlesztésére. Használhassanak az óvodások kisebb gólyalábat, biciklit, rollert.

– A finommotorika fejlesztése hogyan történjen?

– A finommotorika már óvodáskorban fejleszthető és nagyon fontos lesz az iskolai írástanulás során. Azt kell elsősorban szem előtt tartani, hogy az eszközhasználatban elsődlegesen a szabad játék kapjon hangsúlyt. A pedagógus tudja, melyik játékfajta mit fejleszt, ezért tudatosan is irányíthatja a fejlődést, lehetőséget teremtve a különböző eszközök használatára. Szinte minden eszköz, ami a gyerekek kezébe kerül, akarva-akaratlan segíti a fejlődésüket. A különböző anyagokkal történő munkálkodás (például a gyurmázás, az agyagozás vagy a

homokozás) más-más technikát igényel, így máshogy fejleszt. A finommotorika fejlődése szempontjából érdemes odafigyelni az életkori sajátosságokra: például rajzoláskor is célszerű először vastagabb ceruzát használni, később pedig egyre vékonyabbat, akár háromszög alakút is, ami a helyes ceruzafogás kialakításában segíthet. A zsírkretekészletek között is találhatunk különböző formájú és fajtájú kretákat. Használatuk révén a gyermek önkéntelenül is fejlődik.

- Említette, hogy a mozgás fejlesztése hatással van az értelmi fejlődésre is. Mégis mennyire, hogyan?

- A mozgás minden tevékenység alapja, ha elmaradás van ezen a téren, az kihát a többi képességre is. Iskolába kerülve az írás, az olvasás, a matematikai logika során és a figyelemkoncentrációnál kiütöközik, ha hiányosság van az alapoknál. Szakember révén azonban – szenzomotoros tornával – az idegrendszeri érettség elmaradása behozható. Ilyenkor olyan feladatokat kap a gyermek, melyek során kúszhat, mászhat, gurulhat, így az egyensúlyozása fejlődik, ami az esetleges figyelemzavarára is jó hatással lehet. Elsődleges tehát, hogy a gyermek mozgásai jól működjenek, akkor az értelmi képességei is jobban fejlődnek; jobban tűri majd a monotonitást, jobban be tudja tartani a szabályokat, és jobban követni tudja az utasításokat.

- Pro és kontra vannak érvek amellet, hogy egy óvodás gyermek játsszon-e számítógépen vagy tableten, egyáltalán meg kell-e tanulnia ezek használatát ennyi évesen.

- Változik a világ, a gyermekeknek más képességekre is szükségük lehet, mint szüleiknek, ezért az óvodában a szakmai munkánk során új elvárásoknak is meg kell felelnünk. Az építőkockák, fából vagy más anyagból készült összerakó játékok nélkülözhetetlenek az óvodában. Nemcsak a manuális tevékenység fejlesztése, hanem a kreativitás, a fantázia miatt is. Ezért ilyen játékoknak feltétlenül lenniük kell a csoportszobában. A barkácsolás és a szerepjátékok is fontosak, mert ezek által a gyerekek modellezhetik a felnőttek világát. Nem baj, ha az óvodában lehetőség van az IKT-eszközök használatára, hiszen általuk a külső világot viheti be az óvónó az óvodába. A digitális eszközök a gyerekek felkészültségét, tájékozottságát növelhetik, illetve a motiválásban is jól hasznosíthatók. Használatukat azonban nem úgy kell elképzelni, hogy leültetjük eléjük a gyermeket, ő pedig nyomkodva a billentyűzetet játszik, és nem is kerül kapcsolatba a társaival. A digitális eszközök elsősorban az intézmények közötti kapcsolatot szolgálják, és az a jó, ha a rajtuk lévő programokat az óvodapedagógus tudatosan használja – a saját munkájához vagy épp szemléltetéshez. Például megmutathatja rajta, hogyan kell házat rajzolni, amit ki is próbálhatnak a kicsik, s amit aztán lerajzolnak papíron is. Ez fejlesztheti az ábrázolási készséget, vagy segíthet akkor, ha félnek még ceruzával rajzolni.

Megadni a szép mozgás örömét

Szöveg: **Gósi Lilla** | Fotó: Kallos Bea

Egy kézzel végzett technika, amely hatékonyan alkalmazható a mozgássérülések gyógyításában. Egy hely, ahonnan a kezelésnek köszönhetően száz gyermekből nyolcvan egészségesen távozik. Egy asszony, aki az életét a gyógyításra és a fejlesztésre tette fel. **A Dévény Anna Alapítványnál jártunk.**

– Kezdetben magam sem gondoltam, hogy ez a gyerek járni fog egyszer. Most pedig nézze, hogy szalad!

A fenti mondat Budán, a Dévény Anna Alapítvány épületében hangzik el. Itt valósul meg az a rendhagyó terápia, amelynek levédett elnevezése Dévény Speciális manuális technika-Gimnasztika Módszer, röviden DSGM. A beszélő pedig az az őszhajú mozgáspedagógus-gyógytornász, egyben művészi torna-szakember, aki a módszert kidolgozta, és sikerrel alkalmazza immár négy évtizede: Dévény Anna.

Panni néni, ahogy a szülők és tanítványai szeretettel nevezik, fáradt és harcra kész, ha az igazáról van szó, de szempillantás alatt megenyhül, amikor egy édesanya karján pár hónapos csecsemőjével odaköszön neki.

– Csodálatosan borzalmas négy évtized van mögöttem – mondja. – Csodálatos, mert egy működő, mindenki számára érthető, valódi gyógyulást elérő mozgásrehabilitációs rendszer jött létre tapasztalataim és persze rengeteg, erőn felüli munkám során. És borzalmas, mert békességre és harmóniára törekvő természetemmel negyven éve többfrontos harcot vívok. De a harc elkerülhetetlen, mert amit csinálok és mondok – ma már százötven tanítványommal együtt –, az más, mint ami eddig volt. És tudjuk jól, hogy a „másság” nem egyszerű dolog.

– Mit jelent ez a „másság”?

– Kezdjük ott, hogy az én felbukkanásomig soha senki nem határozta meg, hogy mi a gyógyítás és mi a fejlesztés közti különbség. Én mondtam ki először, hogy gyógyítás az, hogy beindítom, ami nem működik, és nem akárhogy, hanem helyesen. Fejlesztés, hogy a már helyesen működőt továbbcsiszolom, továbbfinomítom. A sorrend nem felcserélhető, mert ami nem működik, azon nincs mit fejleszteni.

Korai fejlesztés, nagy hatás

A Dévény-kezeléssel minden életkorban jó eredményeket lehet elérni, de a korán megkezdett kezelés a leghatékonyabb. Az Alapítványnál kezelt szülési sérült csecsemők gyógyulási aránya 80%, vagyis száz érintett gyermekből nyolcvan – akik eddig sérülten éltek – egészséges lesz, ha időben megkapja a Dévény-kezelést. A módszer hatékonyságának az a magyarázata, hogy közvetlen stimulációval, kézzel végzett speciális gyógyító technikával az agy tartalékállományát – amely öt hónapos kor után élettanilag leépül – a kezeléssel be tudják indítani. Az öt hónap nem matematikai szám, de tudni kell, hogy az idő az eredményesség ellen dolgozik. A kezelés hatékonysága függ a probléma típusától is.

DÉVÉNY ANNA

Született Budapesten, 1935-ben. Gyógytornász, művészi torna-szakedző. Módszerének, a Dévény Speciális manuális technika-Gimnasztika Módszernek (DSGM) a létrehozója, a Dévény Anna Alapítvány szakmai vezetője és a DSGM posztgraduális szakgyógytornász-képzés szakmai irányítója. Húsz éve tart speciális tréninget a Magyar Állami Operaház Balettegyüttesének. 2003-ban Batthyány-Strattmann László-díjat; 2010-ben Prima Primissima díjat; 2012-ben Miniszteri díszoklevelet; 2013-ban Budapest I. kerület Díszpolgára címet; 2014-ben a Magyar Érdemrend Középkeresztjét; 2015-ben PRO FAMILIS díjat kapott.

– Ez magától értetődő. Mi ezzel a gond?

– Magának természetes, de a gyógyító mozgás területén senkinek nem az mind a mai napig. A mozgásrehabilitáció minden területén – itthon és a nagyvilágban is – mindenki fejleszt, vagyis azt erőltetik, amire a csecsemő, a gyerek vagy a felnőtt nem képes. „Tessék csinálni!” – mondják. De a páciens soha nem azért nem csinálja, mert nem akarja, hanem mert nem tudja. Nem képes rá. Ha nem teszem képessé, a lehetetlent várom el tőle. Én is ezt csináltam húsz évig neurológiai betegekkel. Meg is hasonlultam, mert semmit nem tudtam elérni. Sikerélmény nélkül nem lehet dolgozni. Illetve lehet, csak hát az megöli a lelket. Miután „kétszakmás mozgász” vagyok, és a gyógytornával párhuzamosan mindig művészi tornát is tanítottam, át akartam állni csak erre. És milyen az isteni forgatókönyv, az utolsó pillanatban, mielőtt a gyógytornászi munkát abbahagytam volna, jött az a lehetőség, amellyel saját utamon elindulhattam. Ezt a rögzös, mégis szépséges utat rovom immár négy évtizede.

– Miért teszi?

– A rászorulókéért. A hozzámfordulókéért. A bennem bízókért. A segítség örömeért. A felismerések igazáért. Néha csak ülök, holtfáradtan bámulok ki a fejemből, és nem értem, hogy kerülök ennek az egésznek a közepébe. Aztán összekotrom magam, és nem kérdés, hogy megyek-e tovább.

– Térjünk vissza a Dévény-módszerre. Mi a DSGM lényege? Mivel gyógyít?

– Módszerem gyógyító része az a speciális manuális technika (SMT), amely millió gyakorlati tapasztalat alapján jött létre. Kézzel végezzük, és az izomzattal dolgozunk. Két dolgot csinálunk vele: az izmok, az inak és a kötőszövet állapotát normalizáljuk, és egyidejűleg az izmokban és inakban lévő idegvégződések közvetlenül ingereljük, természetesen a bőrön keresztül. Ez a direkt ingerlés lett a szülési sérülések valódi gyógyításának a kulcsa. A gyógyulás nálunk normál mozgást és normál életlehetőséget jelent, nem azt, hogy a sérültet valahogy foglalkoztatjuk. A gyógyulás feltétele a minél korábban, lehetőleg már az inkubátorban elkezdett terápia.

– Miből áll a másik rész, az úgynevezett fejlesztés?

– A fejlesztés a speciális testképző gimnasztikával (STG) történik, amely egyesíti *Berczik Sára* nagyszerű testképzési elveit saját gyakorlati tapasztalataimmal és elgondolásaimmal. Így jött létre az úgynevezett Dévény testképzés. És itt köszönöm meg mesteremnek, *E. Kovács Évának* – aki Berczik Sára elveit alkotó módon alkalmazta – több évtizedes tanítását. Ez lett stabil alapja módszerem testképző részének, amely három területen alkalmazható: a sérülteknél, az egészséges átlagképességűeknél és a hivatásos táncművészeknél. ▶

– Hogy kerül egy lapra a sérült és a profi?

– Már vártam ezt a kérdést. Úgy, hogy ez a testképzés nem stílus és nem műfaj, hanem a testből kihozható maximum technikája. Egyenesen ülni csak egyféleképpen lehet jól. Ez az egyféle a „minta”. Ezt kell megcélozni, attól függetlenül, hogy ki milyen mértékben tudja ezt elérni. Természetesen a sérülttől nem azt várom, amit a „szupertől”, de a szuper testben is benne maradhatnak lehetőségek, ha nincs minden testrész tudatosítva és kidolgozva. Berczik Sára rendszerének egyik alapelve a relatív képességekre építés. Ez azt jelenti, hogy nem kötöm fizikai feltételekhez a mozgástanítást, hanem megnézem, hogy az adott test mire képes, és azon belül hozom ki a maximumot. Ez az elv tette lehetővé a sérülésekre történő transzponálást.

– Hogyan kellene az egészséges mozgásrendszert fenntartani, és lehetséges-e a „dévényes szemléletet” átvinni a hétköznapiakba?

– Nagyon fontos, hogy először is mindenkinek tudatos mozgáskultúrája legyen, uralni tudja a testét. Ha ez megvan, utána lehet specializálódni, megtalálni a mozgásformát, amiben tehetséges a gyerek, ami neki való, amit szívesen csinál. Megszerettetni kellene a mozgást a gyerekekkel. Nem megoldás, hogy a gerincferdüléssel gyerekeket fűzőbe kényszerítik. A gerinc ugyan nem egyenesedik ki, viszont lemerevszik az egész törzs, és kialakul a betegségtudat, amit aztán egész életükben hurcolnak magukkal. Fűző, lélekmegnyomorítás és

betegségtudat helyett a szép mozgás örömét megadva kellene korrigálni. Nagyon fontos, hogy a gerincferdülteket is kezelni kellene speciális technikákkal!

– Jól tudom, hogy az Alapítvány szervez testképző foglalkozásokat a tanév során?

– A csoportos órák szeptembertől indulnak, heti órarend szerint. Célunk az egész test kidolgozása különböző kis kombinációkban. Ajánlott óvodáskortól kezdve a felnőtt átlagemberekig mindenkinek, még időskorban is.

Csoportos órák

A Dévény Anna által kidolgozott speciális testképző gimnasztika elvei és gyakorlata alapján az Alapítvány csoportos órákat is tart az V. kerületi Október 6. u. 24. szám alatti tornateremben. Az órák gyermekek és felnőttek számára is korlátozás nélkül elérhetők. Külön csoportokat biztosítanak a mozgásproblémákkal küzdő és az egészséges mozgású gyermekeknek és felnőtteknek. Ez a típusú testmunka nem stílus és nem műfaj, hanem a testből kihozható maximum technikája. Az itt folyó testképzés lényege a tudatos, pontos, differenciált mozgáskultúra kialakítása.

Az órabeosztásról információk a www.deveny.hu honlapon elérhetők.

A tanítás kezdete: szeptember 15.

- A szülési sérülések gyógyításán kívül mely területeken hatékony még a Dévény-módszer?

- Nagy szívügyem még a traumatológia. Ilyen esetekben, ha nincs ideg- vagy idegrendszeri sérülés, a manuális kezeléssel rövid idő alatt minőségi javulást, gyógyulást lehet elérni. Itt is döntő a minél hamarabb megkezdett kezelés. De elmondható, hogy a mozgássérülések valamennyi területén a képessé tevés az első lépés. Ennek pedig leghatékonyabb eszköze a speciális manuális technika. Lehet, hogy holnap lesz egy jobb, de ma nincs.

- Hogy történik az utánpótlás biztosítása?

- Az Alapítvány szervezésében folyik az akkreditált, négy féléves posztgraduális DSGM-szakgyógytornász képzés. Huszonhat fő egy-egy évfolyam létszáma, mert ez szinte személyre szóló oktatás. A túljelentkezés ötszoros. 2016 januárjában indul a tizedik évfolyam. Eddig a fő szempont az volt, hogy minden nagyvárosban és Budapest minden kerületében legyen legalább egy „dévényes”.

- A Dévény-módszer igazi hungarikum. Nemzetközi szinten miért nem ismerik?

- Több megkeresés is volt, de nincs kapacitás a külföld felé nyitásra, vagyis arra, hogy külföldi gyógytornászokat képezzünk. Jelenleg a magyar igényeket is csak a legnagyobb erőfeszítéssel tudjuk kielégíteni. Nem nyújtózkodhatunk tovább, mint ameddig a takarónk ér.

Hallgatom Dévény Annát, és arra gondolok, az úttörőknek nehéz. Megküzdeni azért, amiben hisznek és amiről kezdetben csak maguk látják, hogy működik. Bár az Egészségbiztosító idén júliustól önálló kódot biztosít a Dévény-módszernek, ami anyagilag is nagyobb támogatást jelent az eddigiéknél, azért az Alapítvány fenntartása így is nehéz. A munka szerteágazó, ezenfelül pedig Dévény Anna kezei alatt alakul még valami, amiben benne lesz munkásságának lényege: könyvet ír. Ahogy mondja: nem kiábrándult, csak realista, már nincsenek illúziói. Ennek ellenére mély hálával köszöni a Gondviselésnek, hogy megkaphatta ezt a gyógyítást, hogy tud segíteni, és nem érti, bár nagyon örül neki, hogy sokan szeretik.

Gyógyítás a gyakorlatban

Az Alapítvány Széll Kálmán téri épületében egyszerre több teremben valósul meg a terápia. A kezelés hatvan percig tart, a szülő jelenlétében. Sokan számolnak be javulásról, gyógyulásról mind személyesen, mind az internetes fórumokon. Ráadásul a kezelésnek két pozitív mellékhatása is van: a kezelt gyerekek kimondottan ügyesek, értelmesek lesznek, gyakran az átlagnál is jobbak.

Előfordul, hogy a gyerekeket elővigyázatosságból, például a gyermekorvos ajánlására viszik „dévényes” szakemberhez. „A kislányomat három hónaposan hoztuk el először az Alapítványhoz – meséli egy édesanya. – Feltűnt, hogy mindig a jobboldalán fekszik, úgy mondják, „kiflizik”. Dévény Anna megvizsgálta, és javasolta a kezelést. Azóta járunk ide. Mostanra behozta a lemaradást. Az elsődleges célt, hogy tudjon forogni, időben elértük, most a kúszást kezdi. A kezelést elővigyázatosságból folytatjuk: nem hagyjuk, hogy probléma alakuljon ki.”

Szülőként nem könnyű felismerni, mikor van baj, és javasolt-e a kezelés, de vannak bizonyos gyanújelek.

Feltűnhet az izomtónusban való eltérés, tartási aszimmetriák, kötöttségek. Előfordulhat, hogy a kiscsecsemő csak egy oldalra fordítja a fejét, nem tűri a hason fekvést. Prevenációs céllal ilyenkor is érdemes megvizsgálni a kisgyermeket, hiszen minél korábban elkezdik a terápiát, annál hatékonyabb.

Óvodapszichológusok útkeresése

Szöveg: **Rimányi Zita** | Fotó: Szidor N. Gábor

A mostani a második tanév, hogy szervezeten, országos szinten létezik az óvodapszichológusi ellátás. Kicsit még friss ez a dolog, az útkeresés is jellemzi, s mindegyik szakember a saját szemlélete, képzettsége szerinti módszereket részesíti előnyben, ki a művészetterápiás eszközöket, ki a családterápiás szemléletet, amit jobban ismer; színes a paletta ebből a szempontból – mondja **Haraszti Tamás** óvodapszichológus, akihez négy óvoda tartozik, hetente egyszer pedig a pedagógiai szakszolgálatban lát el feladatokat.

– Miért van szükség óvodapszichológusra, és kivel is foglalkozik pontosan?

– Elsődlegesen az óvodapedagógus támogatása a feladata, például az óvodai csoporttal, a csoportdinamikával, vagy akár egy-egy gyermekkel felmerülő kérdésekkel kapcsolatban. Másodsorban a szülők számára biztosít konzultációs lehetőséget. Emellett hospitálás során megfigyeli a gyermekeket, segít a közös hangot megtalálni az óvodapedagógusok és a gyermekek, a pedagógusok és a szülők közt. A gyermekeket tehát jellemzően indirekt módon, nem közvetlenül segíti: érdeklükben a pedagógusokkal és a szülőkkel foglalkozik.

– Milyen problémákkal keresik meg általában?

– Pedagógusok többször fordulnak hozzám túl csendes, visszahúzódó, szorongó gyerekek miatt, nekik csoportfoglalkozásokat szoktam tartani, illetve gyakran találunk meg viselkedési problémák kapcsán is. De nem mindig pszichológiai jellegű gondokkal keresnek meg. Gyakori, hogy a hozott probléma háttérben mozgásfejlődési elmaradás vagy egyéb tünet áll, ilyenkor segíték a megfelelő szakember megtalálásában. Preventív jelleggel szoktam óvodai csoportokban hospitálni, akár egy-egy gyermeket megfigyelni. Ilyenkor feltűnhet a hallásvizsgálat szükségessége vagy a mozgáséretlenség.

Vándorélet az óvodapszichológusé, több intézményt lát el. A feladatom így inkább a szűrés, nem a terápia, de rajtam is múlik, hogy egy gyerek, ha szükség van rá, terápiás ellátásban részesüljön. A nagycsoportosoknál a tanköteles korúak szűrésében kell szerepet vállalnom, mert az intézményváltás mindenképp megterhelő élethelyzet a gyermekek számára. Egyéb, váratlan élethelyzetekkel is meg lehet keresni az óvodapszichológust: például, ha valamelyik szülő elveszti az állását, elválnak, vagy a gyermeknek kistestvére születik. Különösen nehéz, ha akkor születik testvére, amikor épp óvodába kerül. Veszteségként éli meg, hogy kiesik a

figyelem központjából, ezért a viselkedése megváltozik. A szülők vizelési, székelési probléma miatt is szoktak tanácsot kérni, esetleg evési, alvási gondok okán. A dadogásnak is lehet pszichés oka, és feltűnhet a szülőknek, hogy gyermeke esetlen, sokszor éri baleset, vagy nagyon mozgékony, nehezen nyugszik meg...

– Hogyan segít ilyen esetekben az óvodapszichológus?

– Nincs általános megoldókulcs, minden probléma egyedi, eszerint igyekszem azt átbeszélni a szülőkkel, az óvodapedagógusokkal. Szoktam tanácsolni olyan játéktevékenységet, mesét, eszközt, amit a szülők tudnak alkalmazni és adott helyzetben segíthet. Nagyon fontos hangsúlyozni a konzultáció során, ha nem betegségről van szó, hanem nehéz élethelyzetről. Ha a szülő elakad, akkor találni kell olyan megoldást a beszélgetés során, amit akár maga is alkalmazhat és továbbblendíti, s inkább csak finom változást jelent a család működésében. Például a figyelem újraosztását eredményezi. A gyermek sokszor olyan viselkedéssel szerzi meg a figyelmet, amit rosszaságnak titulálunk, mert amit így elér, az is jobb, mint a semmi. De okafogyottá válhat ez a rosszaság, ha eleve figyelmet biztosítanak neki. Mindezek mellett persze az is előfordul, hogy terápiás segítségre szorul a gyermek vagy a család, ilyenkor segítséget nyújtunk a terápiára való felkészülésben, az ellátás elérésében. Emellett kapcsolatot tartunk a Pedagógiai Szakszolgálattal, és követjük a gyerekek fejlődését.

– Milyen hozzáállással találkozik leggyakrabban a szülők részéről?

– Általában nyitottak, de van, aki megijed attól, hogy pszichológusra van szükség. Ezt úgy éli meg, hogy ő rontott el valamit, ezért frusztrálttá válik. Azon dolgozom, hogy ezt ne így fogja fel, így a közös útkeresés során általában fel is oldódnak a szülők.

Az 1. osztály kicsit még óvoda

Szöveg: **Rimányi Zita** | Fotó: Szidor N. Gábor

Bár az óvoda felkészíti a gyerekeket az iskolára, első osztályban még alkalmazni kell az átmenetet segítő módszereket – javasolja **dr. Bakonyi Anna** óvodapedagógiai szakértő, c. főiskolai docens.

– Az óvodából az iskolába kerülő gyerekeknek mekkora szakadékot kell átlépniük?

– Tényleg nagy a különbség az óvoda és az iskola között a gyerekek számára, és elsősorban nem azért, mert kevesebbet játszhatnak az iskolában, mint az óvodában. Persze a napirend változása is számít, de még inkább a másféle szakmai módszertan hatása. A tanulásra megérhet önmaga is a gyermek, de a tanulás még sokáig, hat-nyolcéves korig jellemzően cselekvő tanulás, nem pedig pusztán hallás, olvasás utáni, megjegyezni, „bemagolni” való tananyag. Ezért fontos, hogy a cselekvő tanulásra, játékra, élmények aktív megélésre, gyakorlásra épüljön a tananyag az első osztályban. A csoportos munkára, az együttműködésre, az önkéntességre, a játékosagra, a saját élmények szerzésére és nemcsak a verbalításra épülő tanulás lesz hatékony, ez „épül be” a gyermekbe. A pedagógusok számára ehhez szükséges módszertani tudás már rendelkezésünkre áll, csak alkalmazni kell. Érdemes élni vele, hogy ne legyen szakadék az óvoda és az iskola között, hogy meglegyen a megfelelő átmenet.

– Mit kell tudnia egy elsős tanítónak a váltás nehézségeiről?

– Ebben az életkorban még mindig érzelmi lény a gyermek, ez a jellemzője fokozatosan alakul át tudatossággá, éppen a felfedező tanulás öröme által. Azért érdemes ilyenkor csoportmunkában megoldatni a feladatokat a kisdíákokkal, mert egyiküknek a tudása segítheti a többit: van, aki az elemzésben jobb, másikuk az írásban vagy a rajzolásban. Közös eredményük lehet így egy-egy sikeres megoldás. Az egyéni képességek, az érdeklődés, a játék, a cselekvés, az együttműködés és az önálló gondolkodás mezsgyéjén a teljes pedagógiai paletta módszereit érdemes alkalmazni.

– Mi az, ami még nem várható el egy kisdíáktól, aki épphogy elkezdte az iskolát?

– Például az, hogy sokáig a helyén maradjon egy helyben ülve, hogy önállóan gondoskodjon a holmijáról teljes segítség nélkül, és a ceruzát megfelelően tudja használni az ici-pici sorközökben, vonalas, vagy kockás füzetekben. Időt kell hagyni neki számos dolog megszkasására. Az nehéz egy elsősnek, hogy egy helyben üljön negyvenöt percen át és még a szünetben se szaladgáljon, és akkor még ott van a házi feladattal töltött idő... Nemcsak azért nem jó a negyvenöt perces felosztás, mert nem elvárható, hogy ilyen hosszú időn át fegyelmezetten üljön a helyén a kisgyermek, hanem azért se, mert az élet nem tantárgyakból áll, az egyes tantárgyak tudástartalmai összefonódnak. Az egybefüggő, projektekben történő tananyagszervezés korszerűbb. További zavaró tényező a teljesítményelvárás, az osztályozás is.

” A tanulás hat-nyolcéves korig jellemzően cselekvő tanulás, nem pedig pusztán hallás, olvasás utáni, megjegyezni, „bemagolni” való tananyag. Ezért fontos, hogy a cselekvő tanulásra, játékra, élmények aktív megélésre, gyakorlásra épüljön a tananyag az első osztályban. ”

Értékeli persze már az anyuka is a kicsinyét, és az óvodában is kap dicséreteket. Az iskolában az a helyes, ha arra alapozva értékelik, ahol épp tart a gyermek, önmagához képest kell az előrelépését, a fejlődését elismerni, nem pedig azt, hogy másokhoz, a szünetekhez viszonyítva mire elég a teljesítménye. A standard értékelési forma másra való, az a tanárnak jelzés, hogy hol tart a gyerek a többiekhez képest. S időt kell hagyni nekik; például az íráshoz szükséges finommozgás is lassabban alakul ki, ezért hasznos nagyban gyakorolni a betűk alapformáinak megrajzolását. Ez jó módszer, nem ellentétes a modern eszközök használatával, amiket otthon lát a szüleinél a kisdíák, és szinte belenő azok alkalmazásába is. A modern technika felhasználása külön tudomány, és egyre inkább elengedhetetlen. Érdekes mindemellett az óvodai csoportszobához hasonlóan berendezni elsőben az osztálytermet, például csoportmunka során körbeülhetik az asztalt, és lehet egy játszórész is a polcon pár játékkal. Legyen a pihe-

nésre is egy hely, egy szőnyeg, ahol akár hason fekve is történhet egy-egy foglalkozás.

– Mi az, amit viszont tudnia kell már egy első osztályba kerülő tanulónak?

– Bizonyos figyelemkoncentrációra szükség van a mozgásos felfedező tanuláshoz is, hogy a probléma iránti érdeklődés után végig tudja vinni a feladat megoldását a gyerek. Az irányíthatóság, az együttműködési képesség, a tanulási vágy is jelen van már az óvodáskor végén. A mesehallgatásra, annak megértésére, a rajzolásra, a dalok, a versek szeretetére, valamint a különböző készségek, képességek fejlesztése által természetesen felkészíti az óvoda a gyerekeket az iskolára. De az iskolában is elsősorban élményszerű játékkal és az azokhoz kapcsolódó feladatokkal kell érdekeltté tenni a tanulásban a kicsiket.

Tőle tanultam a mesék bölcsességét, Arany balladáinak ritmusát, a versmondás örömet, az ünnepek ragyogását, tőle tanultam, hogy a jót önmagáért szeretjük és a szép önmagáért tetszik. Minden igazság alapját, minden készülődés izgalmát, az első kereszthímzés büszkeségét, a testedzés tisztességét. Kuncogni is tőle tanultam és titkolózni kicsit, amikor muszáj, és a sötétben egy kört futni a ház körül akkor is, amikor féltém. És tőle tanultam az esti imát, a megbocsátást és a paradicsomos-margarinos kenyér egyszerű gazdagságát. Tőle tanultam azt is, hogy Mikulás van és nem Téalapó, és hogy mindig csak arra a harmadikra hallgassak, mert az a szeretet.

Másfél éve már, hogy nem hív fel születésnapok vagy Anyák napja előtt, hogy megkérdezzem, mivel készültem, hogy figyelmeztessen és nevetve emlegesse, hogy van még nála 'zsebpénzem', ha kell... Másfél éve már, hogy Karácsony előtt egy nappal nem indulok el hozzá, hogy órák hosszat olvassuk az ünnepi történeteket és a meséket Edmondo de Amicistól, Oscar Wilde-tól és Dickenstől.

Másfél éve már, hogy mindenütt velem van. Minden sóhajban, mozdulatban, gyerekes és felnőtt aggodalomban, és bátorságban. Mindenütt velem, és már sehol sem körülöttem.

Ő volt az én óvó nénim. A nagymamám.

„Az óvodásaim küldték” mondogatta karácsonykor, amikor a tömött postaládából kiestek az üdvözlőkártyák, vagy születésnapján, amikor egyre szólt a telefon. És az igazi óvodásai között én, az unokája voltam az egyik legbüszkébb.

A kezdetektől

Szöveg: **Aczél Petra** | Fotó: Nagy Gábor

Tőle tanultam, hogy gyermekhez érteni, a kisgyerek igazát tudni, a nyelvét beszélni különleges adomány. A lélek tisztaságának, a türelemnek, az élet szeretetének, a derűnek és a bölcsességnek egyedülálló vegyülete. Csak a jó embereknek adatik meg, s a gyerekek ismerik fel igazán. Mint valami különleges illatot vagy ízt, ami helyes, egészséges és tápláló. Ami igaz. Ami nélkül nem lehet élni. Ez olyan lehet, mint az igazság módszertana. Elemi, friss és eltéveszthetetlen.

Amiről aztán valamiféle rosszul értelmezett tudatosság miatt olyan könnyen mondunk le, mint a táncról, az éneklésről, a rajzolásról, a koszorúfűzésről, az ugrókötelezésről. Mint a mondókákról és a mesékről. Ezeket olyan 'egyszerű' dolgoknak gondoljuk, pláne egy 'vezetői összefoglalóhoz', egy 'stratégiai tervhez' vagy egy adóbevalláshoz képest. Pedig mekkorát tévedünk!

Idén ezt a tévedést ajánlom fel az óvoda pedagógusainak, akik emberségünket és létünket alapjaiban igazítják közösségi formára. Akik élni és remélni tanítanak, játékot kérnek és tudni engednek. Akiket még meg lehet ölelni. Akik ugyanúgy ott állnak az iskolai bizonyítványunknál, a megszerzett diplománknál, az első munkanapunknál. Akiket soha nem feledünk.

Nekik ajánlom és annak, aki a kezdetektől szeretni és tisztelni tanított őket.

Antropológiai megfigyelésekből tudjuk, hogy a tanyai-falusi gyerekek megfigyelőképessége rendszerint jobb, szóbeli kifejezőképességük viszont rosszabb, mint a városi gyermekeké. Ezzel szemben a városi gyerekek megfigyelőképessége rosszabb, szóbeli kifejezőképessége viszont jobb. A képet tovább árnyalja a szociális, családi helyzet.

Az óvodában a gyerekek viselkedésének megfigyeléséből sok mindenre lehet következtetni. Erre használja a pszichológia és a pedagógia a „jósló tünetek” kifejezést. Anyanyelvi szempontból ilyen „jósló tünet” lehet a hallgatás vagy a beszédhiba; az agresszió; az együttműködési-kapcsolatteremtési készség akadályai. Óvónők mesélik, hogy sok kiscsoportos beszélni sem tud, s nincs tisztában a legalapvetőbb társadalmi szokásokkal (még nem találkozott más környezetből származó emberekkel).

Most sajátos nézőpontból következzenek a jósló tünetek megfigyelései! A gyermek nyelvi fejlődésének megfigyelésekor érdekes tanulsággal szolgálhat, amikor a gyermek halandzsázik, azaz az adott anyanyelv nyelvtani szabályainak megfelelő, értelmes beszédnek ható, de jelentéstanilag értelmetlen, összefüggéstelen mondatokat mond. A halandzsázást a szülők és a pedagógusok általában rossz szemmel nézik, pedig az anyanyelvi fejlődés egyik érdekes és fontos mozzanata rejlik benne. A gyermek halandzsája rendszerint a felnőttek beszédének utánzása. Az utánzás igen fontos anyanyelv-tanulási, sőt általában kultúraelsajátítási módszer. Azt is mondhatjuk, hogy a halandzsá-beszéd (vagy a halandzsá-olvasás, amikor a gyerek még nem tud olvasni, de úgy tesz, mintha olvasna) az anyanyelv-tanulási folyamat szerves része, a későbbi folyamatos, helyes beszéd egyik alapja. Sokan halandzsának tekintik a gyermek gyakori csapongó, fantáziáló, kevés

Legfőbb érték: az idő

Szöveg: **Balázs Géza** | Fotó: Nagy Gábor

logikai összefüggést mutató beszédét, a „túlbeszélést” is, ez azonban sokkal inkább pozitív tulajdonság, és ugyancsak a későbbi kreatív beszéd megalapozása.

A pszichológusok szerint kisgyermekkorban nagyon fontos a „lassú alapozás”. Vagyis a gyerekeket nem szabad túlterhelni információval, hanem megfelelő időt kell biztosítani számukra a legalapvetőbb készségek elsajátítására (beszélgetés, játék, szereplés-szerepeltetés, a környezet tapasztalati fölfedezése: kirándulás, séta, különös tekintettel a „testérzékelésre”, és általában a mozgásra). A minél eszköztelenebb tevékenységi formák is nagyon fontosak: például a madármegfigyelés, madáretető-készítés, rajzolás, újságokból montázskészítés, közös éneklés, szavalás, meseolvasás, mesehallgatás, mesemondás, mozgásos gyermekjátékok, várépítés, babaöltöztetés. S mindezen tevékenységeknek a megfigyelése sok-sok jósló tünettől szolgálhat a gyermek jövőjére nézve.

Ide kapcsolódik „készjáték-mentes” óvoda elképzelése, amely eltávolítja az óvodából a szép, kidolgozott, „kész” játékokat, és helyett egyszerű anyagokat ad a gyermekek kezébe, hogy fantáziájuk, kapcsolatteremtő és együttműködő képességük segítségével alkossanak. Még most sem felejtettem el, pedig fél évszázada már, hogy a Keresztúri úti óvodában egyszer mekkora nagy várat emeltünk építőkövekből. Óvónő ismerősömet csodálom, hogy a gyerekekkel közösen mi mindent képes varázsolni cérnából, fából, vászonnál, parafa dugóból. Gyűjtöm is szorgalmasan somgyi óvodájuknak a parafa dugókat...

Az óvodának óriási előnye, hogy lehetőséget ad a „szabad játékra”. Az óvoda legfőbb értéke: az idő. Tegyük hozzá, hogy bár sokféle tudományos felfogás létezik az óvodapedagógiával kapcsolatban, a „kísérletek”, „reformok” talán még nem okoztak zavart. Vitán felül áll, hogy az óvodai nevelés kulcsa az egészséges, derűs, nyitott, empatikus, toleráns személyiségű óvodapedagógus. Én is emlékszem az óvó nénimre.

Tanácsok óvónőknek

Konfliktuskezelés az óvodában

Szöveg: **Szódy Judit** pszichológus, szakújságíró

Az óvoda olyan munkahely, ahol mindenki erős érzelmekkel dolgozik. Az óvónő, az óvodás és a szülő egyaránt kerülhet olyan helyzetbe, amely konfliktusforrás lehet.

Az óvónő egyik feladata, hogy egybetartsa a csapatot, úgy, hogy a gyerekek is jól érezzék magukat, ehhez pedig rendszerre, rendre és keretekre van szükség, amelyekhez ragaszkodnia kell. A gyerekek különböző szerkezetű és értékrendű családokból érkeznek, különböző temperamentummal, érzékenységgel. A szülők pedig féltik a gyerekeiket az ismeretlentől, vannak, akik lelkifurdalást éreznek amiatt, hogy közösségbe adták a kicsit. Érzelmek, felelősség, indulatok! Megannyi ok a súrlódásra.

Mit kezdünk a konfliktusokkal?

- Lehetünk konfliktuskerülők. Ez a legkevésbé hatékony, mert a problémát csak a szőnyeg alá söpörjük, de nem jön létre megoldás.
- Megelőzhetjük a konfliktusok egy részét – ha ismerjük a gyerekek és a szülők lelkiállapotát, és azt, hogy mi az, amit elvárhatunk tőlük.
- Kezelhetjük a konfliktusokat – ha ismerjük azokat a kulcsokat, amelyek úgynevezett „győztes-győztes” játszmákhoz vezetnek, vagyis mindenki elégedetten távozik.

A) A konfliktuskerülők

Mindannyiunknak van olyan ismerőse, aki retteg attól, hogy valakivel vitába keveredjen, hogy olyan helyzetbe csöppenjen, amelyben meg kell védenie a maga igazát. Ennek több oka is lehet. Van, aki egész gyerekkorában a szülei veszekedését hallgatva, tudattalanul „megfogadta”, hogy ő aztán nem fog soha vitát gerjeszteni vagy veszekedni, hiszen ezzel megkeserítené mások életét. Van, akinek nagyon kevés az önbizalma ahhoz, hogy bármit kétségbe vonjon, hogy vitába keveredjen, hogy meg merje védeni magát, a maga igazát, és meg tudja fogalmazni az érveit éles helyzetben. Van, aki soha nem is biztos az igazában. A konfliktuskerülők minden vitában a veszekedés rémét látják. A konfliktuskerülőkkel csak látszólag szép az élet, valójában hajlamosak arra, hogy olyan kompromisszumokat kössenek, melyek a környezetük számára hátrányosak. Nem tudják képviselni a saját érdekeiket, de a családjuk, gyermekeik, vagy más, tőlük függő személyek érdekeit sem,

legfőbb szélcső esetében. Sokszor elszalasztják a lehetőséget arra, hogy már akkor felhívják a figyelmet bizonyos nehézségekre, amikor még egyszerűen megoldhatóak lennének. Ők azok, akik görgetik maguk előtt a problémát, vagy éppen a szőnyeg alá söprik, nem vesznek róla tudomást.

Konfliktuskerülő például az a szülő, aki hosszú hónapokig nem jelzi az óvónőnek, hogy a gyereke fél az egyik óvodástársától, emiatt nem akar oviba menni, minden reggel sír. Az ilyen szülő nem akarja azt a látszatot kelteni, hogy kétségbe vonja az óvónő pedagógiai képességeit.

Konfliktuskerülő az az óvónő, aki nem szól a szülőknek, hogy az éppen szobatisztává vált gyereke egyszerűen letolható nadrágot adjanak. Nem meri figyelmeztetni a szülőket arra, hogy nem ismerik fel a gyerekük szükségleteit. Szegény gyerek, hiába igyekszik, nem boldogul egyedül a kantárossal, és többször becsurrantott már, miközben kétségbeesetten próbált levetkőzni.

Mindkét esetben a gyermek érdekei sérülnek a felnőttek kommunikációs problémája miatt.

B) A megelőzés kulcsa az empátia

Ha tudjuk és átérezzük, mit élhet át az oviba kerülő gyerek, és mit élhet át a gyereket oviba írató szülő, könnyebben el tudjuk kerülni az összezörrenést. Az empátia folyamatát dr. Buda Béla pszichiáter így írja le: „az empátia a személyiség olyan képessége, amelynek segítségével a másik emberrel való közvetlen kommunikációs kapcsolat során bele tudja élni magát a másik lelki állapotába. Ennek a beleélésnek nyomán meg tud érezni és érteni a másikban olyan érzelmeket, indítékokat és törekvéseket, amelyeket az szavakban direkt módon nem fejez ki, és amelyek a társas érintkezés szituációjából nem következnek törvénytörően. A megérzés és megértés fő eszköze az, hogy az empátia révén a saját személyiségben felidéződnek a másik érzelmei és különféle feszültségei. Ezt úgy is ki lehet fejezni, hogy a személyiség beleéli, mintegy a másikba vetíti önmagát.”

Az empátia minden olyan foglalkozás során elengedhetetlen, amely napi kapcsolatot feltételez más embe-

rekkel. Az óvónő munkája során a szülő és a gyermek is érezheti magát kiszolgáltatottnak, hiszen élénk érzelmeket kelt bennük az egymástól való elszakadás, az új közegbe való beilleszkedés. Gyakori kommunikációs hiba, amikor az egyik fél érzelmeire a másik fél érvekkel reagál, és elvárja, hogy ettől azonnal oldódjon a konfliktus. A tapasztaltabb pedagógusok tudják, hogy idő kell ahhoz, hogy az információ az észtől elérjen a szívig, vagyis valóban gyökeret verjen, belsővé váljon, és megváltoztassa a viselkedést. Nem elég a szülőnek azt mondani, hogy vigyázzunk a gyerekére, és mindent megteszünk azért, hogy jól érezze magát. A szülő „az eszével” hamarabb megérti, hogy az óvoda a gyereke számára biztonságos, mint a szívével. Ám a bizalom csak akkor mélyül el, ha a „szívével” is tudja, hogy az oviban minden rendben van.

MIT ÉL ÁT A SZÜLŐ? A gyermek elengedése

Nem ritka, hogy a szülő félve, ellenérzésekkel telve viszi óvodába a gyermekét. Ennek sok oka lehet, melyek többnyire teljesen függetlenek az adott óvodától és óvónőtől.

Előfordul, hogy a szülő egyszerűen „nem érett meg” arra, hogy elváljon a gyerektől. Bűntudata van amiatt, hogy oviba adja. A gyereket nem háromévesként kezeli, hanem úgy, mint egy kisbabát. Kiszolgáltatottnak tartja, védtelenebbnek, mint amilyen, és nem bíz benne: abban, hogy meg tudja védeni magát, hogy föl tudja magát találni, ha szükséges, és elvisel bizonyos szintű frusztrációt maradandó sérülés nélkül. Retteg attól, hogy elveszíti a teljes kontrollt a gyereke felett. Pszichológusi pályafutásom során több meglepő mondatot is hallottam már ezzel kapcsolatban. „Eddig csak azt hallotta, amit mi mondtunk neki, most más is mond neki dolgokat, olyat is, amit én nem szeretnék.” „Biztos le fog esni a mászókaról. Életveszélyes, hogy mászókéak vannak az udvaron!”

Ez a fajta túlvás, féltés nem természetes, nincs rendben, akadályozza a gyermek fejlődését, kibontakozását. Pedagógusként tisztában lehetünk ezzel. Ám azzal is tisztában kell lennünk, hogy ezt az érzést a szülő nem választotta, nem jó dolgában viselkedik így, hanem tényleg végtelenül szorong a gyereke miatt. Nem segítünk azzal, ha nyíltan kritizáljuk, vagy szembesítjük a ténnyel, hogy nála valami nincs rendben. Mint írtam: a szülői érzelmeket nem tudjuk érvekkel befolyásolni pillanatok alatt. A magyarázat legtöbbször nem elég. Szükség van empátiára is.

Az óvodával kapcsolatos szülői ellenérzések másik vonulata, amikor a szülő úgy, ahogy van, utálja magát az óvoda intézményét, illetve lehet, hogy ez az ellenszenv mindenféle gyermekintézményre kiterjed. Lehet, hogy ő maga nagyon rosszul érezte magát az óvodában vagy az iskolában, rossz emlékei vannak róla, nem tudott beilleszkedni, nem szerette az óvónőjét, szenvedett, amikor délután aludni kellett volna, megtömték az ebéddel, se szeri, se száma az ilyen szülői történeteknek. Itt a valódi probléma az, hogy a szülő azonosítja magát a gyermekével, fel sem merül benne, hogy az ő

gyereke egy másik személy, aki lehet, hogy imádni fogja az ovit, a gyerektársaságot, az óvónő meséjét, a játékot az udvaron és így tovább. Ez a helyzet sem optimális, itt is hiányzik, hogy a szülő bízna a gyermekében, és hinne abban, hogy a gyerek saját erőforrásokkal rendelkezik a saját problémái megoldására.

A szülő itt is mély érzelmeket él át, a maga módján a legjobbat akarja a gyermekének. Sajnos ezek az érzelmek mindkét esetben hat(hat)nak a gyerekekre, aki ilyen háttérrel lehet, hogy nehezebben fog beszokni és beilleszkedni.

Minden intenzív érzelmek torzítóan hathat a percepcióra is: az a szülő, akinek ellenérzései vannak az óvodával szemben, az óvodában történeteket negatívabban fogja látni, mint az a szülő, aki szívesen viszi oviba a gyermekét. A túlvás, vagy „óvodaellenes” szülő a kisebb konfliktusokat vagy a természetes nehézségeket is hatalmas problémaként fogja megélni, minden esetben igazolást talál majd a saját ellenérzéseire.

Mit tehet az óvónő?

- > Tudatosítsuk magunkban, hogy a szülő ellenérzése nem személyesen nekünk szól, és nem a mi intézményünkre vonatkozik, hanem magára az óvodai helyzetre. A legrosszabb, ha a szülő kétségeit, kételkedését személyes sértésként kezeljük. Lépünk egy lépéssel távolabb, nézzük meg a helyzetet innen!
- > Tegyük fel a kérdést magunknak: mit érezhet a szülő? Kérdezzük meg tőle: mi az, ami segítene neki ebben a helyzetben. Hallgassuk meg! Biztosítsuk róla, hogy számunkra fontosak az érzései. Ha kéri, keressünk lehetőséget hosszabb személyes beszélgetésre.
- > Legyünk mi magunk is türelmesek. Ezzel együtt kérjük meg a szülőt, hogy adjon esélyt annak, hogy jobbra fordulnak a dolgok. Tehát kérjük az ő türelmét is.

MIT ÉL ÁT A GYERMEK?

A szülő elengedése

A közösségbe kerülő kisgyerekek nagyon nagy fordulat áll be az életébe. Ez akkor is érvényes, ha a gyermek már járt másik közösségbe, családi napközibe, bölcsődébe, játszóházba. Az óvodakezdéssel járó lélektani folyamatoknak ugyanis csak egy része az, hogy a gyerek megtanulja az új szabályokat, megismeri az új gondozókat és gyerekeket, és megszokja, hogy az anyukája nincs vele. Sokkal hangsúlyosabb az az érzékeny, finom változás, ahogy a kötődés kialakul a gondozónők, az óvónő, a dajka és más felnőttek felé.

Az újszülöttek úgy érkeznek a világra, hogy érzékenyek az őket körülvevő emberek jelzéseire, tehát felkészültek a kötődés kialakítására. A kötődés egy kitüntetett kapcsolati forma a gyermek – és természetesen a felnőtt – életében. A szülő-gyermek kötődés azt biztosítja, hogy a gyámoltalan csecsemő mindig számíthasson a szülői jelenlétre, segítségre az életben maradás érdekében. Olyan erős kötelék, amelyet – jó esetben – a szülő is igényel, és tesz is a kialakulásáért. A kötődés alapja a bizalom: az újszülött megszületése pillanatától a felnőttekre van utalva, ezért tökéletesen megbízik gondozóiban. Ha a szülő felismeri a kisbaba valódi szükségleteit, és válaszol is azokra, akkor a bizalom fennmarad. Ha a síró kisbabát a szülő fölveszi, és megvigasztalja, ha a mellet kereső csecsemőt az anyja megsoptatja, ha a mosolygó, gagyogó babára visszamosolyog, és válaszol neki, akkor a baba azt tanulja meg, hogy érdemes jelezni a szükségleteit, figyelnek rá. Bizhat a felnőttekben. Az ilyen „válaszkész” gondoskodás megerősíti a kisgyerek veleszületett feltételét, hogy a világ biztonságos.

A legtöbb családban egy „elsődleges kötődési személy” létezik, általában az anya, aki a csecsemőt az idő túlnyomó részében gondozza. Fontos tudnunk, hogy nem ez az egyetlen, és közel sem ez a legjobb formája a családi életnek, a baba számára megfelelő (ha nem jobb), ha több (de nem sok) személy is részt vesz a róla való gondoskodásban, és így a kötődés több személyre is kiterjed. Ha az apa és/vagy a nagyszülő is jelen van

a gyermek életében, ez általában kiegyensúlyozottabb helyzetet teremt. Ezt a mély és biztonságon alapuló kapcsolati mintát a gyermek, ahogy nő, más személyekre is kiterjeszti, bár nem olyan mélységben, mint az első években. Az óvodai beszoktatás idején is ez történik. Az a kisgyerek, aki otthon biztonságban érezte magát, bízik a világban, és ha van egy vagy több (de nem sok) személy, aki hasonló biztonságot és melegséget sugároz, akkor az élet más helyszínein, az „elsődleges kötődési személy” (vagyis többnyire az anya) nélkül is jól fogja érezni magát. Az óvodai beszokásnak ez a lényege. *A gyerek tehát nem megszokja, hogy az anyja nélkül is tud boldogulni, hanem bizalmi kapcsolatot alakít ki az óvodai gondozóival, vagyis új kötődés jön létre, amely helyettesíteni tudja az anya által nyújtott biztonságot.*

Miért fontos ezt tudnunk? Ezt a gondolkodásmódot követve nem arra fogunk törekedni, hogy az anyát (vagy a gyereket kísérő családtagot) minél hamarabb eltávolítsuk a csoportszobából, hanem arra, hogy fenntartsuk a gyerek biztonságérzetét (ha ehhez kell a szülő, akkor az ő jelenlétében), és eközben elnyerjük a gyermek bizalmát.

Mit tehet az óvónő?

- > Tudatosítsuk magunkban, hogy a gyermek számára nagyon nagy feladat az új kötődés kialakítása. Akkor sikerül könnyebben, ha érzi, hogy bízhat bennünk.
- > Beszéljünk az édesanyjával a gyerekről, ismerjük meg a gyerek szükségleteit, temperamentumát.
- > Szenteljünk a gyerekeknek annyi figyelmet, amennyit az adott körülmények között lehet. A szülőtől kapott információk alapján találjuk meg hozzá a kulcsot. Lehet, hogy az ölelés, a beszélgetés, mese vagy a közös tevékenység segít a szoros kapcsolat kialakításában.
- > Ne küldjük el a szülőt már a beszoktatás első napjaiban, de kérjük meg, hogy lehetőleg legyen passzív, engedje át nekünk a kezdeményezést.

BABÁBÓL KISGYERMEK

Korlátok, keretek, képességek

Az a gyermek, aki háromévesen kerül óvodába, éppen hatalmas lépéseken van túl a csecsemőből kisgyermekké válás útján. Ebben a korban stabilizálódnak azok a készségek, amelyek segítik, hogy a gyermek az alapvető funkciókat tekintve „önállóan megálljon a lábán”. A szobatisztaság, az öltözködés, evés, elalvás jó esetben már megy egyedül is, de legalábbis szülő nélkül, egy másik felnőtt segítségével. A gyerek akkor jut erre a szintre a legkönnyebben, ha az első három évét biztonságos, stabil közegben élte, a képességeinek megfelelő szabályozás, a szükséges korlátok és keretek megtapasztalásával.

Optimális helyzetben a gyermek már az első hetektől kezdve megtapasztalja a fent említett „szükséges korlá-

tokat”. Ez – a közhiedelemmel ellentétben – nem abban áll, hogy hagyják sírni, vagy hogy időre etetik. Valójában azt jelenti, hogy az – akár akaratlanul elkövetett – „vétségeknek” az első perctől következménye van.

Ha a baba ráharap a mellre, ha belemarkol a testvére hajába, ha belemar az apja arcába, akkor a környezete finoman, de határozottan jelzi, hogy ez így nincs rendben. Amikor hét-nyolc hónapos kor körül képes helyváltoztató mozgásra, a szülők már fizikai korlátokat is állítanak, de egyre több a verbális figyelmeztetés: nem szabad a zsinórokat rángatni, nem szabad a kutya vizét kiborítani és így tovább. Ahogy a kisgyermek egyre kíváncsiabb és egyre ügyesebb lesz, egyre több korláttal kell szembenéznie. Emellett az egészséges családban egyre többször veszik figyelembe a szülők a saját szükségleteiket, hiszen a kisgyerek már jobban terhelhető, mint a csecsemő. Lassan képes lesz arra, hogy elviselje, hogy igényei nem azonnal, vagy nem a szokásos módon elégülnek ki: tud várni az ebédre, kibírja, ha a csúszdán nem ő csúszhat le először, elviseli, hogy a nagyi altassa el, amikor a szülei színházba mennek és így tovább.

Egyre több elvárással találkozunk: egyen-igyon önállóan, szóljon, ha pisilni kell, aludja át az éjszakát. Olyan keretek, szabályok veszik körül, amelyek segítenek a család számára kiegyensúlyozott életet élni. Így jut el szép lassan, fokozatosan oda, hogy képes legyen a szülők folyamatos jelenléte és támogatása nélkül is jól érezni magát, hiszen megtanulja, hogy ha baj van, számíthat rájuk, vagy a bizalmába fogadott személyekre, például az óvónőre.

Ha ezekkel a készségekkel nagy baj van, feltételezhetjük, hogy a szülők nem a gyermek életkorának megfelelő elvárásokat állítottak a kicsi felé. Gyakori, hogy túl gyors önállósodást várnak el – kezdettől „nevelik”, szigorú napirendre szoktatják, hagyják sírni, túl korán elvárják a szobatisztaságot stb. Illetve az sem ritka, hogy a nagyobb gyereket még csecsemőnek tekintik, vagyis folyamatosan kontrollálják, minden nehézségen átsegítik, mint ahogyan a cikk elején is említettem. A szülő természetesen nem rosszindulatból véti el a dolgot, mindig áll valami nehézség emögött (rossz párkapcsolat, önértékelési zavar, családon belüli hátráproblémák a nagyszülőkkel stb.). Az óvónő számára komoly feladat, hogy az evés, alvás, szobatisztaság terén mutatott hiányosságok ellenére integrálni tudja a gyermeket a csoportba, és a szülőkkel együttműködve átsegítse a kicsit a nehézségeken.

Mit tehet az óvónő?

- > Megérti, hogy a probléma összetett, hogy a gyermek általában inkább elszenvető, mint kiváltója az ilyen helyzeteknek. Az első évek szocializációs hibáiért sem mindig önmagában az adott szülő felelős. Ne a hibást keressük, hanem a megoldást.
- > A megszegés, a büntetés nem segít az alvással, evéssel, szobatisztasággal kapcsolatos problémákon sem. Érdemes az adott gyermek képességeit, érzelmi állapotát figyelembe

véve, a szülőkkel együtt, esetleg az óvoda pszichológusát bevonva kialakítani stratégiát a probléma megoldására.

C) Kezelhető konfliktusok

Bármennyire empatikus és türelmes az óvónő, könnyen előfordulhat, hogy konfliktus alakul ki a pedagógus(ok) és a szülő(k) között. Az egyik legfontosabb, és talán legnehezebb eleme a konfliktussal terhelt kommunikációnak, hogy általában mindkét félben erős érzelmeket vált ki. Az első és legfontosabb lépés ebben az esetben, hogy tisztázzuk: **a szülő és a pedagógus nem ellenérdekelte felek**. Mind a ketten azt szeretnék, hogy a gyermek, vagy az óvodai csoport kiegyensúlyozott légkörben töltsen óvodás napjait. Ha erre felhívjuk a szülő figyelmét, valószínűleg megérti, hogy a problémát csak együtt oldhatjuk meg, együtt kell működni. Nincs helye haragnak, sértettségnek, megbántottságnak.

Fontos, hogy **a felek tiszteljék egymást, és tiszteljék önmagukat is**. Az ártatlanság vélelme mindenkit megillet, a kialakult konfliktus során ne feltételezzük, hogy a másik fél rosszat akar, de azt se engedjük meg, hogy ő eleve rosszat feltételezzon rólunk.

Nagyon fontos, hogy **egyértelműen és érthetően kommunikáljunk**. A túl bonyolult vagy éppen a csak félig kimondott üzenetek fokozhatják a konfliktust. Ha nem értünk valamit, tisztázzuk. Ha a kommunikáció során saját magunkon, vagy a vitapartneren azt vesszük észre, hogy nem a konkrét eset történései, hanem sztereotípiák vagy előítéletek irányítják, tereljük vissza a párbeszédet a konkrét eset felé.

A legjobb, ha nyugodt környezetben ülünk le megbeszélni a gondokat, és arra törekszünk, hogy mind a két fél győztesen kerüljön ki a helyzetből. Ehhez szükséges tisztázni, hogy **valójában mi a probléma**. (Pl. a szülő szerint veszélyes a nagycsoportosoknak a kicsikkel együtt használni az udvart. A kislánya fél a nagyfiúktól.) Beszéljük meg, hogy **kik az érintettek**. (A kiscsoport óvónő, a nagycsoport óvónő, az óvodavezetés, a gyerekek.) **Milyen megoldások léteznek?** Ilyenkor érdemes az összes, még a meghökkentő megoldási lehetőségeket is felvetni! (A csoportok külön mennek ki az udvarra; a nagyok és a kicsik nem keverednek, az udvar különböző területein játszanak; valaki mindig vigyáz a félős kislányra; valaki figyeli a fiúkat, hogy ne menjenek oda a kislányhoz; irányított játékot játszanak együtt, ami oldja a kislány feszültségét stb.) Ezek után együtt kiválasztják, **melyik a legjobb megoldás**, amely kivitelezhető, és a kislány és a többi gyerek, valamint az óvónő szükségleteit és lehetőségeit is figyelembe veszi. Ha mindkét fél megnyugtató választ kapott, érdemes a szülővel egy későbbi időpontban újra leülni, és nyugodt légkörben beszélni arról, miért félti ennyire a kislányát.

Továbbgyűrűző, megoldhatatlannak tűnő, erős érzelmeket felkorbácsoló esetekben érdemes pszichológus vagy mediátor segítségét kérni.

Eltérő nézőpontból...

Gondolatok az óvodáról szülőként és pszichológusként

Szöveg: **Dr. Hídvégi Márta** gyógypedagógus, pszichológus

> SZÜLŐKÉNT

A beszoktatás

A beszoktatás közös feladat. Ilyenkor a szülő ugyanannyira szorong, mint a gyermeke. Az óvónők igyekeztek minél zökkenő-mentesebbé tenni a beszoktatást (sokszor siettették is), tanácsokat adtak nekünk. Pedig nekünk elsősorban nem tanácsokra lett volna szükségünk, hanem jó példákra: hogyan vonhatjuk be őt a játékba halk, kedves kommunikációval, milyen is a szeretetteljes konfliktuskezelés, miért kulcsszavak ilyenkor az *idő*, az *empátia* és a *türelem*.

Problémák, dicséretetek

Nem szerettem, ha anyukának, apukának szólítanak bennünket, szülőket. Javasoltuk, hogy kerüljük a „Kati néni, Marika néni, óvó néni” típusú megszólítást is, mert ez nem felnőtté közötti partnerségi viszonyt feltételez. Arra is megkértük az óvónőket és a dajkákat, hogy gyermekünkről a gyermek jelenlétében (a gyermek feje fölött!) ne beszéljünk, még akkor sem, ha dicsérni akarják. Miért? Mert a kisgyerek a saját szemmagasságában, a szemkontaktust felvéve képes megérteni, hogy miről van szó. Ha a feje fölé tornyosul két felnőtt, csak töredékét érti meg a beszéd tartalmának. Csupán azt érzékeli, hogy valakit róla mondanak. Sajnos általában inkább negatív észrevételek, panaszok hangzanak el többször, hosszasan közölve. Ez érthető is, hiszen az óvónő a konfliktus megoldásához várja, igényli a szülők együttműködését. Ebben a helyzetben én mindig zavarba jöttem, mert ott, a többi szülő között nem akartam reagálni. Szégyelltem is, hogy mindenki hallja az öltözőben, hogy mi „rossz” történt az én kislányommal. Ha megdicsérték, az sem volt szerencsés, mert az öltözőben tíz más inger terelte el a gyerek figyelmét. Mivel az óvónők rendkívül jó szándékúak, segítőkészek voltak, az előbb említett „problémás helyzetek” értő figyelemmel, valamint kellő szakmai/pedagógiai tapintattal rendeződtek. Sikerült velük megállapodni abban, hogy délután, amikor megérkezünk, ne hozzák ki rögtön a gyermekünket. Előbb beszéljük meg a szükségességeket, pár mondatban a fontos dolgokat. (Persze nem fontos naponta konzultálni.) Ha pedig meg akarják dicsérni a gyereket, akkor leguggolunk hozzá, és vele együtt örülünk.

Szülői értekezletek

Friss szülőként először nem tudtam, miért nem szeretek szülői értekezletekre járni. Aztán rájöttem... Kis székeken, tornapadokon kuporogtunk, egymás hátát láttuk, nem lehetett megfelelő metakommunikációt kialakítani. Csak frontális információközlésre adódott lehetőség. Ennek átalakítása – tárgyi feltételek hiányában – nehézségekbe ütközött. De amit lehetett, azt kihoztuk a szűkös körülményekből is. A körbeülés, érdekes témák megbeszélése, egy-egy meghívott szakember megjelenése színesíteni tudta a szülői fórumokat. (Ezt a kifejezést jobban szeretem, mint az értekezletet.) A közös foglalkozások, a nyílt napok, a társas együttlétek során a szülők is szívesen bekapcsolódnak a beszélgetésbe, nevelési tanácsokat kérnek, kicserélik a tapasztalataikat.

> PSZICHOLOGUSKÉNT

A folyamatos emocionális és fizikai megterhelés a munkahelyi kiégés/elégedetlenség fő forrásának tekinthető. Tapasztalataim szerint az óvónőknek két nagyon égető probléma megoldásához van szükségük segítségre: a szülőkkel való konfliktusok kezeléséhez és a beilleszkedési, magatartási, viselkedési nehézségeket, zavarokat mutató gyermekek neveléséhez.

Konfliktus a szülővel

Sajnos vannak tipikus viselkedésű szülők, akiknek magatartása, a gyermekneveléshez való hozzáállása sokszor konfliktusokat okoz: ilyenek pl. a kevésbé iskolázott, a túlzottan aggodalmaskodó, a gyermekének mindenféle előnyöket elváró, a mindent kritizáló, az óvónővel bizalmatlan, a nemtörődöm szülők. Mit tehet a szakember, az óvónő? Hogyan viselkedjen egy ilyen szülővel? Hiszen neki kell megteremtenie azt a helyzetet, amelyben lehetőség szerint képes megszüntetni, de legalábbis csökkenteni a feszültség vagy konfliktus forrását.

Néhány ötlet:

- A szülővel közös, vonzó tevékenységek szervezése.
- Lehetőség teremtése a kötetlen beszélgetésre.
- A bizalmat teremtő, értő figyelemmel vezetett szakszerű strukturált interjú alkalmazása majdnem minden esetben sikeres megoldá-

sokat eredményez. Ennek megtanulása és alkalmazásának gyakorlása pszichológus segítségével lehetséges.

Fontos emellett saját kommunikációs stílusunk megismerése, az önelemzés, a szupervízió, hátha nekünk is változnunk kell picit...

Problémás gyermekek

A gyerekekkel kapcsolatos problémáknál tisztában kell lenni azzal, hogy mennyire súlyos a probléma, és mit jelezhet:

- Rosszalkodik a gyerek.
- Beilleszkedési nehézsége vagy zavara van.
- Viselkedési nehézsége vagy zavara van.
- Személyiségzavar van-e a jelenség mögött.

Minden esetben meg kell beszélni a problémát a szülőkkel. Nyugodt helyzetben, értő figyelemmel, a szülő mondanivalójának meghallgatásával, közös konszenzust teremtve, jó kommunikációs technikákat alkalmazva. Tehát először a „problémás” szülők „megszelídítésével” kell kezdeni.

Tudnunk kell, hogy a gyerekek a konfliktus-helyzet megoldását ennyi idős korban csak a közvetlen szituáci-

óban képesek megélni, megérteni. A viselkedés büntetése vagy a helyes viselkedés dicsérete akkor és csak ott érvényes, hatásos, ahol a gyerek emlékszik a szituációra. Az óvodában rendetlenkedő, rosszkedő, agresszív, verekedő, gyerek problémáit az óvodában kell rendezni. A szülőket természetesen tájékoztatni kell, de ne tőlük várjuk az óvodai szituáció megoldását! A szülők csak frusztrálódnának, mert tehetetlennek érzik magukat, nem ismerik a helyzet kiindulási okait, stb. Előfordul, hogy lelkiismeret-furdalásuk lesz, kényelmetlenül érzik magukat, hogy nem tudtak hatni a gyermekükre, más esetekben haragszanak, hárítanak, és kialakul a szülő-óvónő konfliktus.

A helyzet adta viselkedési rendellenességek kezeléséhez a *szereződéskötéses technika* használatát hatékonyan találom, ezért ennek a technikáját lépésről-lépésre meg szoktam beszélni a kollégákkal. Jó eredményeket érnek el vele, ha hisznek benne, ha következetesen alkalmazzák. Kitartónak kell lenni, mert az eredmény nem máról holnapra érik be. Nagyjából három hét kell ahhoz, hogy a biztos hatás rögzüljön. Csak ezután lehet másik negatív viselkedésforma megszüntetésére az új szerződést megkötni. Az ennél súlyosabb viselkedési nehézségeket, zavarokat segítő szakemberek igénybe vételével érdemes közösen rendezni. Itt a család és a szülő intenzív bevonására is szükség van.

A Könyvtárellátó Nonprofit Kft. (KELLO) két éve arra törekszik, hogy tanszerekkel és taneszközökkel foglalkozó részlege minél ismertebbé váljon a nevelési-oktatási intézmények körében. 2013 óta több iskola, bölcsőde és óvoda bízta meg a társaságot intézményeik felszerelésével, a tanórai és szabadidős fejlesztő játékoktól kezdve a legmodernebb technikai eszközök beszerzéséig.

A hazai és EU-s jó partneri kapcsolatoknak köszönhetően széleskörű kínálattal várjuk új ügyfeleink megkeresését!

A budapesti Homoktövis bölcsődében a vizes helyiségektől, a csoport szobán át az udvari játékokig kínált felszereléseket a KELLO.

A KELLO Komplex Üzletágának kínálatából:

- irodabútorok • székek • sporteszközök • felszerelések • mezek • szaktantermi felszerelések • vegyifülke • konyhai eszközök • közétkeztetéshez szükséges eszközök • interaktív táblák • projektorok • orvosi szobabútorok • orvosi eszközök • felszerelések • nyomtatványok • Iskola-, óvoda-, bölcsődebútorok • fejlesztőeszközök • logikai játékok • írószerek • kültéri játékok • hangszerek • térképek • falitablók • szemléltető eszközök • számítástechnikai eszközök • interaktív eszközök • földrajz tantárgyhoz kapcsolódó taneszközök • biológia tantárgyhoz kapcsolódó taneszközök • fizika tantárgyhoz kapcsolódó taneszközök • matematika tantárgyhoz kapcsolódó taneszközök • labor-, szertárkellékek • mérőeszközök.

További információkért forduljon bizalommal a Könyvtárellátóhoz az alábbi elérhetőségeken keresztül:

Arató László üzletágvezető

+36 30 486 50 31

www.kello.hu

Szautner Jánosné Szigeti Gizella

Csillogó gyerekszemek

„Én azt hiszem, annál nincs nagyobb öröm,
mint valakit megtanítani valamire, amit nem tud,
és nagyobb jótétemény sem.”

(Móricz Zsigmond)

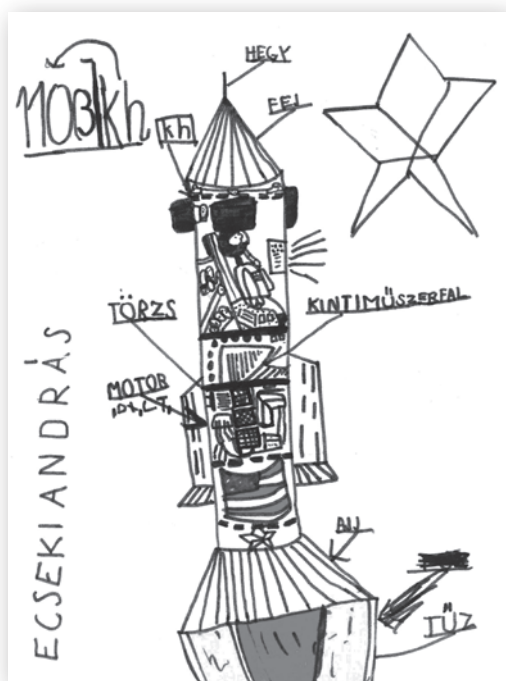

folytatás

EGYEDI ESETEK

Andris története

Egy barna szemű, élénk tekintetű, szőke, fürtös hajú fiúcska fordult oda hozzám és egy írólapot nyomott a kezembe, amit azóta is féltve őrzök. A lapon egy indulásra váró űrhajó díszelgett, az ülésben teljes díszben, startra kész pilótájával. – Első pillantásra is meglepődtem ezen a szokatlan ajándékon, de az igazi meglepetések otthon érték, amikor elővettem ennek a hatesztendő, méter-nél alig nagyobb fiatalembernek a mesterművét.

Soha nem láttam még közelről űrhajót, talán még Andriská sem, de az üvegburkolaton át jól lehetett látni, hogy odabent minden a legnagyobb rendben van, minden apró részecske a helyére került. Igazolták ezt azok a feliratok is, amelyeket útbaigazításnak szánt a tájékozatlanok számára. Egyértelműen tudatta azt is, hogy a jármű sebessége 1103 km/óra. A lap bal oldalán pedig ott díszelgett a mű alkotójának a neve, csupa nagybetűvel.

Sokáig nézegettem és sok mindent megtudtam az alkotójáról. Ez a rendkívüli pontossággal, precizitással, igényesen, tudatosan, tisztán, a térben szabályosan elhelyezett, arányaiban tökéletesnek mondható építmény, nem akármilyen elmét takar. Láthatóan tud írni, ebből következően olvasni, és talán számolni is. Elhatároztam, hogy másnap jobban szemügyre veszem ezt a kislegényt.

Beszélgettem vele a családjáról, az óvodáról, a barátokról, a növényekről, az állatokról, és csak ámultam azon, hogy mind ismereteiben, mind szókincsében, kifejezőmódjában messze meghaladja kortársait. Különböző könyveket tettem elébe, és ő mindent folyékonyan elolvasott, majd elmesélte az olvasottakat. Nyomatott nagybetűkkel bármit leírt, amit kértem tőle. – Egyszerre örültem és megrettentem a helyzettől. Örültem, hogy legalább egyszer az életemben egy valódi tehetséges gyerekkel találkozok, de megijedtem attól, hogy mit is tudok én egy ilyen mindentudó „kisokossal” az első osztályban csinálni.

A matematikát és a készségi tárgyakat tanító kolleganóm vizsgálódásának a megállapításai az enyémhez hasonlóak voltak: Andris a 20-as számkörben szinte mindent tudott, és a száz-as számkörben is voltak ismeretei. El kellett tehát döntenünk, mit tegyünk ebben az egyedi helyzetben. Mi a gyerek legfőbb érdeke, és ehhez mérten mi lehet a feladatunk, nekünk, elsős tanítóknak?

Mivel Andris az elsős követelmények többségével rendelkezett, nem lett volna értelme, hogy egész éven át feladatdömpinggel ostromoljuk. – Így vetődött fel, hogy előrehozott osztályozó vizsgával próbáljuk meg második osztályba engedni. A törvény ezt lehetővé tette, bár akkoriban még nem volt közismert a „gyorsítás, léptetés” fogalma, a gyakorlata pedig még kevésbé volt kidolgozott.

Az iskola vezetése támogatta az elképzeléseinket, látván megvalósításának konkrét lépéseit. Ezt követően a szülők elé tártuk a kínálkozó lehetőséget, melynek különösen örültek. Az anyuka elmondta, Andriská az előző évet végigtanulta az elsős bátyjával, és közben nagyon sok mindent meg is tanult. Amikor pedig Andrisnak is elmondtuk, hogy mit „találtunk ki” neki, ő komolyan maga elé nézett, és így szólt: „Akkor utol-érem Jocit.” *Ez a felismerés hihetetlenül erős lendületet,*

akaratot és kitartást adott neki ahhoz a nem könnyű munkához, ami ezután következett.

Tudtuk, hogy csupán két hónapunk van arra, hogy felkészítsük őt az osztályozóvizsgára és időarányosan a második tananyagot is megtanítsuk neki a zökkenőmentes továbbhaladás érdekében, ezért helyzetelemzést végeztünk a közismereti tárgyakból.

Környezetismeretből nem volt pótolni valója. Matematikából bizonyos nem szokványos feladattípusok megismertetésére, gyakorlására volt szüksége. Magyarból meg kellett tanítani neki az írott kis és nagybetűket, valamint a különböző íráshasználati módokat. – Természetesen mindhárom tantárgyból meg kellett oldania a tankönyvek, feladatlapok feladatainak többségét, megismertette vele az azok megoldásához szükséges analógiákat, algoritmusokat.

Ezt követően, *a helyzetelemzés alapján készítettük el Andris egyéni foglalkoztatási tervét*, ki-ki a saját tantárgyából, én az anyanyelvet. Ez a terv egy rugalmas ütemterv volt, hiszen nem lehetett előre tudni a haladás tempóját.

A differenciálás vezérelve az ő esetében a lehető legnagyobb szabadság és önállóság biztosítása volt. Az olvasmányokkal nem kellett sorban haladnia az órákon, de meg kellett oldania a hozzá tartozó feladatokat, amikhez kezdetben a már ismert, nagy nyomtatott betűket használta.

Az írott betűk tanításánál is igyekeztem *alkalmazkodni az igényeihez*. Tulajdonképpen olvasni már ezeket is tudta, így a szabályos alakításukat, kapcsolásukat kellett megtanulnia, begyakorolnia. Amikor az írott betűtáblákhoz vezettem, hogy válassza ki, melyiket tanuljuk meg először, nagyon praktikus választ adott. „Az o-ö betűket kellene először írni, mert azokból a nagyokat már úgyis tudom és akkor nyolc betűt tudok leírni egyszerre.” Igaza volt. Ettől kezdve az írott betűk tanulása mindig a választott betűcsoportonként történt. *Ez a nagy szabadság, ez a szinte határtalan önkéntesség olyan mozgató erő volt számára, ami miatt nem mutatkozott nála sohasem fáradtság, nála nem volt lazítás, nem volt üres járat.* Természetesen házi feladatait sem kijelölés után készítette, de mindig több feladatot oldott meg, mint amit én adtam volna.

Az október végi osztályozó vizsgája is jól sikerült. Áadtuk Andrásnak a bizonyítványát, ő pedig nézegetve a bizonyítványt így szólt: *„Utolértem Jocit!”* – és ebben a két szóban minden benne volt... Egy fényképet kaptam tőle ezen a napon, amelyen ballagó-tarisznyával a nyakában feszített, hátoldalán pedig a következő volt olvasható: *„Sok szeretettel első tanítónak!” Csillogó szemekkel adta át a képet. Szép, örök ajándék egy kivételes képességű kislítótól. Ismét úgy éreztem, ezekért a pillanatokért jó tanítónak lenni!*

Andris a második osztályban is jól teljesített. Később egy belvárosi elit iskolába került, ahol szintén mindig a legjobbak között tartották számon. Érettségi után Pé-

csett, a jogi egyetemen tanult, amit summa cum laude minősítéssel fejezett be. Most jogászként dolgozik.

Andris is új kihívás volt a számomra, hiszen még nem volt példa előtte hasonlóra. Fel kellett hát készülnöm erre a feladatra is, és sokszor feltettem magamnak a kérdést, hogy jól döntöttem-e. Ma már meg vagyok győződve arról, hogy igen! Az a döntés, amit annak idején hoztunk, teljes mértékben az ő érdekeit szolgálta. Meggyőződésem, hogy azon túl, hogy „lépett” egy évet, sokkal többet is kapott: kialakíthatott magáról egy pozitív énképet, és egy ahhoz kapcsolódó pozitív önértékelést, önbecsülést.

Az egyéni bánásmód alkalmazása, a differenciált foglalkoztatás mindig plusz munkát jelent a pedagógusnak, sokszor nem is keveset, de ezek az egyedi esetek, *a kihívásoknak való megfelelés minden kitüntetésnél többet érnek.*

Tanítói pályám két egyedi esetét mutattam be. Ők a két végletet képviselték. *Ők azok, akiket soha sem feledek el, mert próbára tették a szakmaiságomat, és a segítségükkel bizonyítottam be, hogy nem volt téves a pályaválasztásom.*

Ha mégis különbséget akarok tenni a két nagy kihívás között, a Petivel való foglalkozás kerül előtérbe. Ott olyan érzelmi kapcsolat alakult ki közöttünk, amit különlegesnek is mondhatok. Andrisnál időnk sem volt arra, hogy igazán közel kerüljünk egymáshoz. A mi kapcsolatunk a feszített munkáról szólt. Amíg Peti tudta, hogy minden lépésénél szüksége van arra, hogy fogjam a kezét, és én mindig ott vagyok, ha kell, Andris ezt nem érezhette, mert mindent egyedül csinált, és neki szinte természetes volt, hogy feljutott a csúcsra.

KÉPESSÉGFEJLESZTÉS NEBULÓVAL

A korrekciós osztályok ugyan megszűntek, de a probléma, a tanulói képességek egyenlőtlen fejlődése nem szűnt meg, és ezt a tényt nem lehetett figyelmen kívül hagyni. Megtudtam, hogy épp kísérletek folynak az ELTE-n a tanulási nehézségek megelőzésére és korrekciójára, és hogy a kísérletek vezetője, Porkolábné dr. Balogh Katalin a Megyei Pedagógiai Intézetben tanfolyamot indít *„Felkészítés fejlesztőpedagógiai munkára”* címmel. Mivel a téma felkeltette az érdeklődésemet, az igazgatóm támogatásával én is jelentkeztem a tanfolyamra.

Életem egyetlen harmadik osztályát tanítottam, amikor elkezdődött a tanfolyam, de egyértelmű volt, hogy a következő tanévtől fejlesztőpedagógusi státuszt töltök be. Ez azt jelentette, hogy hetente kétszer, 4-6-fős kiscsoportokban foglalkozunk azon tanulókkal, akik különböző vizsgálatok alapján képességfejlesztésre szorulnak. – Abban az időben kaptunk támogatásokat játékokra, felszerelésekre. Kerestünk hozzá megfelelő termet, szükségszerűen bebútoroztuk, hogy amikor összeül megkezdődnek a foglalkozások, már legyen hova vinni a gyerekeket. Én kaptam meg az első három évfolyamot, a

kollégánóm pedig – aki szintén ezt a tanfolyamot végezte – a nagyobbakat.

Csodálatos érzés volt a pedagógiának egy olyan területén próbára tenni magam, amely akkor volt kialakulóban!

Minden gondolatom azon járt, hogy mit és hogyan csináljak. Fejlesztő eszközöket és játékokat ugyan be tudunk szerezni, de *fejlesztő foglalkozásokhoz való segédleteink egyáltalán nem voltak!* Márpedig szeptember elsején szükségünk lesz fejlesztő feladatlapokra.

Ebben a szituációban nagyon jó volt az a hét év tapasztalat, amit a korrekciós osztályban szereztem. Elővettem hát az ott használt feladatgyűjteményeket, elemeztem őket Porkolábné dr. Balogh Katalin szempontjai alapján, majd kiválogattam belőlük a legmegfelelőbbeket, és irány a könyvtár! Kutatómunkába fogtam, szakirodalmat tanulmányoztam, köztük a képességfejlesztő óvodai programot. Az új és régi ismereteim alapján feladatlapok készítéséhez fogtam. *A nyár végére sikerült összeállítani az elsősök számára egy olyan feladatgyűjteményt, amely széleskörűen tartalmazta a képességfejlesztéshez szükséges feladattípusokat.* Nagy örömmel vittem a gyűjteményemet véleményeztetni a Nevelési Tanácsadóban lévő szakembereknek. Boldog voltam, mert elismeréssel nyilatkoztak róla. *A feladatlapot Nebulónak neveztem el.*

Az egyik pszichológus kollégánóm javasolta, hogy ehhez a tanulói segédlethez jó lenne készíteni egy tanítói segédletet is, amelyben megtalálható egy tanmenetszerű fejlesztő program. *Íme, egy újabb kihívás, ami új lelkesedést adott!* Átnéztem a korrekciós tanmenetemet, amit a fejlesztő foglalkozásokhoz használtam. Átalakítottam formailag és tartalmilag. Aztán arra gondoltam, hogy kellene írni eléje egy kis elméleti tájékoztatót a kollégáknak. Majd jött az ötlet, hogy jó lenne beletenni a Porkolábnétól kapott méréseket, és kiegészíteni egy kis minimumszintű félévi és év végi felmérő anyaggal. Annyira a hatalmába kerültem a témának, hogy folyamatosan jöttek az ötletek. Mit érne egy tanítói segédlet módszertani javaslatok nélkül? Persze, hogy az is kell bele. Összeállt egy terv, és természetesen ezt is véleményeztettem a szakemberekkel. Ők biztattak a kivitelezésére. Időnként megjelentem náluk egy kis tapasztalatcserére. Mindemellett készítettem a különböző borítékos feladatokat és egyéb szemléltető eszközöket.

Képességfejlesztés NEBULÓ feladatlappal

Szeptemberben összevont szülői értekezleten tájékoztattuk a szülőket az új lehetőségről, ők pedig jó néven vették, ha a gyerekeikkel szükség szerint külön is foglalkozunk. Mivel most nemcsak elsősökkel dolgoztam, fel kellett készülnöm a másik két évfolyammal való foglalkozásokra is.

A tanmeneteket az elsőssel megegyező formában, de az évfolyam tananyagához alkalmazkodva készítettem el. Az egyes foglalkozásokra szükséges feladatlapokat óráról-órára „gyártottam”, és mindig ügyeltem az egyértelmű, rövid feladatmeghatározásra, a vizuális, auditív és motoros képességek fejlesztésének a beillesztésére, a logikai készségek alakítására. Az írásvetítőt minden foglalkozáson használtam, és minden órát valamilyen képességfejlesztő játékkal fejeztünk be. Magam is meglepődtem azon, hogy milyen szívesen jöttek a gyerekek!

A tanulóim tanítóival rendszeresek voltak a megbeszéléseink. Jólesett, ha elismerést fogalmaztak meg egy-egy tanuló fejlődéséről! Munka közben is rengeteg tapasztalatot szereztünk, amit természetesen megosztottunk egymással.

1995 őszén felfigyeltünk egy korai fejlesztés témájú pályázatra, amit a Soros Alapítvány írt ki. Pályázatunkat támogatták. Mivel egyre több iskolában és óvodában működtek fejlesztő csoportok, létrehoztunk egy fejlesztő munkaközösséget, és neves előadóktól hallgattunk előadásokat.

Én bemutató foglalkozást tartottam, melynek kapcsán a kollégák felfigyeltek a Nebulóra, ami kéziratban létezett, és ők adták az ötletet, hogy érdemes lenne kiadni.

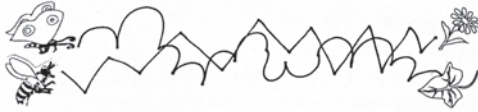
A NEBULÓ (Látom, hallom, csinálom, tudom!) című képességfejlesztő feladatgyűjtemény, valamint a Fejlesztő program végül 1995 februárjában, pályázati támogatással jelent meg. Porkolábné dr. Balogh Katalin lektorálásában, aki ösztönzött a fejlesztő segédletek alsó tagozatos szintű kidolgozására is. A következő évben nagy megtiszteltetés ért: *a két segédlet DAB díjat kapott* az MTA Debreceni Bizottsága által kiírt pályázaton. A Nebuló változatlan formában, mind a mai napig (huszadik éve) forgalomban van. A tanítói segédletet újraírtam, illetve kibővítettem. „Képességfejlesztő program a kisiskoláskori tanulási zavarok korrekciójához I.” címen jelent meg és áll a kollégák rendelkezésére. Használják az óvodákban iskolára felkészítő programként, illetve az iskolákban kiscsoportos fejlesztésben. *Ezt mindenképpen sikerként tudom elkönyvelni, mert általuk valami hasznosat hoztam létre.*

Közben végeztem tovább a fejlesztő munkát. *A gyerekek mindig azt hitték, hogy csak játszunk, de én nagyon is tudtam, hogy mire van szükségük!* Sokszor éltem át azt a különleges élményt, mintha egy adó-vevő készülék működne közöttünk, mintha lenne egy láthatatlan huzal, amin én küldöm nekik az üzeneteimet, és ők azokat átveszik. Lehet, hogy ezt nevezte Tóth Árpád az útnak lélektől lélelig?

1. Vezesd a lepékét a levélre, a méhecskét a virágra!

27. Fl.

2. Folytasd a sor rajzolását a szabály szerint!

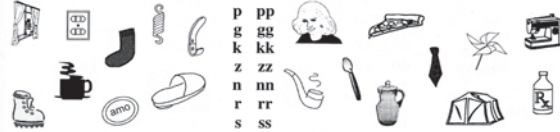
3. Írd a képek alá a nevüknek megfelelő t vagy tt betűt!

4. Karikázd be a Hol? kérdésre felelő szavak két utolsó betűjét!

itt ott amott alatt fölött előtt mögött mellett között

5. Hosszú vagy rövid? Kösd össze a képet a nevében szereplő betűvel!

6. Írd be a szavakba a hiányzó betűket! A képek segítenek.

pi__a, ba__ancs, ka__ál, ka__a, orvo__ág, nya__endő, pa__ucs, fo__as
fo__ó, zo__ni, sza__an, ru__ó, fű__öny, A__a, for__ó, va__ógép.

7. Pótold a mondatokba a 6. feladtból a hiányzó szavakat!

Keserű ez az _____. Kényelmes ez a _____.

8. Álló vonalakkal tagold szavakra a mondatot, és javítsd!

máskárántanulazokos

Feladatlap a NEBULÓ 2.-ből

igen vagy nem. Szerettem a gyerekeket és szerettem a munkámat a legnehezebb években is, mert minden új kihívás előbbre vitt. A képességek terén elért eredményeim talán feljogosítanak arra, hogy jó pedagógusnak tartsam magam, de ebben a tekintetben nem az én véleményem a mérvadó. Soha nem kerültem konfliktusba senkivel, mindig együtt tudtam működni kollégákkal, szülőkkel. *Élveztem a gyerekek szeretetét és nekem ez volt a munkám legnagyobb jutalma.*

És egyáltalán, kit tekinthetnék jó pedagógusnak? Mik lehetnének a jó pedagógus ismérvei? Ez személyiség kérdése, mert a sok általános vonás mellett, talán még több az egyedi. És van-e erre egyáltalán konvenció? Azt hiszem, hogy egy szülő, akinek a gyereket nevelik-oktatják, sokkal hitelesebb választ tudna adni erre a kérdésre, mint jómagam.

Nekem soha nem volt példaképem kifejezetten egy személy, de nagyon sok kollégát, szakembert nagyon becsültem szakmai tudásuk, emberi tartásuk miatt, akik személyesen, vagy a munkásságuk által hatással voltak a pályám alakulására. Egy részük felismerhető az életutamban, másoknak felsorolom a nevét, mert megérdemlik, hogy itt legyenek: *Adamikné Jászó Anna, Dovala Márta, dr. Fábiánné dr. Kocsis Lenke, Thomas Gordon, Gyenei Melinda, Hamrák Anna, Kereszty Zsuzsa, Kulcsár Mihályné, Meixner Ildikó, Montessori Mária, Oroszlány Péter, Porkolábné dr. Balogh Katalin, dr. Ranschburg Jenő, dr. Ranschburg Pál, dr. Szilágyi Imréné, Vekerdy Tamás, Zsolnai József.*

NYUGDÍJKÓSTOLÓ EPIZÓDDAL

Két év múlva bezárták az iskolánkat, ahol 14 évet dolgoztam. Itthon foglalkoztam egy-két gyerekkel, hogy ne veszítsem el teljesen a kapcsolatokat velük. Abban az utolsó évben nem sokkal a tavaszi szünet előtt megcsörrent a telefonom. Az igazgatónő keresett és kért, hogy segítsék egy nagyon problémás első osztály tanításában. Sajnos folyamatosan hagyják ott őket a kollégák. Arra gondolt, talán nekem még sikerül elérnem velük valamit. Ezt nem lehetett visszautasítani!

*Nagyon készültem a gyerekekkel való találkozásra. Már nagyon hiányoztak! Pattogatott kukoricát vittem az ismerkedő beszélgetésre. Bementem a terembe, észre sem vettem! Álltam egy darabig az asztalnál, de semmi változás. Aztán fogtam egy széket és a szekrény előtti szőnyeg közepére tettem, ráültem, ölemben a kukoricával. A gyerekek tovább rohagáltak, mászkáltak a padok alatt, verekedtek, kiabáltak, mintha ott sem lennének. Mi tagadás *elsírtam magam!* (Fehér hajjal, egy nem akármilyen, küzdelmes-boldog pálya után, *nagyon megalázottnak éreztem magam.*) Erre felfigyelt egy nagyobbacska fiú, aki amolyan bandavezér lehetett, és megszólalt: „Na, ide figyeljete! Menjete gyorsan a helyetekre, mert ha ő is elmegy, akkor nem lesz, aki tanítson bennünket!” És szépen a helyükre mentek, én pedig úgy csináltam, mintha mi sem történt volna. Senkinek nem beszéltem az esetről, szégyelltem magam, aztán rájöttem, hogy *a gyerek átérezte, hogy fájdalmat okoztak és én ugyanúgy sírással reagáltam, mint ők, ha**

Az egyik tanévben fejlesztett tanulóim

Négy évig fejlesztettem a rászoruló kisgyerekeket, hogy megkönnyítsem nekik a tanulást. Sok tapasztalatot szereztem, és az elméletet is folyamatosan böngésztem, így a segédleteimet is egyre korrigáltam. *Egyre több sikert éltem meg a munkám alapján, a gyerekek, a kollégák és a szülők körében.*

Az egészségi állapotom miatt azonban úgy döntöttem, hogy előnyugdíjba megyek. Ekkor kaptam a *Pedagógus Szolgálati Emlékérmét, melyre, bevallom, büszke vagyok.*

Időszakonként, különösen egy életszakasz végén, az ember számvetést csinál. Felteszi magának a kérdést: ki is ő valójában? Vajon mit végeztem el az életem során? Jó pedagógus voltam-e? A válasz nem egyszerűen

SZAUTNER JÁNOSNÉ SZIGETI GIZELLA

valami fáj nekik. Ezért volt az empátia! Ekkor értettem meg, hogy *az őszinte érzéseinket nem szabad eltitkolnunk a gyerekek elől!* A szöveget pedig, amit mondott, szerintem nem ő találta ki, hanem így lettem nekik „beharangozva.” Ami pedig a felkészültségüket illeti: március 6-án a gyerekek fele nem tudott olvasni és elfogadhatóan írni.

Tájékozódnom kellett a pontos tudásszintjükről. Elhoztam a korrekcióban készített feladatlapjaimat, és kértem, hogy válasszanak közülük. Csaknem az osztály fele a kétfetős szavakat tartalmazó lapokat vitte el. Jó néhányan választottak rövid szószerkezeteket, és csak páran vittek mondatokat, vagy néhány mondatos szöveget. *A feladat adott volt! Differenciálás.* A jobb fokozatosan térhetek át a tankönyvi szövegekre, a gyengébbekkel pedig hol egyénileg, hol kiscsoportban végeztem a felzárkóztatást. Év végén csak két tanuló olvasása nem volt elfogadható.

A tanév végén meglegedetten búcsúztunk egymástól. Ők sem csalódtak bennem, és nekem is jól jött ez *a sikerrel végződő megpróbáltatás.* Ennél azért sokkal többet jelentett az ott töltött három hónap: felnyitotta a szememet a korrekciós osztályban készített feladatlapjaim hasznosságára. Rájöttem, hogy „normál” osztályokban is jó szolgálatot tesz az olvasás elsajátításában, sőt, kiváló differenciáló anyag is lehet belőle. Ez az eset készítetett arra, hogy ezekből a feladatlapokból is készítsék egy feladatgyűjteményt, mely tankönyv- és módszersemleges. A meixneri alapelvekre építve állítottam össze az anyagot, mely lektorálás után *Süni* néven jelent meg 1998-ban. Később sok kolléga jelzett vissza, hogy ebből tanították meg olvasni a leggyengébb gyerekeket.

NEBULÓK ÉS PROGRAMOK

A nyugdíjas éveimet éltem, és közben foglalkoztam néhány kisgyerekekkel, amikor *egy logopédus kolléganő* keresett meg és *kért fel egy előadás megtartására képességfejlesztés témában.* Hihetetlenül boldog voltam! Összeszedtem minden olyan eszközümet, amit ajánlhatok nekik, még a második, harmadikos, negyedikes segédleteim kéziratát is elvittem. Én „mániákus szemléletű” voltam és vagyok. A kollégáknak is mindent meg akartam mutatni. – Ebben a körben is fejlesztő eszközeim kiadására biztattak, mert bár évek óta működtek a fejlesztő csoportok, tanulói és tanítói segédletek még mindig nem voltak elérhetőek. Kinek nem adna szárnyakat, ha a kollégái ilyen elismerésben részesítenék? Idővel egyre többször kértek fel előadások megtartására; közben nekiálltam a feladatlapok és a fejlesztő programok átnézésének és kiadásra való előkészítésének.

A feladatgyűjtemények közös jellemzője az áttekinthetőség, a fokozatosság, az analógia. Céljuk, képességfejlesztő módszerek alkalmazásával segíteni az adott évfolyam tananyagának az elsajátítását.

Tulajdonképpen minden megvolt kéziratban, hiszen azokból dogoztam, de úgy kellett összeszerkeszteni, hogy ne csak nekem, hanem másoknak is egyértelmű

Csillogó gyerekszemek címmel írta meg pedagógiai munkájának tapasztalatait. 1965-ben szerzett tanítói diplomát, első munkanapjától kezdve célja volt „előcsalogatni a csillogó gyerekszemeket”, amelyek miatt ezt a szép és nehéz pályát választotta. A szerző nyugdíjas, Szolnokon él.

legyen, hogyan kell azokat használni. A kiadványokat kézzel írtam. Ma már el sem tudnám ezt képzelni! Sokszor még azt is hihetetlennek tartom, hogy mindezt én alkottam!

A tanulói segédletek az évfolyamoknak megfelelően *Nebuló 1,2,3,4* néven, a tanítói segédletek „A tanulási zavarok korrekciója kisiskolás korban II. III. IV.” és az új elsős, a „Képességfejlesztő program a kisiskoláskori tanulási zavarok korrekciójához I.” címen jelentek meg.

Közben előadást tartottam tanítójelölteknek, konzulens voltam szakdolgozataiknál, és különböző kiadványokban publikáltam.

MENTORKÉNT AZ APÁCZAI KIADÓNÁL

1988-ban kerültem kapcsolatba az Apácza Kiadóval, amelynek – a Mentorképző elvégzése után – még tíz évig voltam országos előadója, és adtam át országszerte a képességfejlesztésben szerzett tapasztalataimat. Kiemelkedő alkalmakat jelentettek az évente TANYA néven megtartott továbbképzések és az Anyanyelvi tanfolyamok.

Mivel mindig minden helyzetben meg akartam felelni az elvárásoknak, és a változások az iskolát sem kerülték el, ismerni akartam az új dolgokat is. Már fiatalon megtanultam, hogy *egy pedagógus nem lehet megfolyamatos feltöltődés nélkül.* Nagyon komolyan veszem a mondást: „*Tanulj, hogy taníthass!*” Nyugdíjas éveim alatt 14 tanfolyamot végeztem el, amik közül kiemelem a Mentorképzőt, a Gyógypedagógiai Főiskola tanárai által közvetített Brigitte Sindelár képességfejlesztő program: I. II.-t, Oroszlány Péter Tanulásmódszertanát és dr. Ranschburg Jenő „*Pszichológiai rendellenességek gyerekkorban*” címűt.

EPILOGUS

A pedagógus pályára készülő fiataloknak azt ajánlom, hogy keressenek fel idős pedagógusokat és kérdezzék meg tőlük, hogy mire számítsanak! Gondolkozzanak el azon, vajon mi a pálya szépsége, mert a nehézségek leküzdése is lehet szép és felemelő. Gondolkozzanak el azon, hogy mit is jelentenek az Úr szavai Madách: Az ember tragédiájában, amikor azt mondja:

„EMBER KÜZDJ, ÉS BIZVA BÍZZÁL!”

Szolnok, 2014. augusztus 27.

Az írás első része lapunk 2015. évi 1–2. számában olvasható.

Iránytű

Összeállította: **Indri Dániel**

Magyarországon egyedülálló IQ-teszt született az OTP Fáy András Alapítvány támogatásával

Végleges formát nyert az a Magyarországon újdonságnak számító, középiskolásoknak szóló adaptív IQ-teszt, amelyet az OTP Fáy András Alapítvány pénzügyi és szakmai támogatásával készített a Mensa HungarIQa Egyesület. A két fél együttműködésével létrehozott közös társadalmi érték a jövőben jelentősen segítheti a magyarországi középiskolás korosztály pályorientációjához szükséges tanácsadást és a korosztály tagjainak karrierjét is; egyben segítséget nyújthat a szülőknek, a továbbtanulással foglalkozó tanároknak és szakembereknek is napi tevékenységük során.

„A teszt egyedisége komplexitásában és adaptivitásában rejlik, Magyarországon ilyen összetett – kiemelt a középiskolás korosztály számára összeállított, őket ekkora pontossággal mérő – IQ-teszt még nem született.” – foglalta össze Schrankó Péter, az OTP Fáy András Alapítvány ügyvezetője, miért egyedülálló a fejlesztés. „17–18 éves középiskolásokon sztenderdizáltuk a tesztet. Ebbe többek között az OTP Fáy András Alapítvány Mintaiskolájának, a Budai Középiskolának a diákjait is bevontuk több alkalommal. Ezek a fiatalok nemcsak egy tudományos munka meghatározó résztvevői lettek ezáltal, hanem természetesen ingyenesen megkapták saját mensás teszteredményeiket is. Sőt, több kiemelkedő eredményt elért fiatal az egyesületükbe is felvételt nyert” – mondta Nagy-Lantos Balázs, a Mensa HungarIQa elnöke. Az elkészült produktum tartalmaz verbális és nem-verbális tesztet is, azaz magyar nyelvre applikált, a magyarországi társadalmi és kulturális értékrendhez igazodó, valamint kultúrafüggetlen, nemzetközileg is használható logikai kérdéseket egyaránt. Szintén különlegességnek számít, hogy a teszt adaptív, így a különböző feladatok a korábbiakra adott válaszoktól és a rájuk fordított időtől is függnek, ezáltal a kérdések sorrendje mindenki számára más és más.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS „Ökoiskola” és „Örökös Ökoiskola” cím elnyerésére

A fenntarthatóságra nevelés gyakorlati megvalósítása érdekében fontos az iskolai nevelési tevékenységek legjobb példáinak terjesztése.

Az OFI a két szakminisztérium megbízásából szintén minden évben meghirdeti az „Ökoiskola” és az „Örökös Ökoiskola” címet.

A címnyertes intézmény kapcsolatrendszerében és marketingtevékenysége során kamatoztathatja a kapott elismerést, továbbá tagja lesz az Ökoiskola Hálózatnak, mely a pedagógusok részére szakmai továbbképzést is elérhetővé tesz.

A pályázat ezévi 2. ütemének benyújtási határideje **szeptember 30.**

További információ és ingyenes segítség a pályázat elkészítéséhez: www.ofi.hu/okoiskola

Nemzeti Pedagógus Kar – Óvodai tagozat

A Nemzeti Pedagógus Kar (NPK) Óvodai tagozatát 2014. október 28-án alakította meg Szalai Ferenc elnökségi tag mentorálásával 38 óvodapedagógus, 10 megyéből és Budapestről. Az Óvodai tagozat célja, hogy elősegítse az óvodapedagógusi hivatás szakmai, etikai normájának fejlődését, egységes szemléletének kialakulását, társadalmi elismertségének növelését, ellássa a köznevelés rendszerében foglalkoztatott óvodapedagógusok szakmai érdekvédelmét. A tagozat megyei koordinátorok segítségével igyekszik feltérképezni az óvodapedagógusokat érintő problémákat, jogszabályokhoz kapcsolódó véleményeket, országos jó gyakorlatokat. Az összegyűjtött javaslatokat, észrevételeket közvetíti az Elnökség felé, akik egységes álláspontként továbbítják a jogalkotókhoz. Céljaik elérése érdekében együttműködik szakmai szervezetekkel, hivatalokkal, továbbképző, köznevelési és kulturális, szociális intézményekkel, valamint mindazon személyekkel, akik az óvodai nevelés fejlődését elősegíthetik. Az Óvodai tagozat jelenlegi létszáma: 419 fő.

Folyamatban van az NPK részéről egy informatikai rendszer, ahol lesz óvodai hírfórum is. Jelenleg *Nagyné Szabó Etelka* a képviselője az Óvodai Tagozatnak.

Az Óvodai tagozathoz folyamatosan lehet csatlakozni, az NPK honlapján (www.nemzetipedkar.hu) lévő nyilatkozattal, melyet szkennelve elektronikus úton vagy postán lehet eljuttatni hozzájuk.

Elérhetőségek:

1148 Budapest, Fogarasi út 3.
(+36-30) 789-1859
nemzetipedkar@nemzetipedkar.hu

Az internetes zaklatás nem tréfa.

Beszélgess gyermekeddel!
Szüksége van rád.

LÜZER

Neked **8** ?

Magyarországon minden 3. gyerek találkozott már az interneten zaklatással.*

* A Magyar Adatvédelmi Egyesület és az UNICEF Magyar Bizottság felmérése alapján

médiaunió
rajtad is múlik!

Tanítsa meg tanulni az osztályát!

Mutassa meg diákjainak, hogy számítógéppel és okostelefonnal is lehet élvezetes a tanulás!

Az NKP oldalai többféle eszközzel megjeleníthetők, ezért érdemes bemutatni a diákoknak, hogy eszköztől függetlenül tudnak tanulni. A keresési funkciók segítségével könnyen megtalálhatják a számukra releváns anyagokat akár az önálló tanulás és gyakorlás, akár a tudásuk felmérése céljából.

Állítson össze feladatsorokat!

Válogasson tartalmaink közül és ossza meg osztályával a leghasznosabbakat! Rendezze át a tankönyvi leckéket, a tanulási útvonalakat!

A praktikus keresési lehetőségeknek köszönhetően gyorsan megtalálhatja a tantárgy, az évfolyam vagy a témakör köré csoportosuló feladatokat. Lementheti ezeket saját tudástárába, és feladatokat hozhat létre, amelyeket megoszthat osztályával. Átrendezheti a tankönyvi leckéket és a tanulási útvonalakat, így a saját gyakorlatának megfelelő módon tudja a tananyagot feldolgozni a diákokkal.

Próbálja ki mások ötleteit!

Mondja el kollégáinak, hogyan old meg mindennapi pedagógiai problémákat, tanítási helyzeteket!

A kollégák által használt módszerek megismerése és a saját tanítási ötletek megosztása nagyon hasznos és előremutató módja a szakmai önképzésnek. Osszák meg egymással ismereteiket, tapasztalataikat, dolgozzanak ki közösen új megoldásokat a mindennapi tantermi gyakorlat érdekesebbé és eredményesebbé tételéhez!

www.nkp.hu

